

VAPPU 1913

AMERIKAN SUOMALAISTEN
TYÖLÄISTEN KEVÄTJULKAISU

SUOMEN KIRJAVARASTON

Uusia kirjoja

Ariane, Kirj. Kaarlo Atra. Paras romaani uutuus. Hinta sid.	\$1 25
Aada Wilde, Kirj. Th. Krag. romaani	85
Alma, Kirj. U. V. Walakorpi. Rakkaustarina	70
Akseli Terä, Kirj. Eino Talma. Romaani liike-elämästä	75
Aamuvoimistelu. Kirj. A. Sperling.	25
Gösta Berlingin taru. Kirj. Selma Lagerlöf	sid. 1.50
Helvetti. Kirj. Dante Alighieri	sid. 1.60
Hämähäkki. Kirj. Maila Talvio. Romaani	sid. 1.15
Ihmisen Anatomia. Kirj. Yrjö Kajava	sid. 2.80
Iloisia juttuja. Kirj. A. Avertshenko	40
Itäkellot. Kirj. L. Onerva. Runoja	75
Jään ja tulen pohjola. Kirj. I. K. Inha	30
Koditon. Kirj. H. Malot. Seikkailukirja	60
Kolme keskustelua sodasta, edistyksestä ja maailmanhistorian lopusta. Kirj. V. Solojev	75
Keksijät ja löytäjät. Kirj. Wm. Oswald	25
Kevätilta Quartir Latinissa. Kirj. V. A. Koskenniemi	90
Käsityömalleja naisille. Kirj. Laina Jääskeläinen	50
Luonto ja ihminen. Kirj. John Ruskin	60
Metsäherran herjaaja. Kirj. Ilmari Kianto	90
Maailman ihmeet. Ensimmäinen osa \$1.60, toinen osa	1.15
Maapallon eläimistö. 1—2 osat	2 00
Monte Criston kreivi. 1—4 osat	sid. 2.40
Naisten aarreaitta. Kirj. Emil Zola. Maailmankuulu romaani ..	75
Neljä paholaista y. m. kertomuksia. Kirj. H. Bang	40
Nälkäpappi. Kirj. Wm. Raahe. Mestariteos	1.25
Niskureita. Kirj. Lauri Sauramo. Historiallinen romaani	80
Puhumisesta. Kirj. K. S. Laurila. Opas puhujille	sid. 40
Rahan orja. Kirj. Eino Leino. Romaani	75
Ristiriitoja. Kirj. Selma Anttila. Novelleja	80
Robinson Crusoen elämä ja seikkailut. Kirj. Daniel Defoe	1.15
Renessanssin maalaus. Kirj. O. Okkonen	1.75
Savolaisia. Kirj. Kauppi Heikki. Tarinakokoelma	60
Sukuelämä terveeksi. Kirj. Fr. W. Foerster	75
Suomen pappilat 1700 luvulla. Kirj. Gunnar Suolahti	sid. 2 40
Sukupuolikosyömykset. Kirj. Aug. Forel	sid. 1.65
Tahdon kasvattaminen. Kirj. Jules Payot	90
Tähtitarha. Kirj. Eino Leino. Runoja	85
Tuuliajolla. Kirj. U. W. Walakorpi. Rakkausromaani	80
Tyven meri. Kirj. Juhani Aho	sid. 1.25
Uusi keittokirja. Kirj. Aarne Nissinen	sid. 35
Unettomuus ja sen hoito. Kirj. O. Donrnbluth	45
Uudempi suomalainen kirjallisuus, toinen osa. Kirj. O. Kallio.	1.25
Uhkapeli. Kirj. Jalmari Kara. Romaani	40
Valtojen näköhäiriö. Kirj. Norman Angell. Erinomainen	40
Vanhapoika lasten parissa. Kirj. Jalmari Finne. Romaani	65
Vihdoinkin selvillä. Kirj. Katri Korteso. Romaani	85
Väsynyt. Kirj. E. Kivijärvi. Kertomuksia	50
Yleisen terveysopin alkeet. Kirj. Taavi Laitinen	sid. 2 25
Yhteiskuntapolitiikan pääpiirteet. Kirj. Borghat	sid. 3.15

Y. M., Y. M.

Näytelmiä löytyy varastossa runsaasti. Pyytäkää varastoluette-
loja. Tilaukset tehtävä osoitteella:

SUOMEN KIRJAVARASTO,

4221 8th Ave.,

Brooklyn, N. Y.

V A P P U

—1913—

Amerikan suomalaisten
työläisten kevätjulkaisu

Julkaistu

Toverin, Työmiehen ja Raivaajan kustannuksella

Sisällysluettelo:

Sivu

Sota. Runo. Kirj. F. Laurila	3
Suomen veljespuolueemme taistelun tuoksinassa. Kirj. —a.	5
Mexiko. Kirj. S. S. (3 kuvaa)	11
Mitä kuusi rikasta miestä voi tehdä. (4 kuvaa)	21
Rikkaita ja köyhiä. Kuvaelma. Kirj. K. Lindevall	33
Californian punapuutuotanto. Kirj. E. Sulo (5 kuvaa)	40
Kivihiltä.	56
Raataja ja Kuolema. Kuvaelma. Kirj. K. Lindevall	59
Kaksi kulttuuria. Kirj. H. V—er.	66
Kongressimiesten rehellistä varkautta. Kirj. W. Ghent	74
Vuosien vaihteessa. Kirj. K. Lindevall	77
Työläisten vuokrakasarmit. Kirj. M. N.	79
Kuule minua! Runo. Suoment. E. Upari.	85
Vallasnaiselle. Runo. Kirj. E. U.	85
Amerikkalainen urho. Kuvaus hotellityöläisten lakosta. Kirj. G. C. Crook. (2 kuvaa)	86
Maamme. Runo. Kirj. F. S—n.	112
Sosialistisen valistustyön merkityksestä nuorison keskuudessa. Kirj. J. Viita. (5 kuvaa.)	114
Rikoksellisuudesta. Kirj. e—r—i.	122
Rikas mies. Runo. Kirj. S. Nyman.	132
Varas. Kertomus. Kirj. E. Olofson	133
Epäilijä. Runo. Kirj. M. Rutanen	137
Sitä he pelkäävät. Runo. Kirj. M. Rutanen	138
Nykyajan amazoneja. Englannin suffragetteista. Kirj. —a. (5 kuvaa.)	143
Käärmeen kuiskeet. Runo. Kirj. —d—n.	144
Valoa ja varjoa. Kertomus. Kirj. Toivo P—n	144
Miksi synnyit? Runo. Kirj. M. Rutanen	148
Kukato neidon tarina. Kertomus. Kirj. Adolph Salmi	150
Tunnelma. Runo. Kirj. E. U—ri.	153
Omantunnon harharetket. Satu. Kirj. Saltykov-Schtshedrin	154
Ken seisovi pystyssä päin? Runo. Kirj. Y. S.	166
Taistelua leivästä. Kuvaus pukutyöläisten lakosta. Kirj —a. (4 kuvaa)	169
Vaarallinen mies. Kertomus. Kirj. R. Pesola	177
Kauniit sielut. Runo. Kirj. R. Seidel	181
Venäjä. Kirj. J. M—a.	183
Skääppi. Kertomus. Kirj. E. Julius	186

Muita kuvia:

S. S. Järjestön edustajakokous Duluthissa; — Suomen eduskunnan puhemies O. Tokoi; — Ajattelija; — Aatami; — Eva; — Pygmalion ja Galathea; — Lapsuuden viaton ilo; — Vuokrakasarmien pikku äiti; — Grays Harborin lakkomailta, (kaksi kuvaa); — Työväen Opiston oppilaat ja opettajat lukuvuonna 1912—13.

Sota

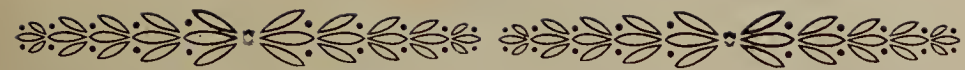
Järjettömät ihmispedit
vain voi tyytyväisenä elää
maissa, missä miekat heiluu,
pyssyt paukkuu, kuulat lentää,
veri virtaa, veljet kaatuu,—
sivistyksen raakuus entää,
edistys ja hyveet maatuu,
kauhun alla kaikki itkee,
— taudit, köyhyys, vielä kitkee,
mit' ei miekka, kuula katko,
mit' ei miero, murhe ratko.

Raskas taakka turmiosta
sodan jälkeen, sodan tuoma,
Murhajärjestelmän luoma!
— Palaneilla raunioilla,
tallatuilla vainioilla,
vankiloissa vaivaisina,
onnetoinna, ontuvana,
kädetöinnä, sokeana, —
ilman kodin, keinoimmankaan,
suloutta, onnekkuutta.
ilman turvaa, omaisia,
sydän täynnä katkeruutta,

— Etsi elämätä uutta — — —
Jotka riistää, ne myös voittaa, —
jotka raataa, niillä hätä, —
— *Kärsittekö kauan tätä?!*

F. Laurila.

Suomen veljespuolueemme taistelun tuoksinassa

Kirj. —a.

Suomen eduskunnan puhemies toveri Oskari Tokoi.

Suomen Sosialidemokratisen puolueen vaiheet suurlakon jälkeisenä aikana meidän päiviimme asti tarjoavat muittenkin maitten sosialisteille monta mieltäkiinnittävää opetusta.

Ennen suurlakkoa vuonna 1905 oli Suomen sosialidemokratinen puolue verrattain vähäinen tekijä maan politillisessa elämässä. Vapauduttuaan porvarien holhousvallan alta se kylläkin tasaisesti edistyi ja sen jäsenmäärä kasvoi, etenkin vuoden 1903 jälkeen, jolloin puolueelle hyväksyttiin marxilaisen sosialismin ohjelma. Mutta vielä vuoden 1905 alkupuolella oli puolueen jäsenmäärä verrattain vähäinen, — kymmenkunta tuhatta.

Suurlakko oli kuin vaahtoava koski, joka mursi padot ja

työläisarmeijan virta virtasi järjestyneen sosialismin riveihin. Puolueen jäsenmäärä kohosi yhden vuoden aikana monikertaiseksi. Herrasvaltaan kyllästynyt maalaisköyhälistökin yhtyi innolla työväenliikkeeseen.

Mutta niin paljon kuin tämä köyhälistön taistelevan armeijan lisääntyminen merkitsikin taistelumme edistämistä, niin se samalla synnytti puolueen keskuudessa vaikean kriisin, josta vain kalliilla hinnalla selviydyttiin, — joka selviytyminen on pidettävä parhaana todistuksena siitä vakavasta ja luokkatietoisesta pohjasta, jolla Suomen työväenliike koko itsenäisyysaikanaan on ollut.

Suurlakon innostus toi kymmeniä tuhansia, joille luokkataistelun perimmäinen tarkoitusperä oli hämärä ja joilta täydellisesti puuttui järkipერäisten menettelytapojen ymmärtäminen. Suurlakon aikuiset tapahtumat herättivät kaikki tyytymättömät ainekset vaatimaan välittömiä parannuksia ja innostus oli niin suuri, että sangen useat luulivat nyt päästävän yhteiskunnalliseen vallankumoukseen, joka johtaisi työläistsavaltaan.

On mieltäkiinnittävä verrata tämänaikaisia Suomen oloja esim. siihen kriisiin, joka par'aikaa on käynnissä täällä Amerikassa. Suomessa, aivan samalla tavalla kuin täälläkin, näemme kahdellaisia aineksia tunkeutuvan sosialistipuolueen riveihin ja ne molemmat pyrkivät särkemään sitä vankkaa historiallis-materialistiseen käsitykseen perustuvaa toimintatapaa, joka pyrkii kokoamaan joukot järjestyneeseen hyökkäykseen kapitalismin perusteita vastaan. Puolueen voimistuminen houkuttelee keinottelijapolikoitsijoita, jotka toivovat hyötyvänsä puolueen voimasta. Pikkuporvarillinen aines ja pikkuporvarillisiin käsityskantoihin vielä kahlehditut työläisetkin näkevät puolueessa ainoastaan eräänlaisen reformipuolueen, jota tahtovat käyttää vain joittenkin pikkuparannusten välineenä. Ja toiselta puolelta on paljon sellaista ainesta, jolle näennäinen voimain suuruus menee siinä määrin päähän, että ne yliarvioivat toimintamahdollisuuksia ja — hekin ymmärtämättä luokkataistelun luonnetta — ajavat takaa enemmän

tai vähemmän utopistisia äkkinäisen vallankumouksen suunnitelmia.

Ensimmäisistä vaikutuksista Suomen puolue selvisi verrattain helposti. Kapitalismi on Suomessa vielä siksi nuori, että se ei kerinnyt kokonaan painaa alas keskiluokkaa. Suurlakon kautta avautunut poliittisen toiminnan mahdollisuus päinvastoin näytti tarjoavan juuri tuolle "ihannoivalle" keskiluokalle toimintamahdollisuuksia ja tämä keskiluokka, pikku liikemiehet, maanviljelijät y. m. ylioppilaita ja kansakoulunopettajia myöten helisevine fraaseineen heittäytyi kaikellaisten "aatteitten" valtaan huomattavasti häiritsemättä työläisluokan luokkatietoista järjestymistä.

Sitä enemmän häiriötä tuotti aluksi tuo toinen aines: luokkavaistoiset, mutta luokkatiedottomat työläiset, jotka luulivat, että nyt oli päästy aivan yhteiskunnallisen vallankumouksen kynnykselle ja enää vain tarvittiin jotain "repäsevästä", jotta kaikki olisi täytetty. Tällaista ainesta oli Suomessa runsaasti suurlakon jälkeisenä aikana. Sen luokkatiedottomuus ilmenee selvästi siitäkin seikasta, että se antautui sellaisten henkilöitten johdettavaksi kuin oli kapteeni Kock, joka korkeintaan oli kurikkalainen utopisti, mutta ei missään tapauksessa luokkatietoinen sosialisti. Tämän aineksen vaikutusvalta puolueeseen nähden oli vuoden 1906 alkupuolella huomattavan suuri, niin suuri, että toiminnan keskipisteen, Helsingin, vakiintuneimmat toverit eivät voineet täysin kontrolloerata sen toimia. Vailla selvää toimintatapaa olevana, kaikellaisten seikkailijain raastamana sinne tänne, hajosi tämä aines kuitenkin verrattain nopeasti. Salaperäisesti ja yksinvaltiaasti suunnitellut hommat, sellaiset kuin esim. Viaporin kapina, paljastivat tämän aineksen toiminnan heikkouden ja kohta Viaporin kapinan jälkeen alkoi lopun alku. Hurjimmat ja seikkailuhaluisimmat joutuivat kaikellaisen rosvotoiminnan pyörteisiin ja pian ajautuivat kokonaan syrjään työväenliikkeestä, joka tarmokkaasti nousi näitä ilmiöitä vastaan. On huvittavaa nähdä, että useimmat sen ajan "punaisimmat vallankumoukselliset", jotka olivat valmiit parhaamaan järkeviä toimintatapoja edustavia puoluetovereita pettureiksi

ja raukoiksi, pian kokonaan painautuivat takaisin poroporvaristoon, jonne he katsantokantoihinsa nähden paremmin kuuluvatkin. Ja samallaista tuhkatieheään näemme täällä Amerikassakin niiden keskuudessa, jotka erittäin suurella innolla julistavat itsensä vallankumouksellisemmiksi kuin ovat kaikki muut.

Olosuhteisiin nähden selvisi Suomen sosialistipuolue verrattain helposti ja nopeasti näistä häiritsevistä aineksista. Jo Oulun puoluekokouksessa vuonna 1906 asetuttiin selvälle kannalle kaikkiin anarkistisiin ilmiöihin nähden ja seuraavina vuosina yhä juurtui vakava ja luokkatietoinen toimintatapa.

Kovimpaan kokeeseen joutui Suomen sosialistipuolue päästyään voimakkaaksi tekijäksi Suomen eduskuntaan. Se vältti lähellä ollutta vaaraa joutua sovittelupolitiikkaan porvariainesten kanssa. Jotkut tilapäiset, näennäiset edut, mitä sellaisesta olisi ollut voitettavana, eivät sitä houkutelleet, vaan sen sijaan käännettiin koko rintama yhdistynyttä porvariston rintamaa vastaan. Koko yksikamarisen eduskunnan olemassaolon aikana toimi sosialidemokratinen ryhmä järkähättämättömästi paljastellen kapitalistipuolueitten luokkaluonnetta ja vaatien työläisille todellisia olojen parannuksia niiden valhesyöttien sijaan, mitä porvarit olisivat olleet halukkaita myöntämään. Tosin ei aikaansaatu suuria reformeja porvariin luokkatietoisesta vastuksen takia. Ensimmäisillä valtiopäivillä säädettiin kutakuinkin tyydyttävä leipurilaki, mutta täytäntöönpanovallan ollen kapitalistiluokan käsissä se ei ole käytännössä merkinnyt sitä, mitä sen pitäisi merkitä. Ratkaisua kaipaavaan maatalouskysymykseen pakotettiin porvariin vastustuksesta huolimatta joitakin parannusrippeitä, mutta niidenkin käytännöllinen merkitys edellämainituista syistä jäi niinikään vähäiseksi.

Sosialistien päästyä eduskunnan suurimmaksi puolueyhmäksi oli porvaristo aluksi ikäänkuin hämmästyksellä lyöty ja aivan alussa ei oikein pystynyt kokoamaan voimiaan. Heitä myös elähytti se toivo, että sosialistit eivät mitenkään pystyisi suoriutumaan eduskuntatyön teknillisistä tehtävistä. Mutta nämä toiveet pian pettyivät ja porvaristo toivuttuaan hämmäs-

tyksestään navakasti rupesi paljastamaan hampaitaan. Eduskuntaistunnot alkoivat käydä yhä enemmän vain kahden ryhmän väliseksi taisteluiksi ja porvaristo sosialistien ahdistamana paljasti oikean karvansa.

Parhaiten paljastui tämän taistelun luokkaluonne kun ryssäläinen taantumus jälleen pääsi valtaan. Päivänselvästi osottautui, että Suomen porvaristo kaikesta "isänmaallisuudesta" huolimatta oli enemmän valmis liittoutumaan sortajavallan kanssa oman maansa nousevata työväenliikettä vastaan. Jo vanhan eduskunnan hajaantuessa oli yksi sen vaikutusvaltainsimpia jäseniä huudahtanut: "Jumalan kiitos että meillä vielä on monarkinen hallitus, joka voi pitää roskajoukot kurissa." Se huudahdus löysi vastakaikua kaikissa porvarien piireissä. Ryssäläinen sortovalta käänsi ensimmäiset hyökkäykset juuri työläisten toimintaa vastaan, hyvin ymmärtäen, että juuri Suomen luokkatietoinen työväestö on sen järjestelmän vaarallisin vihollinen. Ja kaikki tällaiset sortotoimenpiteet saivat herttaista kannatusta Suomen porvariston taholta, niin kauvan kun ne kohdistuivat työväkeen. Askel askeleelta luisui Suomen porvaristo täten yhä suuremman taantumuksen valtaan, niin että kun ryssä vihdoin käänsi keihäänsä niitäkin oikeuksia vastaan, joita Suomen porvaristo tarvitsee erikoistarkoituksiinsa, he huomasivatkin jo myyneensä nahkansa luokkaetujensa hinnasta.

Suomen valtiollinen asema näyttää tällä hetkellä synkältä. Valtiollisen toiminnan mahdollisuudet ovat äärettömän pienet. Suomen eduskunnan vastustuskyky on vähäisestä merkityksestä. Mutta tästä huolimatta on Suomen työväki toivorikkaalla mielellä ja järkähtämättä kulkee omaa tietänsä. Eduskunnalliseen toimintaan ollaan jo tottuneita ja sen rajoitettuja mahdollisuuksia käytetään siinä tarkoituksessa, jossa ne parhaiten ovat käytettävissä: valistaakseen työläisten luokkatietoisuutta. Eduskunta on Suomen työväen paras agitatsionilava ja edustajat luotettava agitaattorijoukko. Porvarien vehkeilyt eivät pysty horjuttamaan ryhmää ja sen takana olevaa joukkoa sen tieltä. Monimutkaisilta näyttävistä politillisista kysymyksistä löydetään niiden luokkaluonne ja toimitaan sen mukaisesti.

Täten kootaan kaikki voimat tulevan päivän varalle, jolloin voidaan näitten voimien varassa nousta valtaa ottamaan ja sitä käyttämään.

Suomen sosialistien järkähtämätön uskollisuus köyhälistön luokkatoiminnan periaatteille ja kyky vaikeimmissakin olosuhteissa säilyttää itsenäisyytensä antautumatta luokkatiedottoman opportunismin enempää kuin yhtä luokkatiedottoman yltiöpäisyyden johdettavaksi kelpaa esimerkkinä monelle suuremmankin kansan sosialistipuolueelle.

Mexiko

Kirj. S. S.

Madero vaimoineen.

Mexiko! Mitä on meille kerrottu tuosta tarumaisten rikkauksien maasta? Ellei oteta lukuun viimeaikaisia täristyttäviä tapauksia ja alituisia, Mexikossa jokapäiväisiksi tulleet "vallankumouksia," niin yleensä tiedetään vähän tästä mieltäkiinnittävästä maasta. Kirjailijat ovat kuvanneet sen luonnonihannoituksia, luoneet eteemme kuvia idyllimaisesta haciendaelämästä. Sana Mexiko tuo mieliimme kullalla kirjailtuja samettijakkuja, "sombbreroja", iloisia ja onnellisia viuhkapalmujen siimeksessä kitaria soittavia "senoreja" ja "senoritoja,"

y. m. niin että luulisi elämän tässä aurinkoisessa maassa olevan vain kukkien ja ruusujen päällä kulkemista. Mutta kun astumme pois kirjailijain mielikuvituksen maasta ja raotamme kauniiksi maalattua verhoa avautuu eteemme toinen kuva — verta, kyyneleitä, ryöstöä, sortoa, orjuutta. Kokonainen kansakunta alistettu monta vuosisataa kestäneeseen orjuuteen.

Sitten kun ensimmäiset rautapukuiset espanjalaiset astuivat maihin 16:n vuosisadan alkuneljänneksellä — Porfirio Diazin kiväärihallitukseen saakka, on Mexikon kansaa hallittu rau-

dalla ja tulella, ja sen historia on pitkä sarja ryöstöjä, rosvohallitusta, joka on painanut tämän maapallon rikkaimpien maitten kansan köyhimpien joukkoon.

Ennen ulettui Mexikoon kuuluva alue pohjoisessa Vancouverin saareen saakka, siihen kuului melkein koko nykyään Yhdysvalloille kuuluva, Kalliovuorten läntisellä puolella oleva alue, ja etelässä ulettui alue Panaman kannakselle saakka. Mutta sotain ja luovutuksien kautta on Mexiko pala palalta menettänyt aluettaan. Mexiko on vieläkin laaja maa, noin 5 kertaa suurempi kuin Suomi ja noin kolmas osa Yhdysvalloista, käsittäen 761,640 neliömailia. Sen itäisin kärki pohjoiseen pistävällä Yucatanin niemimaalla on jokseenkin samalla leveydellä kuin Chicago. Melkein puolet maasta kuuluu trooppilliseen vyöhykkeeseen.

Maa on ylänkömaata, sen keskikorkeus ollen etelässä noin 7000-8000 jalkaa ja se lakeutuu tasaisesti pohjoiseen, jossa maa on laajaa ylätasankoa, ollen Yhdysvaltain rajoilla keskimäärin 3000 jalkaa merenpinnan yläpuolella. Maan läntisellä puoliskolla kulkee mahtava vuorijono pohjoisesta etelään. Pohjoisinta osaa kutsutaan Sierra Tarahumare'ksi, keski- ja eteläosaa Sierra Madre'ksi. Vuorenhuiput ovat enimmäkseen sammuneita tulivuoria, vain etelässä on muutamissa huomattu elonmerkkejä.

Mexikon metallirikkaus on tunnettu. Ensimmäiset espanjalaiset kertoivat maan tarumaisista rikkauksista — kultaa ja hopeata ei tarvinnut kuin lapiolla luoda! Jos eivät metallit varsin niin helposti olleetkaan saatavissa oli kertomuksissa totuuttakin. — Mexikon alkuasukkaat harjoittivat vuoritöitä ja kaivoivat kultaa ja hopeaa. Tämä atzteekien kulta viekötteli maahan seikkailijat, jotka eivät suinkaan lapiolla etsineet kultaa, vaan ryöstivät sen alkuasukkailta. Kun alkuasukkaat oli ensin kynitty puhtaiksi alettiin vasta etsiä kultaa.

Kultaa on löydetty runsaasti, varsinkin Sonorassa. Mutta hopeata löydettiin sitä enemmän ja todellakin — varsinkin Sinaloan maakunnassa — löydettiin satumaisen rikkaita hopeakenttiä, jottei tarvinnut muuta kuin lapiolla luoda! Mexi-

kon porfyryrikivessä tavataan runsaasti hopeamalmia, harvoin puhtaana, vaan enimmäkseen hopeakloorina ja -oksiidina. Mexikossa tuotetaan enemmän kuin puolet maailman hopeasta. Muita metalleja on, kuten lyijyä, tinaa, elohopeaa, kuparia ja platinaa. Viimeksimainittuja metalleja on runsaasti ja odotavat vain ihmiskättä ja teollista kehitystä joutuakseen päivän valoon. Rautaa on summattomat määrät Michoacassa, Jaliscossa ja Durangossa. Viimeksimainitussa maakunnassa on Cerro del Mercadon vuori puhdasta magneettista rautamalmia. Mutta raudan tarpeen aika ei ole vielä tullut tässä maassa, josta vain on etsitty kultaa ja hopeaa. Kivihiiltä on myös löydetty laajoja kenttiä.

Vuoriteollisuus onkin muodostunut maan tärkeimmäksi teollisuudeksi. Tärkein tuote, kuten jo sanottiin, on hopea. Sitä seuraa kulta ja kupari. Vasta viime aikoina, vieraan pääoman suuremmassa määrässä tunkeuduttua maahan, on alettu kaivaa toisia metallilajeja. Käsillä olevat tilastot ovat kovin vanhettuneita, joten mitään varmaa tietoa ei ole Mexikon vuorituotannosta. Ansaitsee kuitenkin mainita, että suhde hopean ja muitten metallien tuottamisessa muuttuu, hopean suhde pienenee ja toisten suurenee.

Mexiko on yksi niitä harvoja maita, joissa eletään kolmessa ilmastovyöhykkeessä. Näitä vyöhykkeitä eivät määrää pituusasteet, vaan korkeus. Alamaita (3000 jalkaa alempana) kutsutaan "kuumiksi maiksi" (tierras calientes,) joihin kuuluu etupäässä merenrannikkoseudut, varsinkin Californian lahden ympärillä ja etelässä Yucatanin seudut. Kasvallisuus on täällä troopillinen, jonka edellytyksenä tietysti on, että seuduilla on kyllin kosteutta. Täällä kasvavat jalopuut kuten mahonki, ruusupuuh ja "copal." Kautsupuusta valmistetaan kautsua ja sitä viljellään suuressa määrässä Yucatanissa. Tunnetuksi ovat tulleet ne julmuudet, millä alkuasukkaita siellä on kohdeltu. Lääkekasvit, kuten sarsaparilla ja vanilla, värikasvit, kuten indigo y. m., myös kahvi ja sokeriruoko menestyvät hyvin samoin kuin riisi, tupakka ja etelän hedelmät: banaani oranssi, y. m. Maissi antaa vuodessa kahden-, kolmen-, jopa

nelikertaisenkin sadon. Se onkin asukkaitten pääravintoaineena, jota jauhetaan sangen alkuperäisellä tavalla: käsin, kahden kiven välissä.

Lauhkeassa vyöhykkeessä eli "maassa" (tierras templadas) tavataan maapallon parhaimpia ilmanaloja. Täällä sekaantuu usein troopillinen kasvullisuus lauhkean vyöhykkeen kasvullisuuteen ja nähdään se ihme, että samassa maisemassa on sekä havu- että palmupuita.

Hedelmäviljelys menestyy hyvästi tälläkin alueella etelämpänä; pohjoisessa ovat maat karjanlaitumina, joissa miljoonat päät karjaa kulkevat laitumilla vuodet umpeensa. Karjan kasvatus on Mexikon tärkeimpiä elinkeinoja, mutta sitä harjoitetaan etupäässä vuotien ja lihan vuoksi. Meijerituotteet ovat toisarvoisia. Suurin osa karjaa tuodaan Yhdysvaltain puolelle lihatrustin teurastamoihin.

Kenraali Felix Diaz.

Mexikossa on lähemmäs 14 miljoonaa asukasta, ja asukkaat jaetaan rodultaan neljään eri ryhmään. Enemmistönä ovat puhdasveriset indiaanit (noin 6 miljoonaa), sitten seuraa mestitzit (4—5 milj.), jotka ovat espanjalaisten ja alkuasukkaiden sekarotua, espanjalaisten jälkeläiset, creolit (2 milj.), ja loput ulkomaalaisia, etupäässä espanjalaisia ja amerikalaisia.

Vuosisatoja sai maa kärsiä Espanjan sortoa. Mexiko oli se kultakaivos, josta Espanjan kruunupäät ammensivat rikkautensa. Maahan lähetettiin edesvastuuttomat roistot varakuvernööreiksi, joilta ei muuta vaadittu kuin kultaa. Ellei kultaa tullut, seurasi pian virkaero ja vankeus, ja täten kehittyikin kuvernöörien ryöstö ja sorto rajattomiin. Pian olivat atzteekien rikkaudet ryöstetyt ja atzteekit itse joutuneet maahan tulleitten espanjalaisten orjiksi. Katolinen kirk-

ko sai tietysti vahvan jalansijan maassa ja piti puolestaan huo-
len ryöstöstä. Tuskin missään löytyy vertoja sille häikäile-
mättömälle ahneudelle ja julmuudelle, millä Mexikon kansa
alistettiin orjuuteen ja sen rikkaudet ryöstettiin. Kun kan-
salla ei enää mitään ollut, vallattiin kaikki maat. Asukkaat
alistettiin maaorjuuteen, "peoneiksi", joka ei vielääkään ole
loppunut. Peoneille annettiin pala maata, mutta heidän tulee
siitä maksaa veroa, jonka suuruus riippui tykkänään veron-
kantajan mielivallasta.

Espanjan kuninkaat täyttivät aina virkapaikat Espan-
jassa syntyneillä espanjalaisilla, sillä luultiin, että sen kautta
estetään itsenäisyystunteen herääminen. Mutta tällä me-
nettelyllä päinvastoin hallitus kadotti kaiken suosionsa Mexi-
kossa. Vuosisatain vierieissä oli kreoliväestö kasvanut var-
sin mahtavaksi kansanainekseksi, mutta sillä ei ollut mitään
sanontavaltaa hallituksessa. Useat kreolit olivat päässeet
taloudellisesti mahtavaan asemaan, rikastuneet peonityöllä ja
karjanhoidolla. Tässä aineksessa heräsi viha espanjalaisia
nylkyreitä vastaan, samaten kuin Yhdysvaltain porvareissa
englantilaisia vastaan, ja sopivan tilaisuuden sattuessa teh-
tiin vallankumous.

Vuonna 1810 katolilaisen papin, Miguel Hidalgon, joh-
dolla noustiin ensikerta aseisiin. Kuten tavallisesti, vedot-
tiin peoneihin ja työläisiin kauniilla lupauksilla, ja heidän
avullaan käytiin menestyksellistä sotaa. Hidalgon kapina
kuitenkin kukistettiin ja vasta v. 1821, kun vallankumouksen
aallot vyöryivät Espanjassa, sai maa itsenäisyytensä don Au-
gustin Iturbiden johdolla.

Kreolien valtaan päästyä ei suinkaan rauha palautunut
Mexikoon. Kansan suuri enemmistö oli tietämätöntä — seu-
raus katolisen kirkon holhouksesta — ja siis kykenemätön
itsehallintoon. Peonitten sortoa jatkui edelleen; ahneet ja
vallahimoiset creolit olivat keskenään eripuraisia, joten min-
käänlainen sopu ei tullut kysymykseen eikä minkäänlaista
valtiollista järjestystä saatu aikaan.

Tila ei anna myöten kertoa niistä lukuisista sisällisso-
dista, jotka tästälähin raivosivat. Toisiaan kadehtivat ryh-

mät taistelivat vallasta ja valtion lihapadoista. Vuorotellen olivat eri ryhmät hallituksessa ja kun kerta ei minkäänlaista järjestystä hallituksessa ollut — jos olikin ei säädöksiä noudatettu — kehittyi Mexikon valtiollisessa elämässä täydellinen anarkia. Mexikossa on sen jälkeen "politikoitu" aseilla.

Katolinen kirkko omisti Mexikossa näihin aikoihin summatommat alat maita — noin puolet Mexikon maista, joitten yhteinen arvo silloisen laskun mukaan teki noin \$300,000,000. Katolisen kirkon ahneus ja sorto oli herättänyt maassa katkeran vihan kirkkoa vastaan, niin maattomissa valkoihoisissa kuin intiaaneissakin. Monin paikon tehtiin kapinoita, jotka tietysti kukistettiin hallituksen avulla.

Mutta kansan tyytymättömyys yhä kasvoi, parannuksia oli tehtävä hinnalla millä hyvänsä, ja ratsastamalla tällä tyytymättömyydellä tehtiin sitten onnistuneita vallankumouksia, joista oli seurauksena, että valtiolliset laitokset järjestettiin vapaamielisemmiksi ja katolisen kirkon omaisuus otettiin takavarikkoon. Kenraali Alvarez kukisti tunnetun seikkailijan kenraali Antonio Lopez de Santa Annan. Presidentiksi astui kenraali Comonfort ja hänen ehdotuksestaan hyväksyi edustajahuone takavarikkoonottoasetuksen, jonka mukaan katolinen kirkko oli menettävä kaiken omaisuutensa valtiolle. Comonfortilta puuttui kuitenkin järjestämiskykyä ja ehkäpä hyvää tahtoakin, sillä hänen hyvät aikeensa menivät myttyyn. Mainittakoon vielä, että hänen aikanaan laadittiin uusi perustuslaki (1857), joka on vapaamielisimpiä mitä on. Comonfortin oli kuitenkin paettava maasta ja hänen seuraajakseen astui vasten perustuslakia kenraali Zuloaga. Perustuslaki määräsi ylioikeudentuomarin varapresidentiksi paikan tullessa avoimeksi ja nyt astuikin Benito Pablo Juárez, ylioikeuden tuomari, puolustamaan perustuslaillisia oikeuksiaan. Juárezin onnistui kukistaa Zuloaga.

Juárez oli Mexikon creolien ja mahtavien karjankasvattajien suuressa suosiossa. Itse oli hän katolisen kirkon ankara vastustaja. Hänellä oli päättäväisyyttä ja toimintakykyä. Saatuaan lujan jalansijan hallituksessa hän toimeenpani "suuria uudistuksia." Avioliitto julistettiin siviiliasiak-

si. Munkkilaitos hävitettiin ikuisiksi ajoiksi. Kirkkoneuvosto, joka tähän saakka oli aina sekaantunut hallituksen asioihin, hävitettiin, ja kirkon summaton omaisuus otettiin valtion huostaan. Julistettiin täydellinen uskonnonvapaus ja kirkko erotettiin valtiosta.

Kirkon omaisuus oli suureksi osaksi kiinnitetty Ranskan, Englannin ja Espanjan rahamiehille ja nämä eivät suinkaan hyväksyneet moista valtausta. Edellämainitut valtiot lähettivät sotajoukkonsa Meksikoon ja Juarezin hommat näyttivät jo raukeavan tyhjiin. Hän sai kuitenkin sovinnon aikaan Englannin ja Espanjan kanssa panttaamalla Meksikon tullit näille valtioille korvaukseksi.

Mutta Ranskasta ei päästy erilleen niin helpolla. Kunnianhimoinen Napoleon kiihkokatolilaisen puolisonsa vaikutuksesta marssitutti sotaväkinsä Meksikon kaupunkiin. Juarez pakeni ja Meksikosta tehtiin perinnöllinen keisarivalta. Keisariksi valittiin Maximilian, Itävallan keisarihuoneesta.

Maximilianin hallitus päättyi kuitenkin lyhyeen ja onnettomasti. V. 1867 hän vangittiin, tuomittiin kuolemaan ja ammuttiin. Juarez tuli presidentiksi ja ryhtyi taas reformitoimiinsa. Runsaalla kädellä jakoi Juarez kirkolta valtaamia maita ja hän osasi tyydyttää kaikkia kateellisia aineksia, paitsi maattomia peoneja.

Juarezin aikana järjestettiin Meksikon perustuslaki uudelleen käyttämällä mallina Yhdysvaltain perustuslakia. Maa jaettiin itsenäisiin valtioihin, joilla on itsehallinto; yleinen äänioikeus tuli voimaan ja kansan edustus jaettiin ylä- ja alahuoneeseen. Ylähuoneen muodostaa 54 jäsentä, 2 jokaisesta 27:stä valtiosta Alahuoneeseen valitaan 227 edustajaa — 1 kutakin 80,000 asukasta kohden. Perustuslakia ei ole kuitenkaan noudatettu ellei oteta lukuun Juarezin aikaa, vaikka ei hänkään sitä pitänyt tapanaan.

*

*

*

Meksikon äskeisten tapausten juuret saavat tavallaan alkunsa jo Juarezin ajalta.

Francisco Madero vanhempi, äskettäin murhatun presi-

denti Maderon isoisä, oli Juarezin voimakkaimpia liittolaisia. Hänen onnistui ylläpitää järjestystä Mexikon pohjoisrajalla, jossa desperadot (rosvot) temmeltivät kaikessa vapaudessa ollen karjankasvattajien alituksena rasituksena. Juarez koetti asevoimin järjestystä ylläpitää mutta onnistumatta. Francisco Madero sai toimen ja hänen onnistui joukkoineen pitää rajarosvot ja tullivarkaat aisoissa. Palkinnoksi tästä ja muista palveluksista sai Madero 10,000,000 eekkeriä maata pohjois-Mexikosta (silloin sai myös tunnettu Hearst laajat Mexikossa olevat alueensa). Madero asettui tälle summattoman laajalle maatilalleen. Ovelana keinottelijana muutti hän pian laajat alueensa tuottaviksi ja loi summattoman omaisuuden, jota hänen poikansa, Francisco Madero yhä kehitti. Maderoilla on alueellaan 10,000 työläistä ja peonia, joiden kanssa koettivat pitää hyviä välejä. Maderojen ei ole tarvinnut pelätä kapinoita alueellaan ja koska tahansa he olivat valmiita val-lankumoukseen, olivat suuret työläisjoukot ja peonit valmiita heidän puolestaan taistelemaan. He onnistuivat saamaan orjiensa luottamuksen.

Täällä kasvoi Francisco I. Madero, nuor. — idealisti ja tyypillinen mexikolainen "isänmaanystävä." Juarez oli tietystikin hänen sankarinsa, hänestä hän johtui heidän suunnaton rikkautensa. Hän oli Mexikoon luonut vapaamieliset laitokset. Maderossa syttyi aikaisin viha ulkomaalaisia tunkeilijoita ja heidän kätyriään Diazia vastaan.

Porfirio Diaz oli jo aikoinaan ollut Juarezin kilpailija, mutta Juarezin eläessä ei hän onnistunut saamaan kilpailijaansa kukistetuksi. Vasta Juarezin kuoleman jälkeen onnistui hänelle kukistaa perustuslaillisesti valittu Lerdo. Diaz astui presidentiksi vastoin perustuslakia ja vastoin lakia istui istuimella puolivälin neljättäkymmenettä vuotta. Tila ei anna tässä myöten kertoa Diazin suhdetta ulkomaalaiseen pääomaan ja hänen tyrannimaisesta hallituskaudestaan, ovathan ne jo sanomalehtikertomuksista tunnettuja. Hänen aikanaan sai Yhdysvaltain pääoma jalansijan Mexikossa ja niin tuntuvasti, että koko Mexikon hallitus on ehdottomasti vieraan pääoman vallassa. Sen täytyy olla.

Diazin hirmuhallitus herätti kaikissa kansanaineksissa pohjattoman tyytymättömyyden, joka puhkesi ilmiliekkiin Maderon kapinassa v. 1911.

Madero oli idealisti. Hän ei ymmärtänyt asemaansa, johonka tuli valituksi. Mexikossa ei löydy nykyaikaista porvariluokkaa, johonka hän olisi voinut tueta kansallisessa reformikiihkossaan. Kansallismielisenä reformaattorina hän katseli epäluulolla vieraita hommia. Vieras pääoma taas näki miehen olevan tiellä — jarruna, joka oli poistettava Mexikon hallituksesta. Pääoman tuli saada vapaasti hallita Mexikossa, ei väliä kuka on hallituksessa, kunhan vain on vapaat kädet.

Nykyään kamppaillaan Yhdysvalloissa suuresti Mexikon rikkaitten öljylähteitten omistuksesta. Oikeastaan on kaksi kilpailevaa ryhmää: Guggenheimit ja Rockefellerin ryhmä. Rockefellerin ryhmä on samaa kuin Morganin ryhmä ja Morganin ryhmä on samaa kuin Yhdysvaltain hallitus. — Madero oli näitten valtausten tiellä. Pian — tammikuussa — lähti Mexikon Yhdysvalloissa oleva lähettiläs, F. de la Barra, yksi tämän maan suurpääoman rengeistä, Mexikoon ja silloin jo oli odotettavissa mitä sittemmin tapahtui.

Mexikossa vehkeiltiin salassa, vehkeilijöinä ollen de la Barra, Yhdysvaltain lähettiläs Wilson sekä Englannin lähettiläs. Viime helmikuussa oli salaliitto kypsynyt valmiiksi ja sitten alkoi sarja tapahtumia, jotka häpeämättömyydessä vetävät vertoja mille raakuudelle tahansa. Felix Diaz, Porfirio Diazin veljenpoika, sekä entinen Mexikon kaupungin poliisipäällikkö, sekä kenraali B. Reyes vapautettiin vankeudesta, ja niin alkoi kamala toista viikkoa kestävä sisällissota, jossa 4,000 ihmistä teurastettiin, heidän joukossa 2,000 rauhallista asukasta. On vain muistettava, että niin kauan kuin Maderon voitto näytti mahdolliselta, niin kauan puhuttiin Yhdysvaltain sanomalehdissä sekaantumisesta; heti kun Madero oli mestattu, lakkasi myös "sekaantumis"-kiihotus. Maderolle uskollisuutta teeskentelevä kenraali Venustiano Huerta saatiin ostettua salaliittolaisten puolelle. Madero otettiin vangiksi kansallispalatsissa ja 23 p. helmik. murhautti Huerta

hänet ja varapresidentti Suarezin alhaisella tavalla kansallis-palatsin muurien sisällä.

Mexikon turvaton kansa katseli tätä näytelmää välinpitämättömyydellä.

Pääoma on tekevä tehtävänsä tässä rikkauksien maassa. Se on hallitseva. Se on kehittävä uudenaikaisen teollisuus-köyhälistön, joka nyt jo on kasvamassa. Tässä köyhälistössä leviää jo sosialismin siemen ja siltä taholta on vielä tuleva Mexikon pelastus. Maderon "hyvät tarkoitukset" eivät onnistuneet, mutta Mexikossa on heräämässä kansallinen porvariryhmä, ja niin mielellään kuin vieras suurpääoma vastustaakin vapaita laitoksia Mexikossa, täytyy Mexikoa kuitenkin hallita toisella tavalla kuin Diazin aikana. Ei Huertan, ei Diazin pistimet, eikä Yhdysvaltain suurkapitalistit pysty ehkäisemään sitä mikä Mexikossa on heräämässä — nim. halua itsenäiseen valtiolliseen toimintaan.

Katutaistelujen jälkiä.

Mitä kuusi rikasta miestä voisi tehdä

E. Setonin kirjoituksesta mukaellut —a—r—i.

ROCKEFELLER. PIERPONT MORGAN. ASTOR. STRATHCONA. CARNEGIE. ROTHSCHILD.

Eräässä englanninkielisessä julkaisussa on seuraava kirjoitus, joka huvittanee suomalaistakin lukijaa. Se on mieltäkiinnittävä kahdestakin syystä. Ensinnäkin sen vuoksi, että se sangen valaisevasti osoittaa, mihin luonnottomaan asiantilaan pääoman keskittyminen on johtanut. Viisituhatta miljoonaa dollaria kuuden miehen käsiin on todellakin sellainen voima, joka nykyoloissa antaa näille harvoille maailman heruuden. Mutta tämä kirjoitus on mieltäkiinnittävä senkin vuoksi, että se räikeästi paljastaa sen pintapuolisuuden, jolla porvarilliset kynäilijät suhtautuvat näihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Puhumattakaan siitä, että kirjoittaja ei pane huomiota sille seikalle, että nämä miljoonat ovat kasaantuneet

vuosikymmeniä kestäneen työn riistännän kautta, niin hän myöskään ei näy käsittävän pääoman yhteiskunnallista luonnetta. Hän vakavasti uskoo, että nuo miljoneerit voisivat tehdä sen ja sen jos vaan tahtoisivat, mutta hän ei huomaa, että heitäkin hallitsee rautakova taloudellinen laki. Heidän valtansa ei ole siinä, että he omistavat noin suuren summan rahaa, vaan siinä, että tämä raha edustaa tuotannon lähteitä. Kirjoittaja käyttää erästä esimerkkiä, jota käyttäkäämme mekin aivan päinvastaisessa tarkoituksessa. Hän sanoo, että nuo kuusi rikasta miestä voisivat, jos haluaisivat, ostaa Englannin koko hiilituotannon ja viedä se pohjoisnavalle polttaakseen sitä siellä huvikseen, ja että sellainen teko tietäisi teollisuuselämän pysähtymistä. Mutta siinäpä on asian ydin, että jos ne voisivatkin yhden vuoden aikana hävittää kaikki maailman tavarat ja kuluttaa hävitykseen rahansa, niin tuotannon lähteitä, maata ja työvoimaa, he eivät voisi hävittää, vaan ne jäisivät yhteiskunnan käytettäväksi ja noitten kuuden rikkaan miehen poistuminen näyttämöltä rahoineen päivineen ei vahingoittaisi yhteiskuntaa, vaan hyödyttäisi, — hyödyttäisi, edellyttäen, että he poistuvat sen kautta, että poistuu se järjestelmä, jota he edustavat. Kuuden rikkaan miehen valta on siinä, että he voivat ostaa toisten työvoimaa käyttäen sitä rosvoamissaan tuotannon lähteissä. Mutta valtaan nouseva työväen luokka valmistautuu ottamaan nuo lähteet omiin käsiinsä ja silloin se hallitsee omaa työvoimaansa. Silloin kuuden rikkaan miehen rahoissa ja arvopapereissa merkityt tuhannet miljoonat ovat arvotonta tavaraa ja kuuden rikkaan miehen vallasta ei ole mitään jälellä. Se aika ei enää ole kaukana meistä.

*

Pöytä on katettu ja kuusi elähtänyttä, ei liian hyvin hoidetun näköistä miestä istuu sen ympärillä; nautittuaan niukasta yksinkertaisesta aterialta, he maistelevat vähän viiniä tai salaa nieleskelevät ruuansulatuspillereitä.

Pyödän päässä, — kunniasijalla suunnattomien suurten ja tärkeimpien omaisuuksiensa ansiosta — näemme J. D. Rockefellerin kuihtuneen vartalon ja hiuksettoman pään

terävine, rohkeailmeisine katseineen. Pöydän toisessa päässä näemme valkeapartaisen järkähtämättömän Lordi Rothschildin. Mr Rockefellerin oikealla sivulla näemme siistin, jokseenkin ymmärtävän näköisen Mr. Astorin, jonka vuokratulot nousevat neljäänkymmeneen miljoonaan dollariin vuodessa. Hänestä seuraavana on englantilainen Lordi Strathcona, jota "kohtalo" on siunannut viidensadan miljoonan dollarin pikkuomaisuudella. Vastapäätä heitä istuu Mr. Carnegie pyöreänä ja punaposkisena, ja hänen rinnallaan tuo melkein äreä Mr. Pierpont Morgan mahtavassa persoonassaan.

Nämä kuusi ukkoa ovat hiljaisessa keskustelussa keskenään — juttelevat merkityksettömästä pikkuasiasta.

Heidän keskustelussaan mahdollisesti ei sanallakaan ilmaista tai huomauteta siitä hirvittävästä tosiasiasta, josta heidän pieni ryhmänsä on parhaana todistajana. Mikään yhteisliittymien ei johdu heille mieleenkään, ehk'ei edes se pikku summakaan, joka kenen syrjästäkatsojan tahansa olisi saanut hämmästyttämään, katsellessamme noita kuutta ukkoa ja laskiessamme yhteen heidän omaisuuttaan. Jos tuo syrjästäkatsoja omaisi vähänkään vilkkaan mielikuvituksen ja antaisi sen kiittää Englannin valtakunnan kauas ulottuvia rajoja pitkin, tarkastaisi sen yhteiskunnallisia etuisuuksia, sen rahallisia ja taloudellisia arvoja, sen suuria keskittyneitä kauppa- ja teollisuuskeskuksia, niin yhdellä ainoalla katseella hän näkisi koko jättiläis-rakenteen luhistuvan maahan tämän yhden ainoan tosiasian edessä — sen tosiasian, että näiden ukkojen yhteisellä rahalla on mahtavampi voima kuin millään noista jättiläislaitoksista.

Viisituhatta miljoonaa dollaria. — — —

Niin — tuota huikeata summaa tämä kuuden elähtäneen herrasmiehen ryhmä tuossa "Claridge" hotellin pienessä ruokasalissa kieltämättä edustaa. \$5,000,000,000 on se jättiläis-summa, jolla — jos nuo ukot niin tahtoisivat — voisi muuttaa koko ihmiskunnan kohtalon, sekä koko Europan maankamاران ulkoasultaan sijoittamalla jokaisen sentin kaiken laatuiseen tavaraan, maihin, karjaan, irtaimistoon, rakennuksiin, y. m. ja kokoamalla ne kaikki Europaan.

Ajatelkaa, mitä \$5,000,000,000 summa todella merkitsee. Nämä kuusi ukon rähjää — joihin ette välittäisi toistamiseen katsahtaa, jos sattumalta tapaisitte heidät jollakin katukäytävällä — voisivat maksaa koko Englannin ja Irlannin valtiovelan, joka tekee yhteensä \$3,750,000,000, joka velka on keräytynyt kahden vuosisadan ajalla kansakunnalle, jonka lukumäärä nykyään on neljäkymmentäviisi miljoonaa; sittenkin olisi näillä ukoilla vielä rahoja ostaakseen National Galleryn,

Maailman kuusi rikkainta miestä voisivat rahoillaan komentaa kaikki armeijat — ja tekevätkin sen.

South Kensingtonin museon ja jokaisen Englannin ensimmäisen luokan sotalaivan.

Tuollainen rikkaus ja vallitsijamahdollisuus on mieletön, kun se on annettu noiden kuuden miehen käsiin, jotka ovat tuollaiseen rikkauteen kokonaan oikeudettomia ja jotka ovat huomattavasti kunnottomia ja vaatimattomia ihmisyksilöitä. Mutta luuletteko, että he milloinkaan vaivaantuvat tällaisilla ajatuksilla? Luuletteko, että heidän vaikutusvoimansa loistava merkitys on kenenkään heidän mieltä vai-

vannut? Se on vähemmän otaksuttavaa, sillä yksi tavallisimpia määritelmiä miljoonamiehestä on, että hänellä ei ole miehikuvitusta, tai jos hänellä sitä on hiukkanen, niin hänen oma rikkautensa pian kadottaa lumouksensa. Jos sellaiset miehet ovatkin tietoisia vallastaan, niin eivät he käytä sitä omien erikoisetujensa ulkopuolella. He ovat kuin sokkosilla leikkivä Simson. Joku heistä käyttää miljooniaan jakamalla vapaita romaaneja ja vapaita kilpaajolippuja köyhille; toinen heistä lahjoittelee sairaaloille, kolmas yliopistoille, neljäs ostaa sanomalehden ja aikakauskirjan ja kirjottelee itse niihin mahdottomia juttuja nymfeistä ja salatuista aarteista.

Oletetaan nyt, että sen sijaan kun nämä kuusi monimiljoneeriä nyt ovat auttamattoman jokapäiväisiä "käytännöllisiä" ja hyvin tavallisia ukkoja, he muuttuisivat yht'äkkiä yrittelijäiksi, toimeliaiksi, huomaaviksi ja kyvykkäiksi miehiksi, niin luuletteko, että he tyytyisivät uinumaan rikkauksillaan ja antaisivat he tuollaisen ihmeellisen asean olla käyttämättä? Varmaan eivät; kun he kerran saisivat tuollaisen ajatuksen päähänsä, niin eivät he sitä jättäisi toteuttamatta. Kuuden tällaisen miehen yhdistyksellä olisi sellainen rahavallan mahti, että he voisivat tehdä tekoja, jotka muuttaisivat koko ihmiskunnan historian. Kerran tavattuaan he eivät ainakaan tyytyisi eroamaan vaihdettuaan vain muutamia kuluneita "fraaseja" ilmoista, osakemarkkinoista tai henkivakuutusmaksujen kohoamisesta tai muutamalla haalealla puheella jonkun uuden sairaalan tai laboratorin avustamisesta.

"Arvoisat herrat," joku heistä sanoisi. "Me kuusi miestä tässä huoneessa omistamme yhteensä \$5,000,000,000. Me olemme voimakkaampia kuin yksikään järjestetty valtakunta, me voisimme tehdä suuria tekoja. Pankaamme itsemme koetukselle, katsokaamme, mitä me voisimme tehdä. Pankaamme käytäntöön hirvittävä tuhlauskykymme ennen kuin kuolemme. Sen sijaan kuin muut miljoneerit elävät joutavaa tyhjänpäiväistä elämää, näytäkäämme me maailmalle koko ääretön valtamme ja loistomme." He löisivät kättä ja vannoisivat etteivät eroa ennenkuin luja keskinäinen liitto olisi solmittu ja ohjelma määrätty.

Olisiko mitään tekoa, jota he eivät voisi suorittaa viidellä tuhannella miljoonalla dollarilla? Otaksukaamme, että he olisivat sotaisia ja päättäisivät julistaa sodan. He voisivat panna toimeen sellaisen kahakan, että siitä olisi leikki kaudana. Eräs näistä kuudesta ukosta laittoikin tuhannen miestä täysissä varustuksissa Etelä-Afrikan sotaan ja maksoi heidän palkkansa ja ylöspitonsa kahden vuoden ajan. Mutta tämä kuuden miehen ryhmä voisi jos he niin tahtoisivat, laittaa miljoonalukuisen armeijan sotakentälle, kustantaa ja ylläpitää sitä kymmenen, ehkä kaksikymmentä vuotta. Sodat ovat nykyään kalliimpia kuin ne ennen ovat olleet; ne eivät

He voisivat ostaa koko Englannin laivaston.

ole kalliimpia ainoastaan upseerien ja miehistön korkeampien palkkojen ja kallistuneiden ruokavarojen, vaan kuletus kustannusten, hevosten hinnan ja asevarustusten huimaavasti kohonneiden hintojen takia. Amerikan vapautussota, joka kesti 1775 — 1781 rasitti Englantia \$700,000,000. Sodat Napoleonin kanssa 1790 — 1815 nielivät tuon pikku summan, 3,250,000,000 dollaria. Krimmin sota maksoi kahden vuoden ajalla \$150,000,000. Etelä-Afrikan verinen ryöstösota maksoi \$1,250,000. Mutta miljoonalukuinen, hyvin varustettu armeija on niitä harvinaisuuksia, joita maailma hyvin harvoin on

nähty, eikä ole syytä otaksua, että tuollaisen armeijan tarvitsisi hyvinkään monta hyökkäystä tehdä ennen kun se pääsisi voitolle. Nykyiset sodat eivät ole mitään leikin tekoa. — Napoleonin joukot sekä molemmat Amerikan sisällissodan armeijat v. 1861—1865 eivät olleet juuri puoleksikaan harjotettuja, asestettuja ja puettuja. Tietysti nämä ukot eivät laittaisi armeijaansa matkaan niin kehnoilla varustuksilla; eivät he säästäisi rahojaan tällaisessa yrityksessä. Mutta ehkä voisi maailman valloituksen kustantaa viidellä tuhannella miljoonalla. Eihän nyt ole luultavaa, että nämä ukot sentään yhteen sotaan käyttäisivät koko pääomansa vaan ehkä vain yhden vuoden tulot, noin \$150,200,000, jolla summalla melkein voisi maksaa sellaisen sodan kulut, kuin esim. Spanialais-Amerikalainen tai Preussin ja Itävallan sota.

Mutta ehkä nämä miljoneerit päättäisivät etsiä kunniaa mereltä, sen sijaan, että tyytyisivät olemaan maasotaväen kunniakkaita kenraaleja. Jos heillä olisi hyvä laivasto, niin he voisivat voittaa maailman vallan, ja nuo kuusi urhoollista amiraalia muodostaisivat tuon maailmanvallan valtioneuvoston. Heille se olisi samantekevää, rakentaisivatko he laivastonsa vai ostaisivatko sen valmiina. Minkä hintainen olisi jonkin suurvallan laivasto? Kuinka paljon maksaa Englannin laivasto, joka on yksi maailman ihmeitä? Ehkä ei enemmän, kaikkine siihen kuuluvine tavaroineen, kuin \$1,000,000,000 ja ehkä ei niinkään paljon. Viiden tuhannen miljoonan dollarin laivasto olisi aivan ennen kuulumaton, kaikkivoittava ja vastustamaton. Sellainen jättiläislaivasto voittaisi kaikki maailman veneet, kalastaja-aluksista aina "dreadnaught" hirviöön asti. Englantilaiset ovat tottuneet ajattelemaan laivastoaan niin ihmeellisenä ja voittamattomana, että heitä pöyristyttäisi jo ajatuskin siitä, että näillä kuudella miehellä olisi varaa rakentaa hienompi, vahvempi ja tehokkaampi laivasto kuin Suur-Britanialla on. Ja kuitenkin Britanian kuusikymmenmiljoonainen kansa valittaa sen kuorman alla, minkä nuo kuusi miestä kantaisivat hartioillaan sen painoa edes tunte-matta.

Kun ajattelee, mikä ääretön mahti noiden kuuden miljooneerin yhdistetyllä pääomalla olisi ja mitä kaikkea he voisivat ostaa, niin on se ihan hirvittävää. Ottakaamme muutamia arvoja vertailun vuoksi. — Kaikki Suur-Britanian rakennukset maksavat ainoastaan \$1,100,000,000. Kaikki rakennukset Lontossa arvioidaan olevan \$220,000,000 arvoisia. Kaikki omaisuuden ja talojen vuokra Englannissa ja Walesissa arvioidaan tekevän noin 1,300 miljoonaa dollaria vuodessa. Neljän vuoden ajalla ei yhdenkään ihmisen koko valtakunnassa tarvitseisi maksaa vuokraa, jos nämä kuusi miestä niin tahtoisivat. Jos he päättäisivät olla vieläkin anteliaampia, niin he voisivat kutsua luoksensa koko Brittien saarten väestön

Nämä miehet voisivat ostaa koko Scottlandin käteisellä rahalla.

ja antaa joka miehelle, naiselle ja lapselle sata dollaria. Ajatelkaahan, mikä muistiinpantava tapahtus rikkauden jaossa, kun miljoonat ihmiset, nuoret, vanhat, köyhät ja rikkaat marssisivat rivissä, kuusi ihmistä rinnakkain ja jokainen heistä saisi kaksikymmentä kultarahaa — eihän niitä ole Englannissa niin paljo myntättynä kultarahoja, että ne tuollaisessa tapauksessa riittäisivät; täytyisi löydä uutta, ehkä sellaisia, jossa jokaisessa olisi näiden kuuden lahjottajan kasvot ikuisnettuna.

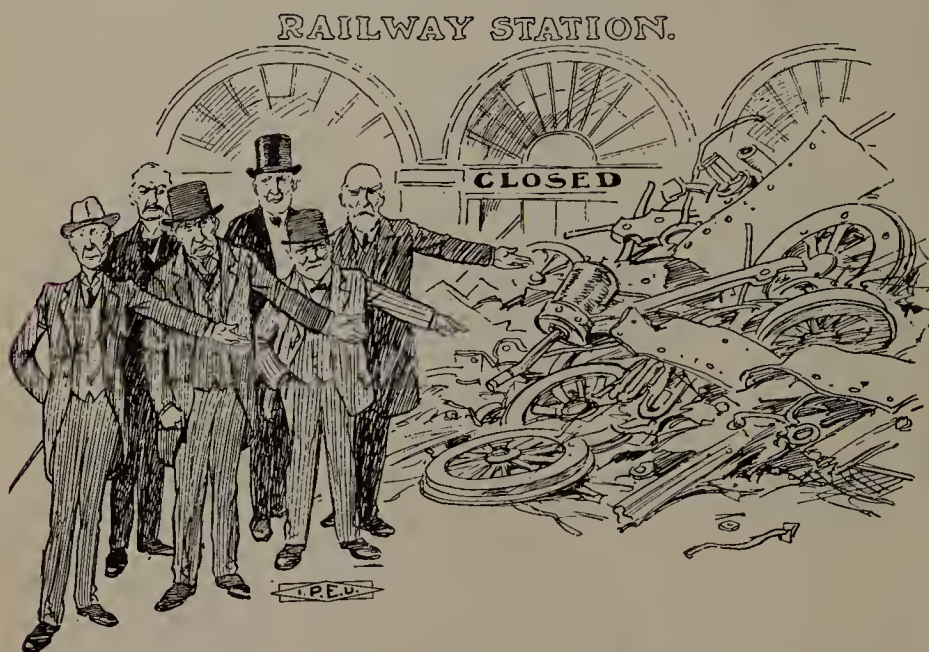
Näiden kuuden miehen rikkaus on paljon suurempi,

kuin vuotuinen tulo kaikesta Englannin teollisuudesta. Noin seitsemän miljoonaa työläistä työskennellen kuusi päivää viikossa tuotti v:nä 1910 — 11 yhteensä \$3,560 miljoonan arvosta tuotteita. Nämä kuusi miestä voisivat ostaa koko Englannin kansan yhden vuoden tuotteet, kaikki koneet, sekä valmistetut tavarat; kaiken raudan, teräksen, tupakan, sokerin, y. m. Tälläisiä tekoja heidän rikkaudellaan voisi suorittaa. — He voisivat johtaa koko valtakunnan hallintoa ja maksaa sen ulosmenot kuuden vuoden ajan ja luovuttaa kaikki tulot veronmaksajille. Tämän erisvapauden ajalla ei kenenkään tarvitsisi maksaa veroja. Kaikki tullihuoneet olisivat sulettu. Ei olisi mitään myyntiveroa. Kirjeet ja sähkösanomat lähetettäisiin vapaasti. John Bull saa näistä kaikista vain \$750,000,000 vuosittain ja näillä kuudella miehellä on \$5,000,000,000 arkkujensa pohjalla. Mikä onnellinen, huolistaan vapaa Englanti olisi näiden kuuden vuoden aikana! Kuinka suuressa kiitollisuuden velassa me olisimme Rockefellerille, Carnegielle, Strathcanalle,, Morganille, Astorille ja Rothchildtille. Ja kuinka iloisia he olisivat siitä, että ovat osottaneet meille tällaisen suosion osotuksen! Luuletteko, että kukaan vastustaisi muistopatsaan pystyttämistä näille kuudelle ihmisystävälle tästä suuresta palveluksesta?

Vielä olisi toinenkin suosionosoitus, minkä he voisivat tehdä. Jokainen myöntää sen epäkäytännöllisyyden, mikä vallitsee nykyisessä tapaturma- tulipalo- ja henkivakuutusyhtiöiden maksujärjestelmässä Sellainen epämieluisa asia, kuin kuolema, tapaturma, vanhuus tai tulipalo, täytyy ensin tapahtua ennen kuin näistä vakuutusyhtiöistä mitään hyötyy, ja sitä ennen saa pitää yllä jatkuvia, säännöllisiä kuukausimaksuja Eikö olisi somaa saada itse eläissään käyttää henkivakuutusrahoja, jotka kuoltuanne jäävät perillisillemme. Se on yhteensä koko suuri summa — 4,000,000,000 dollaria, mistä Englannin asukkaat ovat vakuuttaneet henkensä. Nuo kuusi vaikutusvaltaista ystäväämme voisivat valmistaa heille sen ilon, että vakuuttajat itse jo saisivat nauttia niistä. He voisivat maksaa jokaiselle miehelle, naiselle ja lapselle vakuutusmaksunsa ja heille jäisi vielä 10,000,000 dollaria, jolla

voisivat panna toimeen pikku päivällisiä Claridgessa, sekä ostaa pilettejä — aina toisinaan — parhaassa teatterissa.

Sitten on vielä Englannin kuntien ja piirikuntien ääretömät velat, jotka saattavat tulevaisuuden näyttämään hyvin synkältä ja toivottomalta muutamille yhteiskuntatieteilijöille, — velat, joista kirjottaja sanoi: "ne ovat kuin myllynkivi kansamme kaulassa," — velat ovat niin suuret, että pari, kolme miespolvea sitten ei olisi ollenkaan osattu aavistaakaan sellaisia numeroita. Nämä velat nousevat 2,470,000,000 dol-

He voisivat sulkea kaikki rautatieasemat ja lyödä koneet säpäleiksi.

lariin. Mutta se olisi vain pikku summa näiden miesten suoritettavaksi, jos he tahtoisivat ja heillä olisi vielä sitten rahaa maksaa toisen samanlaisen summan.

Kuinka suuri on Englannin kauppa, sen uloslähetykset ja tuontitavara? Viime vuonna tuotiin maahan \$2,595,000,950 arvosta tavaraa ja vietiin ulos \$1,890,000,900 arvosta tavaraa. Koko maan vuotuinen kauppa oli yhteensä \$4,485,001,850. Tuollainen summa tuntuu monelle maailman kansalle oikein

satumaisen suurelta, mutta näille kuudelle herralle se ei ollenkaan siltä tuntuisi, sillä niin suuri kuin se onkin, se ei ole vielä läheskään niin suuri kuin heidän yhteinen pääomansa. Toisin sanoen, he kykenisivät ostamaan koko John Bullin ja myymään hänet taas.

Ja mitä vielä he voisivat tehdä? He voisivat ostaa koko Englannin kivihiilituotannon ei ainoastaan yhden vuoden, vaan kahdeksan vuoden tuotteen, sillä koko maan kivihiilen vuotuinen myyntiarvo on noin \$115,000,000. Jos nuo ukot tahtoisivat olla oikein ilkeitä, niin he voisivat sen kehittää äärimmilleen hankkimalla jonkun nurkan jostain kaukaisesta pohjois-seudulta, jonne kulettaisivat kaiken kivihiilen Englannista ja laittaisivat sellaisen hirvittävän jättiläiskokon, jolla lämmittäisivät tuota jäistä maailmanosaa sillä aikaa kun Englannin tehtaot seisoisivat sulettuna, junat liikuttamattomina ja ihmiset kylmästä väristen istuskelisivat kotoaan.

Mainitessa rautateistä, voi myös mainita, että näille kuudelle miljoneerille olisi vain pikku asia ostaa kaikki Englannin rautatiet rakennuksineen ja osakkeineen. He voisivat ostaa koko maailman moottorivaunut ja heille jäisi vielä jällelle niin paljon, että voisivat ostaa Panaman ja Suezin kanavat ja vielä sittenkin heillä olisi niin paljon rahaa, että voisivat suorittaa koko Englannin ulkolähetysten kymmenenä vuotena. Englannin ulkolähetys tekee vuosittain \$240,000,000. Nämä kuusi miljoneeriä voisivat suorittaa nuo kustannukset kymmenenä vuotena ja heille jäisi vielä tarpeeksi rahaa ostaakseen samppanjaa ja sikaareja.

Englannin puuvillaliike tekee \$470,000,000 vuodessa. Nämä kuusi rikasta miestä voisi ostaa kaiken tämän puuvillan, kaikki nämä miljoonat puuvillakääröt kymmenen vuoden ajalla, ja voisivat vaikka upottaa ne meren pohjaan tai antaa Hinduille, jotka saisivat siitä joka päiväksi uuden puvun.

Odottakaahan — on vielä eräs suunta, jonne he voisivat yhteisyrityksensä ohjata. — Kaksi tämän ryhmän ukoista on hartaita Skotlantilaisia ja he voisivat vaikuttaa noihin toisiin, niin, että he päättäisivät yhdistetyllä pääomallaan ostaa koko

Skotlannin. Eihän Skotlanti tietysti ole myytävänä eikä sen pojat kauppatavaraa, mutta koko valtakunnan omaisuuden verotusarvo on vain \$,250,000,000.

Voimme kuvitella noiden ukkojen tarkastelevan noita numeroita riemukkaasti vilkkuvilla silmillä. "Halpaa kuin sora," kuulee heidän sanovan. "Todellakin erinomainen paikka, mihin sijoittaa rahansa, ja mikä onni, että meillä sattui olemaan juuri tuo tarvittava summa! Eiköhän osteta koko Skotlanti?" Ja Skotlannin "Sandy" ei voisi voittaa tuon lumoavan rahakasan hurmausta ja ojentaisi valtakuntansa noille miljoneereille.

Tällaisia tekoja — tällaisia suuria asioita nuo kuusi miestä suorittaa yhdistetyllä pääomallaan, jos he omaisivat tarpeellisen määrän rohkeutta ja mielikuvitusta."

“Rikkaita ja köyhiä”

Kirj. K. Lindevall.

(Näyttämö: Talvimaisema. Vasemmalla etualalla hotellin ovi ja akkuna — kirkkaasti valaistuna. Taka-alalla suuri lumikinos. Esiripun auetessa äiti ja tyttö keskinäyttämöllä, äidillä sylissä kaplolapsi. — Hyvin huonosti puettuna.)

TYTTÖ:

Äiti, ehkä he palan suo
jos oikein kauniisti pyydän,
Niin uhkeelta näyttävi talo tuo.

ÄITI:

Ei he suo. Heillä kova on sydän.

TYTTÖ:

Mull' niin nälkä on,
äiti, ja kylmä.
Katso mekkoni rikki on.
— — — Jos he kumminkin antaisi, äiti,
Palan leipää ja lämmintä.
Mä sisällä voisin käydä.
Mä voisinhan kysyä?

(Aikoo mennä hotelliin.)

(Porho ja Portto tulevat hotellista. Hyvin puettuina ja hieman humaltuneina.)

PORHO:

Sä oot'ko tarpeheksi juonut nyt?
Ja onko mieles iloinen kuin pitää?

Niin kotihini käymme kiireesti
Ja hurman hetken yhdes' saamme viettää.

PORTTO: (*Erikseen*)

Tää hyvä "trikki" on, ja luulen
mä hyötyväni siitä runsaasti.

PORHO:

Sun mutisevan jotakin mä kuulen,
Champanja onko mennyt päähäsi?

PORTTO:

Mä ilman kylmyyttä vaan valitan
Ja kummaksun tät' suurta lumimäärää.
Miss' mahtaa ajurini ollakaan?
Hän kapakassa varmaankin taas häärää.

PORHO:

Tää matka sulle liian pitkä onko
Jos jalkasin sen käymme? — — —

PORTTO:

Jalkasinko!
Kun lumikinokset on polveen asti.
Hameeni kastuu.

PORHO:

Aivan kauhiasti!
Mutt' mitä siitä, sen sulle maksan
Ja monta hameenhintaa jos niin tahdot.
Tuon tappion mä kyllä kantaa jaksan.

PORTTO:

On hauska kuulla puhuvan sun näin.
Mä toivon myös et' sanasi sä pidät.

PORHO:

Mä liiaks' Champanjaa ehk' äsken join
Mutt' sanani mä pidän, sen sä tiedät.
Mun kylmä tulee tässä seisoskella
Ehk' paras on ett' lähdemme — — —

ÄITI: (*astuen esiin*)

Oi herra!

PORHO:

Hän mitä tahtovi tuo ryysyläinen?

Hän miksi lähelleni tunkeutuu?

Sä kuka olet, kurja kerjäläinen?

Poistu! Turkkini mun likaantuu.

ÄITI:

Mä köyhä olen, kahden lapsen kanssa

joist' toinen kylmähän on kuolemassa.

Oi almu, pieni almu mulle antakaa.

Mä siitä kiitän teitä aina. — — —

PORHO:

Joutavaa!

Mä tunnen jaaritukset nuo

He kaikki samaa virttä laulavat

ja tekokyöneleihin ratkeevat. — — —

— — — Miks' miehenne ei työtä viitsi tehdä?

Miks' ajaa vaimonsa hän yöhön kerjäämään?

Se syynä ompi kurjuuteenne aina

Ja puhe siitä ompi turha vaiva,

He itse syypäät ovat köyhyyteensä.

ÄITI:

Ei herra! Mun mieheni ain ahkerasti

Työnsä teki viime hetkiin asti.

Hänt' esimiehet sanoi reippahaksi

Työtä pelkäämättömäksi raatajaksi.

PORHO:

No miksi sitten käytte kerjäämässä?

Miks' lapsianne kidutatte, kurja?

Miks' ette pysy kodin lämpimässä?

ÄITI: *OR*

Oi herra! Multa kodin lämpö vietiin

VAPPU

Ja vietiin kaikki mitä omistin.
 Paareilla miehein ruumis mulle tuotiin
 hän sortunut ol' tehtaan koneisiin.
 Siin' murtuneena kodin tuki pylväs
 Hän raadeltuna eessäin lepäsi
 Ruumisna lapsieni isä ylväs
 Jok' aamul' lähteissään heit' syleili.

PORHO:

Tuo kertoelma huvitust' ei suo,
 mä kuunella en jaksa moista enään
 Tärkeemmät työt nyt odottavat mua
 Te vaivaishoidon puoleen kääntykää.

ÄITI:

Tää lapsi sairas on — ja kylmähän
 Se varmaan kuolee ellei apu joudu.
 Oi herra! Armostanne suokaa
 Lapsillein vaan kourallinen ruokaa.

PORTTO: (*yleenkatseella*)

Sä voithan hälle markan lahjoittaa
 Sill' muuten heistä et sä rauhaa saa.

PORHO:

Ei! Mä päätöksen oon tehnyt pyhän
 Et' kerjäläist' en auta milloinkaan;
 Tuo joukko siten lisääntyvi yhä
 Ja elää tahtois toisten niskoilla.

ÄITI: (*ylpeästi*)

Ellei mua tosi kurjuus painais'
 Ellen mä oisi tosi tarpeessa
 Ellei mun tyttärentäti oisi sairas
 Jos työlläin voisit heitä elättää
 Niin almua en pyytäis milloinkaan.

PORHO: (*nauraen*)

Hahhahaa! Sä ootko kuulut moista

En tosiaankaan ole nähnyt toista
 Jok' koettavi olla ylpeä
 Vaik' päällä ei oo muut' kuin ryysyjä.

ÄITI:

Tää lapsi — Herra katsokaa.
 On aivan kohmettunut kylmästä
 Häll' tuonen uksi kohta aukeaa
 Sen ihossa jo hohtaa sinistä
 Se sairas on. Ei lääkkeisiin mull' varaa
 Siks' herra mulle almu antakaa.

PORHO:

Jo sanoin; mulla ei oo aikaa
 tuhlata sinun kaltaisillesi. —
 Jo myöhä on, mun täytyy kiiruhtaa.

(Portolle)

Et' hetken viettää saan sun kanssasi
 Tuo köyhän hajukin mua inhottaa
 Ja siitä eroon tahdon kiiruhtaa.

(Porho jo Porto menevät.)

ÄITI:

Hän meni! Ei ropoa malttanut
 Hän kylläisyydestään antaa
 Ei hyljättyä hän tahtonut
 Pienellä pennillä auttaa. —
 — — — Oi luoja! Minne mä joudun nyt?
 Mist' saan lämmintä lapsilleni
 Maa niin kovaksi, kylmäksi on jäätynyt.

(Polvistuu)

Oi Jumala! Nyt auta mua!
 Sinä yksinhän voit sen tehdä.
 Mulle hiukkasen ruokaa ja lämpöä suo
 Suo mun lapseni taas terveenä nähdä
 Katso, lapseni kylmähän kohmettuu
 Ja ruumis sen nälästä runneltu.

(*Katselee lastaan ja huomaa sen jo kuolleeksi — Epätoivoisena.*)

Mitä? — Kuollut! Kuollutko? — Kuollut!

Mun lapseni, tyttöni — kuollut! —

— — Niin — kuollut — kylmähän kuollut.

(*Hetken perästä mielipuolen hurjuudella*)

Haa! — Sinä! — Sinä kurja!

Sin' et auttanutkaan mua!

Sinä valhe oot, etkä Jumala.

Sinä voiman oot irvikuva. —

— Sua kaikkivoivaksi sanotaan

Ja köyhien turvaksi lausutaan.

(*Katkerasti*) Mutt' kovin on turvasi kurja.

Kas tässä on lapseni ruumiina;

Se taas henkiin saa, jos oot Jumala.

Mä sun kurjan voimasi kiroon

Ja sun taivastas minä inhoon.

Mun lapseni — lapseni!

(*Ratkeaa hysteeriseen itkuun ja vaipuu taintuneena alas. Koko voimakohtauksen ajan on tyttö hyvin onneton lausuen useampaan kertaan "Äiti!" — Valo sammuu — muuttuen kohta kirkkaan punaiseksi. Tällä välin on "Aate" astunut lumi-kinoksen päälle takanäyttämölle.*)

"AATE:"

(*Nainen, puettuna punaviittaan, hiukset hajalla, ja punainen päähine. Punalippu kädessä. Lausuu pontevasti.*)

Työmies! Sä kuinka kauvan kärsit?

Sä kuinka kauvan olet orjana?

Kuin' kauvan moisen tapahtua sallit.

Kuin' kauvan annat harvain hallita?

Työmiehet! Äärist' kaiken maailman

Te yhdysmielin veljenkättä lyökää

Se surmanisku onmpi harvain vallon

Orjuuden kahleen niskoiltanne työntää.

Työnorjat! Sorron yöstä nouskaa

Ja itse sortakaatte sortajaa

Vuos'satain hirmutyöt se kostaa
Ja verilakein vallan lopettaa.

(Kohottaen lippuaan.)

Työläiset! Punalipun alle
Te yksimielisinä yhtykää
Ja kankaalle täll' hurman väriselle
Se verivala pyhä vannokaa:
Ett' ennen ette luovu taistelusta
Ennenkuin köyhäkin saa oikeutta
Ett' ennen ette luovu taistohosta
Ennenkuin maailma on onnela.

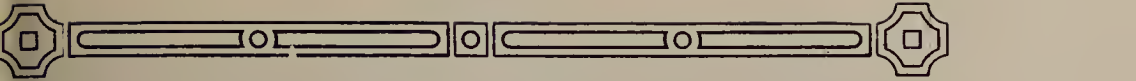
*(Tyttö on polvistunut "Aatteen" eteen anovaan asentoon.
Äiti on herännyt ja kurottaa toista kättään, kuten apua anoen. — Taustalta kuuluu Internationalen sävel, joka vähitellen paisuu voimakkaaksi, mahtavaksi.)*

ESIRIPPU.

Californian punapuumetsää.

Californian punapuutuotanto

Kirj. Edi Sulo.

PUNAPUUALUE.

Californian punapuualue käsittää melkein koko valtion pohjoisen osan. San Franciscon kohdalla on tämän alueen eteläraja. Meren rannikkoa kulkeissa saa matkustaja kulkea noin 100 mailia San Franciscosta pohjoiseen ennen kun hän saapuu tuuheaan punapuumetsään, tai pieneen rannikkokylään, josta lastataan laivoja punapuista jalostetulla tavaralla.

250 mailia San Franciscosta pohjoiseen sijaitsee Fort Bragg niminen pienenlainen punapuukylä. Se on Mendocino kauntin suurin kaupunki ja suurin punapuun ulosvienti-paikka. 100 mailia Fort Braggista pohjoiseen sijaitsee Eureka, joka on Humboldt kauntin huomatuin punapuusatama. Eureka pohjoispuolella on vielä useita pienempiä punapuun lastauspaikkoja, samaten kun Eureka eteläpuolellakin, mutta ne ovat vähemmästä merkityksestä.

Punapuuta kasvaa Oregoninkin eteläosassa. Sielläkin on huomattuja punapuun ulosvientipaikkoja, mutta niihin sekoittuu myöskin muunlaisista puista valmistettuja tavaroita, eikä punapuu muodosta Oregonissa tähkeintä puutavaralajia.

Californian punapuualue käsittää kaikkiaan noin 65,000, 000 acren alaa. Punapuut kasvavat parhaiten lähellä meren rannikkoa, matalissa vuoristoseuduissa ja vuorien välisissä laaksoissa; korkeilla vuorilla eivät punapuut menesty. Tiheimmät metsät tavataan sellaisissa seuduissa, missä korkeat vuoret muodostavat pohjatasangon ja suojaavat puut kovilta valtameren tuuilta.

Suuret punapuualuet ovat vielä koskemattomia. Mutta yhtiöt ja trustit kyllä ovat hankkineet omistusoikeuden näi-

hinkin suunnattomiin luonnon rikkauksiin. Meren rannikolta vasta kuletetaan punapuita maailman markkinoille ja kulunee kai pitkä aika, ennen kuin tulee tarve kauvempaa vuoristosta puiden ulos kulettamiseen. Tärkeimmät ulosvientipaikat ja sahalaitokset ovat Humboldt ja Mendocino kaunteissa.

PUNAPUUT.

Ei voi olla ihmettelemättä näiden puiden jättiläismäistä kokoa. Suuremmoinen on sen näköalan eroitus, minkä huomaa astellessaan näiden jättiläisten keskellä, kun on tottunut metsänä pitämään Suomessa tai Amerikassa tavallista metsää.

Punapuu-asunto.

Punapuut kasvavat hyvin tiheässä, varsinkin, jos on suotuinen maaperä. Tiheässä kasvamisesta on se seuraus, että ne yhdistyvät toisiinsa, ja niin tapaa vanhoja, suuria 3 ja 4 puunyhdistymiä, joiden läpileikkaus on 40 jalkaa, joskus enemmänkin. Yhden puun läpileikkaus tavallisesti on 4—25 jalkaa. 4 jalkaa pienempiä ei kuleteta pois metsästä, niillä ei ole mitään käyttöarvoa. Tavallisten punapuiden pituus on 150—300 jalkaan. Tällaisista puista tulee luonnollisesti suu-

ret määrät tavaraa. Yhdestä ainoasta puusta voidaan rakentaa huone, johon mahtuu 400—500 ihmistä.

Punapuumetsissä tapaa indianien ja muiden lännen varhaisempien asukasten rakentamia huoneita, jotka ovat rakennetut vanhan punapuun sisään. Sellaisen asunnon saaminen on ollut helppo, sen vuoksi, että nämä jättiläiset luonnollisista syistä mätänevät sisältä ja niin seisovat pystyssä antaen alkuasukkaille tilaisuuden rakentaa asunnon vaikkapa useamman kerroksisenkin, jos se on ollut tarpeellista. Metsissä tavataan kaatuneita puita, joiden yli kulkeminen ilman

Tukkien kuljetus teräsköysien avulla.

porraspuita on mahdoton; myös tapaamme tunelleita, eli portteja, jotka ovat kaiverretut punapuiden lävitse.

Punapuun runko on kymmeniä jalkoja juuresta aivan siileä. Oksat ovat kasvaessa mädänneet pois. Latvassa on pieni ryhmä tuoreita oksia. Oksissa olevat viheriät havuneulaset näyttävät pehmeytensä ja litteytensä tähden paraiten jonkun pienen kasvin lehdtä. Vanhoissa jättiläisissä ei useinkaan ole yhtään tuoretta oksaa, ne mätänevät sikäli kun

puun runko sisältä mätänee. Oksat putoilevat tuulien liikutuksesta alas ja ovat puunkaatajien pahimpänä vaarana. Mo-
ni metsämies onkin kuollut tällaisten putoavien oksien lyö-
mänä.

Puu on laadultaan pehmeää, punasta väriltään ja hyvin
kestävää mätänemistä vastaan, jonka tähden se onkin arvo-
kasta. Vesi menee helposti sen sisään ja tulee se pian ras-
kaaksi, mutta taas hyvin keveäksi kun se kuivuu.

METSÄN SUOJELUS.

Californian valtio palkkaa 269 metsänvahtia punapuu-
alueelle. Kauntit palkkaavat yhteensä 128 vahtia, joille kai-
kille kauntit tai valtiot maksavat vakinaisen palkan. Näiden
tehtävänä on pitää huolta, että tulipalot — jotka alueella
ovat tavallisia — eivät pääse tuottamaan vahinkoa komppa-
nioiden metsille. Tulipalot syttyvät usein siitä, että puna-
puiden kaatamisen jälkeen annetaan tulen polttaa risut ja
oksat pois tieltä — punapuu itse ei kosteuden tähden hel-
posti pala, varsinkaan jos se ei ole mennyt rikki. Mutta vah-
dit ovat tarpeellisia senkin tähden, ettei tuli pääse hakkaa-
mattomaan metsään ja siellä vapaasti tekemään tuhoja.
Komppanioilla on vielä 323 reservimiestä, varsinaisia met-
sämiehiä, jotka eivät saa tulen sammutuksesta palkkaa, mut-
ta joiden on oltava valmiina, jos tuli uhkaa työvälineitä tai
kämpikköjä.

Valtion ja kauntien palkkaamat metsän vahdit myöskin
kylvävät heinän siementä sellaiselle maalle, mistä puut ovat
pois viedyt. Maa siten saadaan näyttämään miellyttäväm-
mältä karjan kasvattajille.

METSIEN OMISTUS JA PUNAPUUTUOTANTO.

Kapitalistit omistavat nämä suuret luonnonrikkaudet,
samaten kuten kaiken muunkin nykyisessä yhteiskunnassa.
Suuret trustit ovat erottamattomassa yhteydessä pienempien,
punapuun tuotantoa harjoittavien yhtiöiden kanssa ja mää-
räävät näiden toiminnan kokonaan. Rautatietrustit jo suora-
naisesti omistavatkin suurimman osan Cal. punapuumetsistä

ja myöskin suurimmat sahalaivotokset siellä. Yhdysvaltain hallitus on antanut näitä rikkaita alueita ilmaiseksi "villin lännen sivistäjille" ja muille sankareille, jotka siellä ensimmäiseksi ovat harjoittaneet alkuasukkaiden rosvousta. 50 vuotta siten oli vielä paljon yksityisiä, pieniä maanviljelijöitä ja muita, jotka omistivat n. k. "timberikleimiä," — nyt niitä ei enää ole montakaan. "Kleimien" arvo on kasvanut suunnattomasti ja seikkailijoilla ei enää ole mitään mahdollisuutta päästä omistamaan näitä pääoman omistajille niin hyödyllisiä metsämaita. Trustit ovat keskittäneet itselleen nämä rikkaudet ja hyvin halvasta, muutamalla kymmenellä dollarilla myytiin joku vuosikymmen sitten omaisuus, jonka arvo nyt nousee miljoonaan.

Trustit siis omistavat huomatuimman osan koko punapuumetsästä ja niille yksinomaan nykyään onkin mahdollista harjoittaa puutavaratuotantoa. Puiden jättiläismäinen kokokin jo osoittaa, että niiden tavaroiksi saaminen vaatii koneita, rautateitä ja nämä taas vaativat pääomaa. Millään yksityisellä ei ole mahdollista saada punapuita markkinoille ja niin ollen täytyy hänen antaa omaisuutensa trusteille. Pienemmät yhtiöt kilpailussa suurien kanssa häviävät ja kontrollivalta koko tuotannossa on trustien käsissä.

Suurien pääoman omistajien käsissä muodostuukin punapuutuotanto suuremmoiseksi. Tähän asti rauhassa kasvaneet punaput hiljaisessa aarniometsässä kulkevat toinen toisensa jälkeen ottamaan paikkansa kapitalistisen yhteiskunnan palveluksessa. Puutavaraa ihmiset tarvitsevat kaikkialla missä ikinä he elävätkin. Suuria kaupunkia on maassamme kohonnut toinen toisensa jälkeen ja kaikkien näiden huomatuimpana rakennusaineena näihin asti on ollut puu. Lännen nopeasti edistytvä asutus ja teollisuus tarvitsee yhä suuremmat määrät puutavaraa ja tämän vaikutuksen huomaammekin puutavaratuotannon lisääntymisessä.

Panaman kanava on ollut rakennuksen alaisena viime vuodet ja tämäkin on edistänyt lännen teollisuutta, varsinkin puutavaratuotantoa; punapuuta on Panaman alueelle vie-

ty suuret määrät. Kanavan valmiiksi tulemistä odotetaan jännityksellä ja kaupungit, kuten San Francisco ja Los Angeles, ovat vilkkaan uudistuksen alaisena tulevien juhlien ja uuden, suuremman teollisuuden vastaan ottamista varten. San Franciscoa rakennetaan senkin johdosta, että maanjäristys v. 1906 tuhosi sen parhaan kaupungin osan. Tämän rakennus jo 1907 tuntui punapuutuotannossa, aiheuttaen yleisen kehityksen kanssa tuotannon lisäykseen 400 miljoonasta jalasta, jossa tuotanto 1906 oli, sen nousemisen 520 miljoonaan jalakaan.

“Piketti”-huone punapuuosahassa.

Yhtärintaa kotimaisen menekin suurenemisen kanssa ovat myöskin laajenneet ulkomaiset markkinat. Californiasta vie-dään suuret määrät puutavaraa ulkomaille. Tärkeimmät vien-timaat ovat: jo mainittu Panama-alue, Etelä-Amerika, Aus-tralia, Hawaiin saaret, Englanti ja viimeaikoina on puna-puuta viety Aasian teollisuuden nouseviin maihin, vaikkakin vähemmässä määrässä. Koko maailman markkinoilla tunne-taan punapuu ja näyttelee se siellä huomattua osaa.

Viimeisen 50 vuoden aikana on Californiassa tuotettu punapuutavaraa noin 11 biljoonaa jalkaa, eli keskimäärin vuodessa 220 miljoonaa jalkaa. Nykyinen vuotuinen tuotanto on paljon suurempi. Äsken mainittiin v. 1906 tuotannoksi 400 miljoonaa ja v. 1909 oli tuotanto jo 729 miljoonaa jalkaa. Tuotanto, viime vuosina lisääntyvän tavarakysynnän vaikutuksesta, on joka vuosi lisääntynyt satoja tuhansia, jopa miljooniakin jalkoja. Tuotannon palvelukseen on otettu uusia koneita, työtekniikka yleensä parannettu ja sahoja korjailtu tai uudestaan rakennettu, jotta kapitalisteille olisi mahdolli-

Edgers, and showing Log Way running to Double Cutting Band Saw, Union Lumber Co. Fort Bragg, Cal.

Punapuumylly.

suus saada yhä enemmän yliarvoa ja mahdollisuus tyydyttää yhä laajenevaa markkinakysyntää.

Jo mainittiin yhtenä tärkeimpänä puutavaran ulosvientipaikkana Eureka. Eureka sijaitsee kauniilla paikalla Humboldt lahden rannalla ja tarjoaa hyvän sataman laivoille ja oivallisen aseman suurille sahalaitoksille. Eureka asukasluku on noin 20,000. Kaupunki on pääasiassa punapuun tuotantoa varten. Suuret metsäyhtiöt hallitsevat koko kaupun-

kia. He omistavat ja kontroleeraavat suurimmat kauppahuoneet y. m. joista asukkaat ovat riippuvaisia. Eurekaassa on viisi suurta sahalaitosta, joissa keskimäärin työskentelee noin 3000 työläistä.

Eurekasta viedään suurin osa puutavaraa San Franciscoon, siellä käytettäväksi tai kuletettavaksi muualle kotimaahan ja noin 6 pros ulkomaille. V. 1909 lähetettiin Eurekaasta 340,000,000 jalkaa punapuuta. Se oli lähes puolet koko sen vuoden Californian punapuutuotannosta. Dollareissa lasketuna nousi se tuohon huikeaan summaan — 6 miljoonaan.

KAPITALISMI RIISTÄÄ.

Punapuumetsissä on kapitalisteilla suuret omaisuudet. Mutta nämä eivät hyödytä heitä sentilläkään jos he eivät saa käytettäväkseen työvoimaa. Työvoiman kautta heille vasta tulee mahdolliseksi päästä käsiksi rikkauksiin, jotka sisältyvät punapuihin. Kapitalistien täytyy ensimmäiseksi palata itselleen työmiehet, jotka he asettavat rakentamaan rautateitä metsään, kaatamaan puut, sahamaan ne tukeiksi, koneiden avulla kulettamaan ne ulos metsästä meren tai joen rannalle, rakentamaan sahat, työskentelemään sahoissa ja koneiden avulla valmistamaan punapuista markkinain kysyntää vastaavia tuotteita. Ennen kuin suuri punapuujuuttalainen on edes lautatavarana kulkemassa Californiasta Australiaan, on sen käsittelyyn ottanut osaa kymmeniä työläisiä. Monta erilaista käsittelyä sisältyy siihen, ja moni työläinen tässä loppumattomassa, usein voimia kysyvässä työn suorituksessa uupuu ennen aikaansa kapitalistisen riiston murhaamana.

Pääomat sijoitettuna punapuutuotantoon eivät suinkaan ole huonoimmin isännillensä tuottavia. Pääoman voitto-osuus koko tuotannossa nykyään on keskimäärin 167 pros. Koko Californian puutavaratuotannossa lasketaan nykyään työskentelevän noin 30,000 työläistä. Vaikka otamme lukuun paasit, "head" miehet, ajanpitäjät, konttoristit ja muut parhaimmin palkatut ja ympäri vuotta työskentelevät työläiset, niin saamme keskimääräiseksi vuotuiseksi palkaksi vain \$394. co. Vuoden aikana työmies keskimäärin tuottaa \$847.00. Y-

liarvon osuus jokaista miestä kohden on siis \$453.00. Californiassa on paljon sahoja, joiden palveluksessa on — metsämiehetkin lukuunotettuna — tuhannen miestä ja sellainen liike tuottaa herroillensa \$453,000.00 vuosittain. Koko valtion puutavaratuotanto antaa riistäjäluokalle keskimäärin jokaista päivää kohti \$30,869.75 "puhdasta voittoa," — kuten sanotaan.

Punapuukämpillä työskentelee keskimäärin 6000 miestä. Yliarvon osuus jokaista kämpppätyömiestä kohti vuodessa on \$226.80. Tässä täytyy muistaa, että sahoissa palkat ovat huomattavat kun metsässä ja että enemmistö punapuualueella työskentelee sahoissa. Kämpeillä työskentelee noin 40 naista ja 60 lasta. Naiset tavallisesti työskentelevät ruuan laitoksessa ja on heille maksettu vuosittainen palkkaa yhteensä vähän yli 13,000 dollaria. Naisen keskimääräinen vuotuinen palkka on \$320.00. Lapsille maksavat kapitalistit \$10,400.00 eli jokaista lasta kohden noin \$170.00. Lapset ovat tavallisesti kouluiässä olevia poikasia. Kovin nuoria eivät kapitalistit silti metsässä tarvitse. Alle 12 vuotisia poikasia ei juuri metsässä tavata, enimmäkseen ne ovat niitä kapitalistien kutsuja nuoria työläisiä, joiden ikä vaihtelee 16 tienoilla. Poikaset suorittavat kaikenlaisia apulaistöitä, ovat visselipoikina, merkin antajina, puu- ja vesipoikina, joiden tehtävänä on huolehtia tukkien siirtokoneissa höyryn valmistamiseksi tarvittavasta vedestä ja puista.

Sanomattakin on selvää, että naisten ja poikasten asema kämppeillä on huono. Pieni palkka ja kurjat olot. Lasten sensijaan, että voisivat käydä koulua, täytyy tehdä työtä 12 tuntia päivässä aikamiesten rinnalla. Naiset joutuvat ruokalaitoksissa tekemään 15 ja 16 tuntisia työpäiviä pyhinä ja arkeina. Vapautta ei ole milloinkaan.

Kun on puhe työläisten palkasta ja kapitalistien voitosta, niin täytyy muistaa, että työläiset eivät saa tehdä työtä, eivätkä saa huonoakaan palkkaa ympäri vuotta. Metsissä tavallisesti tehdään työtä hyvänäkin aikana vain 7 tai 8 kuukautta. Sahatkin usein seisovat kuukauden tai pari talvella, tai käyvät vähemmällä voimalla. Työläisten vuosi palkka

näin ollen tarkoittaa sitä aikaa, milloin he työssä ovat. Kapitalistit ovatkin järjestäneet niin, että työläinen saa joutoaikaa tarpeeksi kuluttaakseen sen palkan, minkä hän kesän aikana on voinut säästää. Keväällä työläinen on rahaton, usein velkaantunut ja kapitalisteilla on oiva tilaisuus ottaa mies yhä halvemmalla ja asettaa se työhön yhä huonompiin olosuhteisiin.

TYÖLÄISTEN ASEMA.

Olemme nähneet, että työläiset saavat pientä palkkaa ja että työtä ei ole aina saatavana. Työläisiä on enemmän kun kapitalistit tarvitsevat, joten heitä voidaan mielivaltaisesti riistää. Punapuutuotannossa työskentelevien työläisten työpäivän pituutta sanotaan Californian valtion virallisissa raporteissa 10:ksi tunniksi, mutta näin ovat asiat vain paperilla. Käytännössä työläiset koko tuotantoalalla joutuvat olemaan matkassa 11 ja 12 tuntia. Pitkät työhön kulkumatkat aamuin ja illoin vievät usein toista tuntia. Ja metsässä työsäkin ollaan tavallisesti 11 tuntia.

Metsässä on yleensä kova työ. Poosuja on tavallisesti jokaista 10 miestä kohden ja joissakin töissä on joka toinen mies jonkunlaisessa "hännän tupin" asemassa. Näiden velvollisuus on katsoa, että miehet tekevät parhaansa ja ne kyllä pitävät virastaan huolta. Työnjako ja järjestys on sellainen, että se jo hätyyttää jokaista työläistä. Sahoissa tämä järjestys on vieläkin täydellisempi. Mutta sahoissa ei kuitenkaan ole niin raskaita ruumiillisia töitä kun metsässä. Koneet ovat siellä enemmän ihmisen apuna. Sahoissa ei työläinen joudu suuria punapuita käsin poikki sahamaan, kuten metsässä.

Sahamyllytyöläisillä on se etu, että he saavat olla kaupungissa, tai ainakin vähän vilkkaamassa liikekeskuudessa, joten heillä on tilaisuutta seurata ja ottaa osaa muun maailman rientoihin. Metsämiehet, sen sijaan, ovat kymmeniä, jopa satoja maileja erotettuna pois muiden ihmisten seurasta. Kämpät, joissa he joutuvat asumaan, ovat perin kurjat. Lämmityslaitokset ovat niin kehnot, ettei yön aikana saa vaatteitaan

kuivaksi edellisen päivän hiestä tai sateesta. Postia kämpälle ei saada kuin kerran viikossa ja sekin usein myöhästyy seuraavalle viikolle. Kaupungissa käyminen on mahdollista ainoastaan pyhän aikana ja sekin siten, että jos kaupunkimatkan joka pyhä tekee, niin kuukauden kuluttua se pieni palkka on mennyt takaisin komppanialle rautatiekulunkeina ynnä muina.

Ruoka kämpällä on huono. Usein vallon pilaantunutta roskaa. Kaupungista viedään kämpälle kaikki sellainen ruoka-ainetta, joka siellä ei käy kaupaksi ja jota siellä ei voida työläisillekään syöttää. Sen valmistukseen ei myöskään paljon uhrata. Ruokahuoneessa olevilla naisilla on kiire työvoiman vähyyden tähden ja se johtaa siihen, että ruoka on epäterveellistä ja kokonaan ihmisen ravinnoksi sopimatonta. Kova työ ja huono ruoka aiheuttavat sen, että voimakkainkin työläinen, työskenneltyään 5 tai 6 kesää metsässä, on sairas ja kykenemätön edelleen metsässä työskentelyyn. Täytyy lähteä muualle etsimään helpompaa työtä — jos se on mahdollista, — jollei, niin kuolla vaivastaloon voimansa menettäneenä tai sairaalaan puiden runtelemana.

Kaupungeissakin olevissa sahoissa, joissa työläiset ovat pakoitettut syömään komppanien ruokahuoneissa, ei ruoka ole juuri sen parempaa. Ja kaikissa sahoissa työskenteleviltä työläisiltä estää palkan pienuus valitsemasta ravintoaineita. Ei sahamyllytyöläinen voi käydä ravintoloissa eikä monipuolisemmissa keittiöissä.

Työnantajilla on käytännössä n. k. mustat listat, jotka merkitsevät sitä, että työläisen tytyy olla mahdollisimman nöyrä. Hänen täytyy lupautua noudattamaan kaikkia työmaalla vallitsevia sääntöjä ja olla kapinoimatta. Edelleen ne merkitsevät sitä, että jos työläinen pannaan pois yhdestä työpaikasta, niin on hänen vaikea saada työtä toisestakaan paikasta. Työläiset yleensä siis koetetaan pitää mahdollisimman kovassa kurissa ja tarkalleen pidetään vaaria, ettei minkäänlaiset "häiritsijät" pääsisi tätä kapitalistien kultaista rauhaa rikkomaan.

TYÖLÄISTEN JÄRJESTYMINEN.

Metsä- ja myllytyöläiset ovat pohjois Californiassa huonoimmin palkattua ja kaikin puolin huonoimmassa asemassa olevia työläisiä. Näiden työläisten järjestyminen on myöskin yksi vaikeampia tehtäviä. Järjestöt, mikäli niitä on ollut, ovat olleet pieniä, heikkoja, ja ovat pian sortuneet. Pienet paikalliset lakot ovat epäonnistuneet ja suurempia huomattavampia taisteluita ei ole voinut syntyä.

Työväestön järjestymistä hidastuttavat pääasiassa seuraavat syyt:

1) Tähän asti vallalla ollut työjärjestelmä on ollut jonkun verran urakkatyön tapainen, miehet on pantu työskentelemään ryhmittäin ja järjestetty siten, että näiden on täytynyt kilpailla keskenään. Varsinainen kappalepalkka on myöskin ollut käytännössä joillakin aloilla ja on vieläkin, vaikkakin vähemmässä määrässä.

2) Työläisten enemmistö on tullut Europan takapajulla olevista talonpoikaisseuduista; niillä tullessaan ei ole ollut mitään ymmärrystä palkkatyöväestön pyrkimyksistä ja nykyajan teollisuustyöväestön maailmankäsitys on heille kokonaan käsittämätön.

3) Työläiset kuuluvat eri kansallisuuksiin, kotoisin mitä erilaisemmista oloista, toistensa kieltä ja ajatuksia kokonaan ymmärtämättömiä ja alhaisella valistustasolla ollessaan halveksien katselevat työtovereitansa kansallisuusrajojen perusteella.

4) Työläisten enemmistö on vasta viime aikoina tullut tähän maahan ja niin ollen he ovat kykenemättömiä seuraamaan maan tapahtumia, työtaisteluita ja yleistä Amerikan työväenliikettä.

5) Lännen kapitalistit ovat viime vuosina tuottaneet kymmeniä tuhansia siirtolais-työläisiä lännelle, jotka muodostavat punapalueella suunnattoman työttömien armeijan. Tämä työtön joukko kulkee kämpältä kämpälle ja työpaikasta toiseen etsien työtä, ja kun työläiseltä tällä tuotantoalalla ei

vaadita juuri minkäänlaista ammattitaitoa, ovat nämä työttömät valmiit ottamaan työpaikan milloin ja missä tahansa. Tyytymätön ja kapitalistille vastenmielinen työläinen saa mennä ja sijalle astuu oloja tuntematon, nälkiintynyt ja tyytyväinen, nöyrä työläinen.

Nämä syyt tekevät kapitalismille mielivaltaisen riiston mahdolliseksi. Mutta nämäkään syyt eivät voi loppumattoon vaikuttaa. Riisto ei täälläkään voi mennä yli vussin rajan. Työvoiman ylenmääräinen kulutus ei voi jatkua mielin määrin. Kapitalistinen tuotantotapa on ristiriitainen punapuualueella kuten kaikkialla muuallakin — se kehittää itsensä voimia, jotka sen hävittävät.

Työläisten järjestymistä ja heidän valtaan nousuaan edistävät jo seuraavat tekijät:

1) Punapuutuotannossa työskentelevä työläinen on suoranainen palkkatyöläinen, hän on eroittamattomasti yhdistetty toisiin samanlaisissa asemissa oleviin työläisiin, heidän puutteensa ja kärsimyksensä ovat yhteiset, jotakuinkin sama palkka, samat työsuhteet ja heidän sortajansa on yhteinen — ammattiylpeyttä ja rajoja ei ole — se vähä, mitä niitä vielä on nähtävänä, hupaisesti poistuu — ei pääse vallitsemaan taantuva pikkuporvarillinen henki, vaan yksilöllisestä yritteliäisyydestä vapaan teollisuustyöväestön kumouksellisen hengen täytyy kehittyä.

2) Kehittyvä tekniikka, koneiden kehitys ja työnjaon yhä täydellisemmäksi tuleminen liittää työläiset toisiinsa yhä tiukemmin ja poistavat kovan ruumillisen työn ja kehittävät työläisiä henkisesti konetyöhön kykeneviksi, joka samalla valistaa työläisiä taistelukuntoiseksi riistäjiään vastaan.

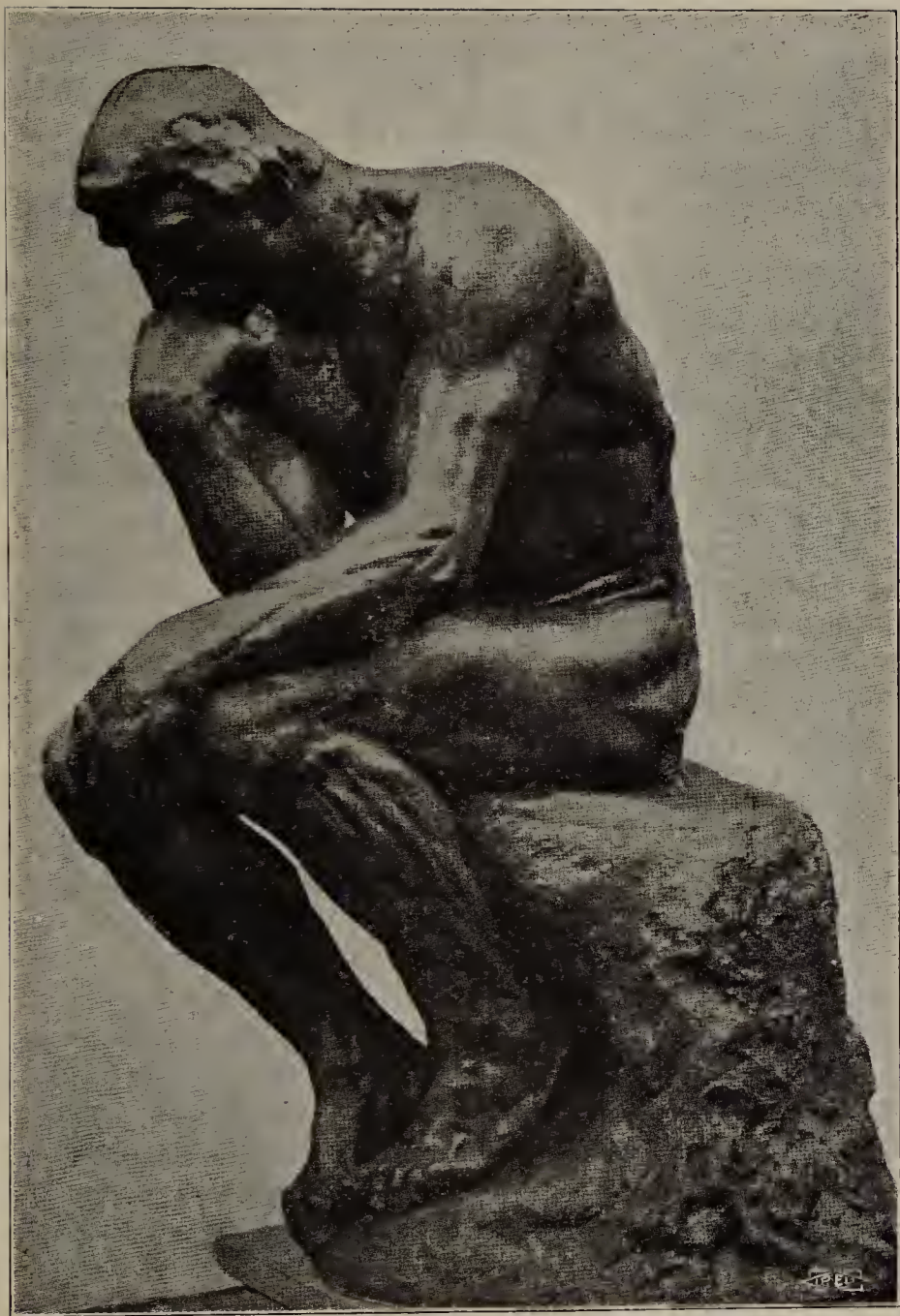
3) Siirtolaisuus lännellä voi ruveta pienenemään. Eivät kapitalistit ijäisesti voi työläisiä narrata lännen rikkaudesta puhumisellaan, tai jos ei siirtolaisuus sinne vähenisikään, niin ainakin siirtolaiset muuttuvat, yhteiskunnalliselta asemaltaan, ajatuksiltaan, ja tiedoiltaan takapajulla olevien

maiden kapitalismin kehityksestä ja sen mukaan nousevan työväenliikkeen vaikutuksesta.

4) Panaman kanava edistää lännen teollisuutta yleensä. Tulee yhä enemmän teollisuustyöväestöä, työväestöä, joka ei järjesty nykyään vallitsevien järjestöjen tapaisesti ammatittain, vaan industrialistisesti, käsittäen työläiset punapuualueelta ja liittäen ne rakennustyöläisiin ja niin edelleen kiertäen järjestöön jokaisen parannuksia tarvitsevan palkkaorjan.

5) Joka päivä nouseva työläisten tyytymättömyys punapuutuotannossa tekee kapitalisteille arvaamatonta työtä. Tämä tyytymättömyys voi purkautua piankin ja tehdä nykyään vallitsevista suhteista kokonaan toisenlaisia. Työläiset nousevat ja lähtevät liikkeelle ja tällä on merkitys, jota emme aina osaa kyllin suureksi arvioida. Esteet mitä työläisten järjestymisellä on, ovat vaikuttamassa ainoastaan vissiin rajaan asti, ne voivat tasaisissa oloissa, riiston pysyessä jollakin tavalla siedettävänä, estää hyvin varustetun ja järjestetyn union syntymistä, mutta mitkään edellämäinitut esteet eivät voi vaikuttaa mitään silloin kun työläiset nousevat ja ryhtyvät taisteluun, taisteluun, joka saattaa olla epätoivoista, jossa he voidaan masentaa, mutta sen merkitys sittenkin on oleva suuri. Se ainakin opettaa työläiset järjestymään ja he järjestyvät ja kukistavat kapitalismin niin Californiassa kun kaikkialla muuallakin.

Ajatteliija. Rodinin veistos.

Kivihiiltä

Punainen säde — lämmin, miellyttävän punainen valo, suihkui lämmitysuunista matolle, muodostaen valonjuovia huonekaluihin, hyväillen silloin tällöin seinäpapereita, liitäen keveästi ikkunaverhoihin, loihtien hurmaavia, joskin levottomasti lepätteleviä värivivahduksia ikkuna-pöydällä oleviin ruukkukasveihin.

Lämmitysuuni hymisi tasaista tuudittavaa huminaansa, joka johtui kohtalaisesta vedosta. Mutta niin pian kuin läpiollinen kivihiiltä viskattiin sen punaiseen ammottavaan kittaen, heitteli se hehkuvia kipinöitä yltympäri ja kummallisia, huokaavia, valittavia ääniä syntyi liekin yhteydessä, joka työntäytyi savujohtoon.

Mitä se oli? — Jotain, joka lauloi siellä sisällä uunissa sulavissa, hehkuvissa vajoovissa kivihiilissä? Lauloi — — mutta — itki samalla kertaa! Tuo ääni kasvoi ja kasvoi kuni tuuli puiden latvoissa, kuni vihuri laivan taklaassissa, hyökyaalto kallion seinämässä.

Tuli — — — —

Kauheata! mitä se oli? — — — —

Tuhansia ja taas tuhansia jalkoja, tuhannen tuhansissa puukengissä, lyövät tahtia vasten kiveä. Lyövät ontosti, kaijuttomasti. Työkalujen kilkahduksia, koneen ähkinää. Klip—klop klip, klop — ääntää kivet, jokaisessa puukengässä on jalka — — loukattu — revitty — vertavuotava.

Surr—surr surr — klipp — klopp — ding, ding — — surr — surr, klipp klop.

Äänet yhdistyvät — tihenevät — laajenevat. Kaiku muodostaa ne satakertaisiksi: Sur sur — klip—klap — ur-rus.

Valonsäde lämmitysuunissa leimahtaa äkkiä yli näkymön,

jossa on käytäviä — aukkoja. — Kosteus tippuu kirkkaina helminä käytävien pohjaan, — kimaltelee lyhdyn valossa. Täällä on aina kellari: Kiviä, kosteutta, ummehtunutta valotonta. Täällä on aurinko, vaan kaunis muisto ulkomaailmasta ja ylhäältä — ruohistosta, lintujen laulusta ja puista. Tämä on irvikuva aurinkomaailmasta, tämä maanalainen maailma.

Mylly — mylly, joka jauhaa — kuluttaa — murskaa — hävittää. Ihmismylly, jossa heikommat sortuvat ensiksi — menehtyvät, nimittäin lapset.

Lapsimylly! Elämää kivihiilikappaleen tähden. Kivihiilikappaleen voi myydä — lasta ei. Lapsi on vaan työase, joka viskataan pois, tultuaan kelvottomaksi.

Kivihiiltä! Enemmän kivihiiltä! Enemmän! Miljooneja uuneja tuijottaa hehkuvan nälkäisinä. — Kivihiiltä! Sadat tuhannet koneet ähkivät: Kivihiiltä, kivihiiltä!

Mylly jauhaa — — —

Mylly jauhaa jäntereet, järjen ja ajatuksen — sur — sur sur — rrr—

Märkänä toimivat hammasrattaat, hihnapyörät — kääntökangas, — kosteudestako? Ei — se on verta? Myllyä syötetään ihmiselämällä, murskautuneilla aivoilla ja verellä. Mutta kivihiili ei sisällä verta — se sisältää kultaa! Kultaa! Lujin metalleista. Ei mikään särje sydäntä niin hyvin kuin se! Se särkee elämän, onnen, rakkauden, kaikki!

Kulta on lujaa — kauhistuttavan lujaa. Räisky, puuhkaa ja valittaa valtava loimu, niellessään hiililapion sisältöä, tuliseen ammottavaan aukkoonsa.

Mitä nielee se? Sormia sieltä — jalan täältä. Käsivarren, joka tarttui rautatieketjuihin ja reväistiin irti ruumiista. Ihmispäitä, jotka joutuvat putoavan möhkäleen alle.

Mikä on se valittava ääni? Se on pieni rinta, joka murskautui työaseiden alle, vain pieni suu, joka vetää viime hengenvetojaan kaasujen myrkyttämässä ilmassa, maanalaisessa maailmassa. Vaan sellainen pieni, halpa, epämiellyttävä olento "vaan."

Kivihiihimylly. Kultamylly. Ihmismylly. Verimylly.

Ur — ur — klip, klop — ur — rrr — rr —

Hihnapyörät vinhaa! Koneemännät ähkää! Kiertokanget tuimasti työntää. Enemmän verta!

Vielä tempaus höyryhanasta, jotta vauhti pyörissä lisääntyy — kiertokanget vinhemmin pyörittäisivät, hihnat läiskyisi lujemmin, hammasrattaiden kolina yltyisi.

Enemmän kultaa!

Suut läähättävät puoliavoinna, pienet sydämet lyövät kauhusta ja ylivoimaisista ponnistuksista, pienet jäntereet kangistuvat, lamaantuvat — selät käyvät käyriksi, vinoiksi, pienet aivot tylsyvät — — —

Enemmän kivihiiiltä!

Se tahtoo sanoa: Verta!

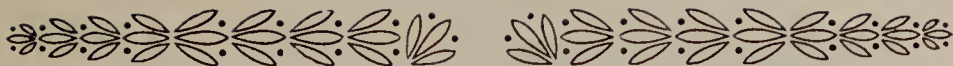
Se tahtoo sanoa: Kultaa!

Paljon, paljon enemmän — — —

Lämmitysuuni kohisee.— Veturit uhkuu—tuhanten hevosvoimaisten kattilaiden alla jyrisee. Tuo kaikki on toisintoa puukenkien kolinasta — työkalujen kalkahtelemisesta, liian heikkojen olijoiden käsissä — särkyneistä huokauksista rukouksista, kuolinkorahduksista. — Se on niiden kaikua.

Nyt ymmärrän miksi lämmitysuunin liekki on niin punainen — — — — ne on veriliekkejä — — veren, joka on niin kauniin punaista — hiilen, joka on niin mustaa kuin syysyö — — — kullan, joka on kauheaa, niin helvetillisen lujaa — — —

“Raataja ja Kuolema”

Kirj. K. Lindevall.

(Näyttämö: Syksyinen maisema. Vanha väsynyt raataja kuokkii. — Valo hämärän sininen.)

RAATAJA.

(Lopettaen työnsä, nojaa kuokanvarteen.)

En jaksa enään! Mun hu'ahdusta täytyy saada
Tää työ jo alkaa mua väsyttää — — —
se liian raskast' ompi, ikä miehen
et' kuokan varres' olla yhtenäin. —

Mä raatanut oon monta pitkää vuotta
Oon peltotilkun raivannut mä korpi suosta,
Ei täällä ennen hikoillut ihmisotsa
Tääl' lämpöns sai vaan metsästäjä nuotiosta.

Oi miksi saakaan ihmislapsi täällä
niin monta tuskan hetkee kärsiä?
Oi miksi täytyy hänen murhemiellä,
tää elontaival, pitkä, kulkea?

Mä vielä hyvin muistan päivät lapsuuden
Mun nuoruusaikain ain' ol' ilotonta.
Mun kotini ol' koti kurjuuden
Siel' näin mä murhetta ja kärsimystä monta.

Ja sitten tuli aika kamppailun
Se aika, kun mä itse ryhdyin työhön.

VAPPU

Ei aikaa suotu mulle kisailuun
Mun nuoruuteni hukkui kärsimysten yöhön.

Kaik' vielä silloin hyvin kävi kun
käs'varsis' voimaa oli, ruumis terve. Mun
helppo silloin oli toimeen tulla
Työtä ja ruokaa riittämään ol' mulla.

Mutt' nyt! Mä heikoksi oon käynyt.
Mun voimain koht' on loppuun kuluneet
Ja vuosikausien taakka hartioilla
niin kovin, kovin raskahasti painaa.

Mutt' vielä yksi toivo, viimeinen
ja paras mitä voinkaan toivoa;
Mä toivon: Eloni tään vaivaisen
et' pian lopettaisi kuolema.

Niin kuolema! Oi miksi täytyykin
mun epätoivoss' kauan odottaa?
Oi miks'et tahdo heti, kiirehin
mun kurjuuteni päivät lopettaa!

KUOLEMA:

(Pääkallo maski, viikate kädessä ja musta vaippa yllä.)

Sun hetkes tullut on! Sä mua kutsuit.
Sä ootko myös, mua valmis seuraamaan
Jo kylliksi oot täällä aherrellut
Nyt tiemme yhdes' käypi manalaan.

RAATAJA

Sä tulit siis!

KUOLEMA

Niin, mä tulin
Mä kuulin valitukses haikean
Vaan valitustasi mä ihmettelin
En oikein voinut sitä uskoa.

RAATAJA

Et usko! — Mitä? — Kuinka?
Sehän kumminkin niin totta on
On eloni ain ollut vaikeata
Tuska kärsimys loppumaton.

KUOLEMA

Tuska, kärsimys sanot sä
mutt' kenen on syy?
Etkö koskaan sä ootellut tuota?
Sehän tyhmyri on
Joka itsensä myy
pilkkahinnast' eik' parempaan koita.

RAATAJA

Sun puhees kummaa on
Mun vaikea on sua ymmärtää,
Mutt' kuitenkin, mä lepohon
nyt kerallasi tahdon kurottaa.

Nuoruutein aika pettymyst' on ollut mulla.
Eloni, tää eletty, vaan katkera on muisto
mull' ehkä kuolo levon suo tään nurmipeiton alla
Siel' löytää rauhan raataja, siel' päättyy elon taisto.

KUOLEMA:

Sä puhut kuni puhuu se,
jok' väsyneenä haluaa
levon saada viimeisen
ja pienen multapalan.
Mut' kuolemasi jälkeen, kun
henget sulta kysyy
mikä sun elontyösi on,
niin vaijeta sun täytyy.

RAATAJA:

Mun elontyöni! — Sä tarkoitat? — — —
Niin, mitä sinä tarkoitat?

Työtä eloni ollut on —
työ hikinen, loppumaton.

KUOLEMA:

Mä sen tiedän, sä raadoit kuin juhta
vähän lepäsit — raadoit taas.
Mutt' työsi runsaat tulokset
nekö itse sait nauttia? — — —
Ei! Sinä väärin oot tehnyt elosi työn
Sä oot' nukkunut liian kauvan
Sä et tiennyt et' aamu jo lopetti yön
et nähnyt auringon nousevan.

RAATAJA:

Nukkunut! Mitä sinä tarkoitat?
Mä niin harvoin nukkua sain
Auringon sanoit sinä nousevan! — — —
Mutt' sä leikkiä lasket vain.

KUOLEMA:

Ei kuolema koskaan leiki
ei alennu ilveilyyn —
Hänet silloin surma veisi
manan impien syleilyyn — — —
Sä silmäs käännä tuonne lähtehen
ja virko mitä siellä näät.

RAATAJA:

Mä näen kumman punahohtehen —
Se merkki että alkaa pakkassää.

KUOLEMA:

Erehdyt! Paljon suurempi
tuon pyhän merkin omi tarkoitus.
Siel' suuri kansajoukko nousevi
ja sotahuutona on heillä "Oikeus"!
He siellä vaati sitä, jot'et sinä tiennyt
Itselles ja muille vaatia.
Taistohon on heidät kurjuus vienyt

He uudet lait aikoo laatia
He siellä heränneet on yhteistyöhön
He rikkovat nyt kahleet orjuuden
He ovat kyllästyneet pitkään yöhön
He murskaa vallat veri lakien
He tietävät: jos he voiton saa
Niin uusi aika silloin alkavi
Ja siks' he kaikki yhdes' ponnistaa
He näkevät et' päivä nousevi.
Se päivä joka uuden ajan tuo
Se päivä joka kaikki muuttaa voi
Se päivä joka heille levon suo
Se päivä jot' he kaikki unelmoi.

RAATAJA:

Sun puhees uutta tulta luo
Mun kauvan sammuneeseen rintaani.
Oi, hetki vielä sä mun elää suo
Mun salli kauvota tää tyhjä eloni.
Mä nähdä tahdon köyhällistön voiton
Mun ihmepäivän aamu nähdä suo
Mä kuulla tahtoisin tuon riemusoiton
Mä tahdon nähdä lain, mi onnen luo.

KUOLEMA:

Sun hetkes tullut on! Ei pidennystä
mull' ole valtaa sulle antaa
Vaan köyhälistön voiton riemusta
Äänet kuuluu sulle kuolemaan.

RAATAJA:

Mutt' eloni, tää hukkaan eletty?

KUOLEMA:

Sit'et sä enään auttaa voi
Sun kärsimyksesi on kärsitty
Jo kohta kuolin kellos' soi.

VAPPU

RAATAJA:

Mun kuolla täytyy siis! Mutt' viimeisen
 Mä huutaa tahdon tunnuslausehen
 Mä kuolinhetkelläni korvata
 eloni tahdon, hukkaanmennehen

(*polvistuu*)

Sä, joka olet hallitsija kaiken maan,
 Sä ohjaa sorrettuja voittohon
 Sä suo, et' kauvan ei mun tarvis odottaa
 Kun "köyhälistön voitto" kuuluu hautahan.

KUOLEMA:

(*Kohottaa viikatteensa. Raataja kaatuu pehmeästi maahan.*)

ESIRIPPU.

(*Huom: Pääkallo maskin saa helposti kun valkeasta kan-
 kaasta neuloo tiviin päähineen, joka peittää hiukset ja kasvot,
 naama maalataan valkoiseksi. Silmät, suu ja nenänpää mus-
 taksi.*)

Kaksi kulttuuria

kirj. H. V-er.

Kaksi kulttuuria, islamilainen ja kristillinen, ovat tällä kertaa keskinäisiä välejään ratkaisemassa Europan kaakkoiskulmassa. Kummankin sivistyksen edustajat luottavat enempi räjähtäväpanoksiin, kanuunoihin, ratsusapeleihin, kivääreihin, kuularuiskuihin, torpeedoihin ja pistimiin, vallitukseen, panssarilaivoihin ja estehautoihin kuin keskinäiseen rakkauteen, hyvyyteen ja sovinnollisuuteen. Ja heidän jumalansa, Allah ja Zebaot, saavat koettaa parhaansa auttaakseen moskeoissa ja kirkoissa rukous- ja avunpyyntöpuuhissa hääriviä tunnus-tajiaan, joilla ei kummallakaan puolen olla vaativampia kuin että saisivat vain vihollisensa "jalkainsa astinlaudaksi." Gi-aurit (kristityt koirat) ja vääräuskoiset ("koirankuonolaiset") tuntevat täydellisesti etujensa ja aikeidensa sovittamattoman ristiriidan, jota ei voida ratkaista muuten kuin "tulen ja veren" tietä, tappamalla ja tuhoamalla toisensa. Ja kun eivät valtiovallat enää muuten saa ihmisiä tällaisen mielettömän tapporaivon valtaan, käyttävät he molemmin puolin herätettyä uskonnollista kiihotusta ja keinotekoista rotuvihaa viimeisenä keinona tarkoituksiensa hyväksi.

Kristillinen kulttuuri ja uskonvimma osottautuu ainakin tässä kamppailussa voimakkaammaksi islamilaista, jonka vastassa on useiden kristillisen suurvaltain valtiolliset pyyteet.

Mutta kristillinen Europa, joka, islamilaiden — Mohammed II:en johtamana — v. 1453 valloittaessa kristityiltä Konstantinopolin ja tunkeutuessa eurolalaisille alueille, aikoinansa vapisi "pyrstötähtimerkein" ilmoitettua turkkilaisvaaraa, saa nykyään katsella kateellisella myötätunnolla "uskonveljiensä" menestystä, asianomaisten slaavilaisvaltojen iloitessa voitoistaan. Saavathan nyt, v. 1913, islamilaiset heidän edukseen su-

pistaa valtiollisia rajojaan melkein pääkaupunkinsa luo ja alistua vuorostaan kristillisten isäntien alamaisiksi. Sentähden kristilliset sanomatoimistot ja sanomalehtimiehet palvelevat kaikkialla yleisiä kristillisiä vaistoja, selostaen joka päivä yleisölleen, aivan yksityiskohtiin saakka, tätä kahden sivistyksen edustajain keskeistä epäinhimillistä teurastusta ja "kunniakkaita" voiton sanomia. Heidän perinnäiset uskonto- ja rotuvaistonsa ovat voimakkaat, asettuen tietysti europalaisen ja kristillisen sivistyksen edustajain puolelle, ja he nauttivat nähtävästi kuvaillessaan oikeus- ja poliisiasioita tarkoin seuraamaan kasvatetulle, kiihkeästi ahmivalle yleisölle inhoittavia kuvauksia eläimellisestä urhoollisuudesta, silvotuista jäsenistä, kauheasti raadelluista, lahoavista ja hävitäviä kulkutauteja levittävistä ruumiskasoista, siitä miten ihmiset tänä teknillisesti ja sivistyksellisesti edistyneenä aikana osaavat tappaa toisiaan ja hävittää inhimillisen sivistysviljelyn jäljet niin, ettei näy kilometrien alalla muuta kuin silvotuita ruumiita, perinpohjin hävitettyjä viljelyksiä ja savuavia raunioita.

Suurimmalla osalla europalaista kristikuntaa on vieläkin sellainen käsitys, että islamilaisuutta tahdotaan levittää miekalla, että se muka sivistysvihollisena omaa taipumuksia sortaa alaisikseen pakottamia kristityitä, yksilöitä ja kansoja. Todellinen asianlaita on kuitenkin siten, että islamilaisuus levisi kaakkois-Europaankin aivan pakotta, ja että islamilaisten pyhässä kirjassa, Koranissa, on asetettu islamilaisuuden perustajan Mohammedin suuhun sanat: "Älköön uskonnossa mitään pakotusta olko. — — Ei yksikään sielu voi Allahin sallimatta uskoa." Ja mitä moninaisimmat kristillisetkin uskontunnustukset ovat saaneet kaikkialla osmannilaisessa valtakunnassa rakentaa kirkkojaan ja harjoittaa jumalanpalveluksiaan aivan Konstantinopolin valloituksesta asti meidän päiviimme, jolloin ainoastaan Palestiinan "pyhän haudan kirkossa" on täytynyt pitää turkkilaista komennuskuntaa eroittamassa keskenään tuon tuostakin tappelevia kristillisiä lahkoja ja veljeskuntia.

Ainoat huomattavammat islamilaiset sivistysvihollisuuden

ilmiöt ovat olleet pari kirjastohävitystä ja Konstantinopolin islamilai-stuttajan, Mohammed II:en pojan ja seuraajan, Bajasid II:en isänsä hankkimien arvokkaiden taideaarteitten tuhoaminen, koska ne hänen mielestään eivät olleet Koranin kanssa sopusoinnussa. Mutta sitävastoin voisi luetella satoihin asti kristillisen sivistysvihollisuuden ilmauksia useammilta historiallisilta ajanjaksoilta, fanaattisia tuhotöitä, joiden rinnalla ensin mainitut ovat melkein kuin pisara meressä. Kulttuurin merkkinä on pidettävä, kuten mainittiin, sitäkin valistunutta suvaitsevaisuutta, että islamilaiset hallitsijat ja profeetat ovat taaneet kristityillekin persoonallisen turvallisuuden, uskonnonvapauden, kauppa- ja omistusoikeuden, kohdellen voitettuja inhimillisesti ja lempeästi, silloin kuin yksikään kristillinen valtio ei ole suvainnut edes moskeata alueellaan, puhumattakaan siitä, että arabialaiset kalifit käyttivät kristyitä kirjureinaan, lääkäreinään, veronkantajinaan, kaupunki- ja maakuntapäälliköinään. Siten eräskin turkkilainen sultaani, jonka luoksi tuli muuan 17:sta vuosisadalla kristillisessä Englannissa alastomana ruoskittu ja uskonnollisista syistä karkoitettu kvekarinainen, muiden vainottujen lailla Turkin alueelle turvaan päästyään, sivistyneen miehen lailla kuunteli kohteliaasti hänen kristillistä "ilosanomaansa," antoi hänen nauttia vieraanvaraisuudestaan sekä antoi vielä saattu-
een naisen matkaturvaksi.

Balkanin kristityt ovat m. m. kaikkennäköisten "sotakirjeenvaihtajien" toimesta esitetyt nytkin sekä kansatieteellisessä että siveellisessä suhteessa paikallisia islamilaisia etevämmiksi, mutta heidän parissaan oleskellut tutkija on tullut hyvin pian huomaamaan, että turkkilaiset ovat paljon edellä ainakin raittiudessa, puhtaudessa, itsehillinnässä ja rehellisyydessä, yleensä kaikissa terveen ja ylevän ihmisluonteen perushyveissä. Tämän islamilaisen inhimillisen elämän etevämmyyden tietäen ovatkin kristilliset, m. m. metodistikirkon oppi-isä Wesley, usein sanoneet, että jos hyvä elämä voi ihmistä auttaa, silloin turkkilaiset menevät kristittyjen edellä taivaaseen. Runoilija, lordi Byron huomasi jo sata vuotta siten saman, minkä nykyajan tunnolliset tutkimusmatkailijat

ovat todenneet, että turkkilaiset voivat tarvittaessa osottaa ihmeteltävää miehuutta, kauppa- ja raha-asioissaan rehellisyyttä ja puolueettomuutta, valtiollista uskollisuutta kykeneville hallitsijoilleen, sekä valistunutta suvaitsevaisuutta uskonnollisissa asioissa; vielä muutamia vuosikymmeniä sitten oli Turkki siinä suhteessa Europan valistunein ja vapaamielisin maa, ja Bilgramkin sanoo, että "Islam on suvaitsevaisin kaikista uskonnoista: ei milloinkaan ole vallinnut niin täydellistä suvaitsevaisuutta muiden uskontojen alueella." Ranskalainen tiedemies ja kristinopin perusteellinen tutkija Renan tuli moskeoissa käydessään niin liikutetuksi turkkilaisten uskonnollisesta vilpittömyydestä, että hän milt'ei toivoi itsensä muhamettilaiseksi; lordi Byroniin oli samoin heidän yksinkertainen ja koruton suorutensa tehnyt syvemmän vaikutuksen kuin mikään muu tuntemansa jumalanpalvelus auringon alla.

Muuten on hyvin ymmärrettävää turkkilaisen hallituksen uskonnollinen kiihoitustyö slaavilaisen ja kristillisen uskonnokiihkon vastapainona. Tukiessaan asemaansa vanhoillisten virkamies- ja upseeristajuonittelijain sekä islamilaisen papiston kautta, on kehno turkkilainen keskushallitus katsonut viimeiseksi mahdollisuudeksi ehkäistä omalla tahdittomuudellaan taloudellisella välinpitämättömyydellään aikaansaamaansa sotilasten demoraliseerausta julistuttamalla n. s. pyhän sodan osmannilaista valtakuntaa häviöllä uhkaavia "vääräoppisia" vastaan. Mutta tämä toivoton yritys ei näytä onnistuneen. Kurjuuden ja puutteen heikontamat turkkilaiset joukot, jotka ovat saaneet jo kyllänsä epävarman hallituksen huolehtimiskyvystä, sisällisistä riidoista sekakansallisuuksien asumilla rajamailla ja ylempäin käskijäin tahdittomuudesta, eivät ole välittäneet erityisemmin luvatus islamilaisen paratiisin iloista, vaan mielummin kuin ovat teurastuttaneet itsensä, ovat parhaansa mukaan peräytyneet, tai antautuneet ilman muuta vangeiksi, tietäen hyvin, ettei europalaisten suurvaltojen kateus salli ainakaan osmannilaisen valtakunnan aasialaisiin alueihin koskemista.

Monet, varsinkin upseeriston keskuudessa, luulevat myöskin tällä menettelyllään vaikuttavansa ehyemmän ja yhtenäis-

semmän valtioalueen muodostamiseen, uuden, edistysmielisemmän ja kykenevämmän hallituksen aikaansaamiseen sekä hallituksen silmätikkuna olleiden nuorturkkilaisten uudistusmiesten vapauttamiseen ja palauttamiseen maan julkisen elämän etunensä.

Suurvaltojen pyyteiden turvin varustuneet Balkanin pikkuvaltiot ovat saaneet aikaan avonaisen toisensa avustamis-sopimuksen, minkä avuin ovat nyt tehneet kauvan aikomiaan anastuksia turkkilaisesta alueesta; näyttääpä Kreikka liittolaisten salaisin suostumuksin ja omalla vastuullaan suunnittelevan yhä uusia alueanastuksia ryöstämishalunsa tyydyttämiseksi, toivoen kai samalla jouduttavansa liitolle edullista rauhaa. Itävalta-Unkari on huomannut varsinkin serbialaisten aluelaajennusaikeet "etujensa" vastaisiksi. Mutta sitävastoin Venäjä, joka edellisen "puolueettomuuden" korvaukseksi väkinäisesti luovutti v. 1876 ennakkosopimuksella Bosnian ja Herzegovinan alueet, anastaen sen sijaan Bessarabian, huomaa "etunsa" mukaiseksi ainakin näennäisesti puolustaa Balkanin slaavilaisia heidän uskaliaassa edesottamisessaan. Venäjän "historiallinen kutsumus" on näet ollut pyrkiä Balkan-valtioiden henkisen ja aineellisen holluoja-avustajan asemassa tekemään sopivia anastuksia. Europan levottamassa kolkassa, pääasiallisesti turkkilaisten alueitten kustannuksella. Ja "yleis-slaavilainen veljeys," jolla sisäisiä uudistuksia kammova venäläinen patriotismi on viime vuosina suureksi osaksi itseään elättänyt, sekä vanhoillisen "oikeauskoisuuden" keppihevonen ovat todellisuudessa osottautuneet vain kauempana idässä vähenneen venäläisen vaikutusvallan tavoittelun keinotekoiseksi verhoksi, anastuspolitiikaksi, joka vain sattumalta, kuten nyt, yhtyy slaavilaisten kristittyjen valtiollisiin harrastuksiin.

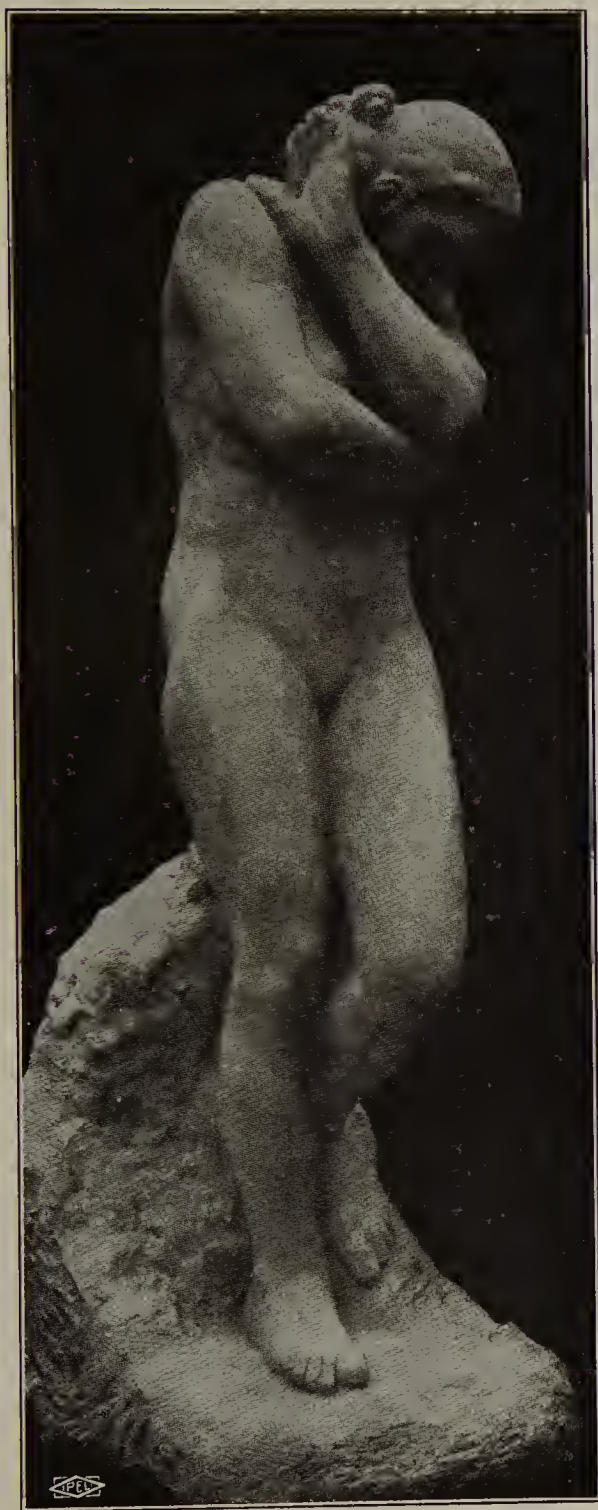
Ainoa valoisa pilkahdus koko tässä ihmiskunnan henkinessä parhaimpienkin ihmisten vaistoja lamauttavassa yössä on se, että sadattuhannet, jopa miljoonatkin järkevät ihmiset, etupäässä juuri sosiaalidemokraatit ovat korottaneet arkailematta huudon tällaista itsekästä ja epäinhimillistä poliittista mielet tömyyttä vastaan. Baselin sosialistiset puolue- ja nuorison-

kongressit sekä monin paikoin sodan häpäisemiseksi toimeenpannut vastalausekokoukset ovat ainoita ihmisyystoivon tukia nykyisessä yleismaailmallisen sivistyksen rämeikössä, kaikkiaalla, missä hallitukset elättävät ja laitostensa avulla ylläpitävät ihmisten perinnäisiä eläinvaistoja ja ahdasmielisiä ennakkoluuloja käyttääkseen siten saatua voimaansa itsekästen yhteiskunnallisten ja valtiollisten pyyteittensä edistämiseksi.

Aatami

Eeva

Kongressimiesten rehellistä varkautta

Kirj. W. J. Ghent

Se itsenpintaisuus, jolla kongressi pitää kiinni etuoikeuksistaan ja lisä-tuloistaan on taaskin tullut näkyviin viime istuntokauden kuluessa. Vaikka ylipostimestari on selostuksessaan osoittanutkin sen häikäilemättömän etuoikeuksien väärin käytön, jota kongressimiehet harjoittavat postimaksuihin nähden, niin ei ole vielä vähintäkään merkiä sen vähenemisestä. Viime tilivuoden ajalla, joka päättyi kesäk. 30 p. 1912, kuletettiin kongressimiesten vapaata, maksutonta postia 61,379,000 kappaletta. Tavallisen postimakson mukaan olisi tuo yllämainittu summa tuottanut hallitukselle lähes \$20,000,000 puhdasta voittoa. Tuosta postista oli noin kuudes osa kongressimiesten valitsijoilleen ja yleisölle lähettämiä poliittisia lentolehtisiä, y. m.

Huhti- touko- ja kesäkuussa (primary) koevaalien aikana kuletettiin tuosta yllä olevasta summasta suurin määrä. Se sisälsi kaikenlaisia kirjasia, jotka ajateltiin käytännöllisiksi ja tehokkaiksi yleisen mielipiteen muodostamiseen, ja vieläpä täydellisen vaalitaistelukirjasen, joka voitiin lähettää vapaasti, sillä perusteella, että siihen oli liitetty kongressin pöytäkirja. Vaikka ei vielä olekaan nähtävänä numeroita siitä postimäärästä, joka kuletettiin viime presidentin vaalitaistelun aikana, niin kuitenkin tiedetään, että se on suurempi kuin koskaan ennen. Vääryyden harjotus kasvaa postialalla kaikin tavoin. Tuota vapaata postinkäyttö oikeutta pidetään yhtenä laillisena lisäyksenä kongressimiesten palkkoihin, jonka kiihottolinen kansa lahjottaa edustajilleen ja nämä edustajat, herat, eivät tietenkään ole ottamatta vastaan tuota lahjaa.

Kyytirahat (mileage) on yksi lisätulo, josta valtiomiehemme eivät hevillä luovu. Niille senattoreille ja kongres-

simiehille, jotka asuvat Marylandissa ja Virginiassa, ei tästä ole suuriakaan tuloja, mutta ne, jotka asuvat Missourissa, Coloradossa ja Californiassa, saavat tästä sievoiset lisätulot. Alaskan, Hawajin ja Philippineiden edustajille, merkitsee tuo tulo koko nättiä omaisuuksia. Joka vuosi kun kongressin menoarvio on kyseen alaisena, niin nousee joku jäsen ja ehdottaa matkakustannuksien vähentämistä. Kukaan ei lainaa tuolle ehdotukselle paljon huomiota, eikä kukaan otaksukaan, että sitä käsiteltäisiin vakavassa tarkoituksessa, vaikka tavallisesti jotkut kaunopuhujat esittävätkin asian molempia puolia. Aina kaikkien läsnä olevien tyydytykseksi hyväksytään voimassa oleva taksa, eli lain uusinta ja onnellisin on se jäsen, joka jonkun poliittisen syyn takia on ollut pakotettu tekemään tuon itsellensä vastenmielisen ehdotuksen.

Meidän tulee ottaa huomioon että näitä kyytimaksoja ei ole maksettu edustajien matkustamismäärän perusteella, vaan sen perusteella, kuinka usein kongressi istuu. Jos kongressi kutsutaan ylimääräiseen istuntoon pian jälkeen varsinaisen istuntokauden päätettyä, ja jos tuo ylimääräinen istunto kestää siihen asti, kun varsinainen istunto alkaa, niin jokainen kongressimies vetää vapaan kyytikulunsa, huolimatta siitä, matkustavatko he kotiinsa eli ei.

Tästä seikasta on myöskin jolloinkin väitelty, mutta se on aina selitetty näille korkea arvoisille valtiomiehille edullisella tavalla —, että kyytimaksot eivät ole kongressimiesten kulunkimaksoja, vaan heidän suoranainen lisäpalkkansa. Kongressimiehen yksi lisätulo on \$125.00 istuntokaudessa paperiin ja kirjekuoriin. Tietysti tämä arvoisa herra ei ole pakotettu käyttämään \$125 arvosta paperia ja kirjekuoria. Jos hän on järkevä ja säästäväinen henkilö, joka kirjottaa joitain kirjeitä valitsijoilleen, eikä koko suurelle yleisölle, niin hän voi oikein hyvin supistaa paperiin menevät kulunkinsa \$25. Kongressimiehet saavat ostaa paperinsa sisäänostohinnalla ja \$25 saa valtiomiehelle kyllin suuren paperivaraston, jos hänellä ei ole erikoisen kirjallinen luonne. Sitäpaitsi, voi hän välttää tämänkin kustannuksen, käyttämällä sen komitean paperia, johon hän kuuluu. Täten hän voi vetää koko \$125

ja panna se pankkitilillensä. Ehkä noin kaksikolmatta osaa kongressin jäsenistä vetää suuremman osan rahassa, tuosta paperiin myönnetystä summasta.

Sitten on vielä eräs myönnytys — kirjurin palkka, jossa monta kertaa harjotetaan suoraa varkautta. Jokaiselle senatorille ja kongressimiehelle myönnetään \$125 kuussa sihteerin palkkaamista varten. Senatti on jakanut itsensä seitsemään, kymmeneenyhteen komiteaan, joten melkein jokaisen senatorin on mahdollisuus saada puhemiespaikka. Jokainen komitea on oikeutettu saamaan kirjurin, hallituksen kustannuksella. Täten voi säästäväinen senattori, joka on jonkin komitean puheenjohtajana, käyttää omaa kirjuriansa sihteerinä ja pistää omaan taskuusa tuon \$1,500.00. Kongressissa komiteain suhdemäärä koko lukuun nähden on tietysti paljon pienempi ja tuota senattorien keksintöä ei voida niin suussa määrässä panna käytäntöön. Suurin osa edustajista ei tunne tarvitsewansa niin kallispalkkasta apulaista, kuin sihtööri on, jotavastoin he kyllä tuntevat tarvetta kääntää osan ja ehkä kaikkikin heidän menoihinsa myönnetyt rahaerät omaksi persoonalliseksi hyödykseen.

Vuosien vaihteessa

(Näyttämö tavallinen talvimaisema.)

VANHA VUOSI.

(Vapiseva ukko, lausuu väräjäväällä äänellä.)

Ajankellon ääni
päällä mun pääni
raskaasti lyöntiään lyö.
Tullut on elämäni viimeinen yö.
Vanhana vavisten hautaani kuljen
Elonportin ainiaaksi taakseni suljen. — — —
Harvoin silmä kuolevaisen riemusta kastuu,
harvoin hymyy se joka kuolon kuuttoon astuu.
Seisahdun mä hetkeksi tuonen uksen eessä,
taakseni katson, — ja silmäni on seessä.
Nään minä kansan mi' työhönsä ryhtyy,
nään miten työmiehet lipun alle yhtyy.
Lipussa on kirjoitus "Köyhille voitto"!
"Kansoille sarastakoon uuden aamun koitto"!
Riemuin mä tietäni kuolohon kuljen.
Hymysuin elon uksen taakseni suljen.
Tiedän mä: Laiho kasvaa kansojen työstä,
Aurinko nousee vuos'satain yöstä.

(Kulkee sauvaansa nojaten pois. Valo muuttuu kirkkaan punaiseksi. Punavaippaan puettu poika astuu vastaiselta puo-

lelta näyttämölle, punalippu kädessä. Lausuu reippaasti ja pontevasti.)

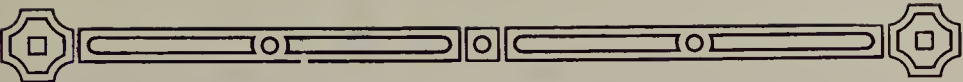
UUSI VUOSI.

Laps' olen uudenvuoden ensi aamuruskon.
 Nuorena mä uskallan ja nuorena mä uskon.
 Nuorena mä nuorille lauluni laadin.
 Nuoret mä mukahani vainiolle vaadin.
 Paljon on tekemättä salomailla työtä.
 Tulkaa kaikki nuoret voimat, tulkaa kaikki myötä.
 Raivaamme korpehen vihannoivat sarat.
 Innostamme työmme tekoon kaikki heikot, arat.
 Pystytämme sydämmihin kansanmielen pylvään.
 Kansanmielen uljahan ja itsetiedon ylvään.
 Tulkaa kaikki. Lähtekäämme valistuksen tekoon.
 Kukin kantaa korren, kaksi yhteishyvän kekoon.
 Tulkaa kaikki. Lähtekäämme taistoon taistomiellä.
 Tahdon olla oppahanne tämän vuoden tiellä.

(Viimeisien säikeitten aikana kohottaa lippuaan ja jää sitten kehoittavaan asentoon seisomaan. Taustalta kuuluu hiljainen "Työväen marssi" joka vähitellen paisuu.)

ESIRIPPU.

Työläisten vuokrakasarmiasunnoista

Kirj. M. N.

Ei missään muualla saa työväestö kärsiä niin paljon kurjista asunto-oloista kuin suurkaupungeissa. Pienempienkin kaupunkien sekä tehdas- ja kaivosalueiden työläisten asunnot ovat monin paikoin kurjia, mutta missään ne eivät vedä vertaa suurkaupunkien vuokrakasarmeille, — noille hirvittäville ihmispesille.

Työväen asunnot kaikkialla, varsinkin suurkaupungeissa, ovat tehtaiden ja myllyjen lähimailla, rautateiden varsilla, tai "tumppien" (likajäte- ja roskakenttien) laidoilla. Työläiskorttelit muodostavat suurkaupungeissa oikein erityisen kaupungin osan, kuten esim. New Yorkin East End. Nämä kaupungin osat ovat ihan yli ääriensä asuttuja. Gustavus Meyers kertoo kirjassaan: "History of the Great American Fortunes," että "jossakin osissa New Yorkia asuu kahden sadan eekkerin alalla enemmänkin kuin 200,000 ihmistä; yhtä katuneliötä kohti asuu 3000—4000, jopa 6000 ihmistä." Ja New Yorkin toisessa osassa asuu kaksi- tai kolmihenkisiä perheitä palvelijoiheen katuneliön kokoisissa monikerroksisissa marmoripalatsissa. — Ajatelkaa mikä erotus!

Työläiset muodostavat sekä suurten, että pienten kaupunkien asukkaitten enemmistön, ja kun suurin osa heistä on köyhyyden takia pakotettu sulloutumaan huokeimpiin — ja tietysti silloin ahtaimpiin, — asuntoihin, mahdollisimman lähelle työpaikkoja, säästääkseen raitiovaunumaksuja sekä tunnin tai kaksi lisää lepoa varten, niin ei voi sanoin kuvata heidän asunto-olonsa kurjuutta ja sitä elämän alennustilaa, missä he

joutuvat päivänsä viettämään. Mutta työväestöllä, varsinkin sen pienipalkkasella enemmistöllä, ei ole varaa valtita, heidän täytyy ottaa asuntonsa mistä halvimmallalla saavat.

Teollisuusherrat ja muut kapitalistit käyttävätkin tätä työväen asuntokysymystä edukseen, rakentamalla suuria vuokrakasarmeja, mahdollisimman lähelle teollisuuslaitoksia ja työläiset täyttävätkin ne kellarista vinttiin asti ja rikastuttavat noiden kasarmien miljooneriomistajia. Yksin Astorit New Yorkissa kiskovat vuosittain 25—30 milj dollaria; William Waldorf Astorille yksistään raataa 100,000 ihmistä vuokran maksuksi.

Nämä kasarmit ovat monikerroksisia, usein monisatahuoneisia, huonosti rakennettuja, vankilamaisia ja usein koko katuneliön kokoisia hirviöitä. Niiden huoneet on tavallisesti järjestetty kaksi-huoneisiksi kortteereiksi; kylpyhuoneet, säilytys- ja vaatekonttoorit, kuistit, palkongit ja pihamaa ovat sellaisia mukavuuksia, joista vuokrakasarmien asukas tuskin osaa uneksiakaan.

Kun nämä kasarmit ovatkin rakennetut vain rikkaiden tulolähteeksi, niin ei niihin ole varattu kunnollisia palovarustuksia ja ne ovat vähillä ikkunoilla varustettuja, tai vain keinotekoisesti valaistuja sekä kesällä huonon ilmanvaihdon takia tappavan kuumia ja talvella jäädyttävän kylmiä.

Puute ja köyhyys pakottaa usein suuren perheen sulloutumaan yhteen ainoaan tällaiseen kasarmien huoneeseen ja moni perhe on pakoitettu jakamaan tämän "kotinsa" vuokralaisten kanssa, asunto-kustannuksien helpottamiseksi. Nämä "kodit" saavat usein täyttää työpajankin virkaa.

Kun kaiken ikäisiä ihmisiä molemmista sukupuolista elää näin alituisesti toistensa seurassa yhteen sullottuna ahtaassa asunnossa, keittäen, nukkuen, huvitellen, rakastellen, kuollen, syntyen, jopa työskennellenkin, kaiken kurjuuden, lian ja saaston keskellä, niin hirveitä ovat ne seuraukset, joita tällaiset olot synnyttävät.

Tällaisissa oloissa viettäen illat, yöt, joutohetket ja lepopäivät, kadottaa ihminen vuosien kuluessa kaiken persoonallisuutensa ja omanarvontunnon, kaiken yksilöllisen huolenpi-

Vuokrakasarmien pikku äiti.

don sekä sopivaisuus- ja siveyskäsitteet jo muuttuu moraalitomaksi, edesvastuuttomaksi olioksi, jonkinlaiseksi ihmiskoneeksi. Rikokset ja paheet leviävät ja rehottavat turmellen lapsukaiset ja nuorison, niin, että varkaudet, ryöstöt, prostituitioni, jopa murhaaminen tulee monen heidän elämäntyöksi.

Hillquit sanoo: "Vuokrakasarmielämä "slummeissa" turmelee nykyisen työläispolven ja kasvattaa heikkojen, tylsien ja ilottomien miesten ja naisten rodun, joka on suurimpana uhkana kehityksellemme ja sivistyksellemme."

Terveydellisessä suhteessa ovat nämä kasarmit vielä turmiollisempia kuin moraalisesti, sillä raittiin ilman ja puhtauden puute valmistaa mitä hedelmällisimmän maaperän keuhkotaudille, lavantaudille y. m. tarttuville taudeille, joita vielä lisää se väärennetty ja myrkytetty ravinto, jota työläiskorttelien kauppiaat myyvät. Kurjat asunto-olot huonojen palkkojen, työttömyyden ja kemiallisilla aineilla pilatun ravinnon yhteydessä synnyttävät syitä, jotka tuhoavat suurkaupunkien työläisiä niinkuin hyttysiä. Eniten kuitenkin saavat lapset kärsiä näistä kauheista asunto-oloista ja muista puutteista. John Spargo sanoo vuosittain näiden syiden takia kuolevan Yhdysvalloissa vähintään 80,000 lasta.

Hirvittäviä numeroita ja katkeria todistuksia niistä kuvaamattomista kärsimyksistä, joiden kustannuksella kapitalistinen harvain-valta kukoistaa!

Työläisten kurjat asunto-olot varsinkin suurkaupungeissa ovat asioita, joissa porvarillisten hyväntekeväisyys-reformaattorien pennit ja rukoukset eivät mitään merkitse; ovathan sitä monet hyväntekeväisyys ja siveellisyysseurat sekä yksityiset koettaneet, mutta tuloksitta.

Sikäli kuin teollisuudet keskittyvät yksiin paikkoihin, kerääntyvät työläisetkin samassa suhteessa niiden ympärille. Ja kun työläisten palkkasuhteista riippuu heidän elämäntapansa ja elintasonsa, niin on siis tuo työläisten kurjien asunto-olojenkin syy yhteiskunnallista laatua, eikä niin olleen muuta tietä korjattavissa, kuin koko yhteiskunnan muutosten ja kunnallisten parannusten kautta.

Hätä ja kurjuus, nälkäpalkat ja viheliäiset asunto-olot

painavat työläisiä niin ankarasti sekä henkisesti, että ruumiillisesti, että perin hitaasti he astuvat vaatimaan parannusta oloihinsa. Heidän elämänsä työpaikoilla sekä kotona luulisi väkisinkin heissä herättävän tietoisuutta, miten yksityisomistusoikeuden avulla heitä kaikilta puolin riistetään. Mutta äärimmäisyyteen saakka orjuutetut, riistetyt ja nöyryytetyt olennot, ilman valaisevaa ohjausta, ovat hitaita käsittämään ja selvään huomaamaan niitä räikeitä luokkavastakohtia ja luokkajärjestelmän aiheuttamia syitä, joista he kärsivät.

Siksipä sosialistinen valistuksen levittäminen suurkaupunkien enemmistön — työläisten — keskuuteen, avustaa ja jouduttaa heitä järjestymään ja pyrkimään valtaan parempien elinehtojen saamiseen.

Sikäli he myös käyttävät äänioikeutensa oman luokkansa edustajien asettamiseen kaupunkien kunnallishallinnoihin, sekä maan ylempiin virkoihin.

Kuitenkaan ei sosialistinenkaan kunnallishallinto voi suurkaupunkien työläisten kurjia asunto-olojakaan täydellisesti parantaa, sillä niiden olemassa-olon syyt ja seuraukset häviävät lopullisesti vasta kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän kukistuessa.

Pygmalion ja Galatea. Rodin'in veistos

KUULE MINUA!

Kuule minua kerta vielä,
toista kertaa mä pyydä en.
Miksi kylmeni rakkautemme,
kuoli varhain, tiedätkö sen?

— Minä sinuhun uskoin kerran,
sinä olit petturi vain.
Sinä sieluni veriin viilsit,
ja nyt ilkut mun kurjuuttain.

Suom. E. Upari.

VALLASNAISELLE

Sä puhdas oot kuin pulmunen,
sen tiedät, kerskut ylpeillen.
Mut' inhoot ryysyisiä, vihaat heitä,
jos näätkin silmissänsä kyyneleitä — —
Sä nainen puhdas, tahraton,
— niin *halpa sydämesi* on.

E. U.

Amerikalainen urho

Kirj. George Cram Cook.

Suomensi M. N.

— Aijotko sinä auttaa Sidonian tarjoilijain lakon rikkomisessa? — Tällä tapaa Charley Richards, tuo viisasteleva väittelijä kysyä tokasi minulta, tullessaan asuntooni. Olimme molemmat työskennelleet Sidoniassa viime kesänä. Sidonian liikkeenhoitaja, Oscar Lawton, oli lähettänyt ylitarjoilijan pikaajurilla hakemaan Columbian miehiä. Sidonian tarjoilijat eivät olleet vielä yhtyneet lakkoon, mutta New Yorkissa oli jo yli kaksi tuhatta hotelli- ja ravintola tarjoilijaa lakossa ja uusia yhtyi heihin joka päivä. Lakkokuume, tai lakkomääräykset herpautti kymmeniä hotelleja päivässä.

Richards oli sitä mieltä, että meidän pitäisi mennä työhön "avoimen työpaikan" (open shop) periaatteen vuoksi, sillä hän joutuessaan kerran erään väittelyn alustajaksi oli omanut presidentti Butlerin kannan, että työlakkoja toimeenpanevat uniot, ovat yksilöllisen vapauden tyrannimaisia hävittäjiä. Värvätessään miehiä sinä päivänä hän usein viittasi entisen presidentti Elliotin lausuntoon, että: "peloton lakonrikkuri on todellinen amerikalainen urho." Mutta seikka, mistä olin täysin varma oli, että minulla oli ainoastaan yhdeksän dollaria rahaa, jolla minun piti tulla toimeen tämän toisen yliopistovuoteni loppuajan.

Richards sanoi, että New Yorkin tarjoilijat olivat saaneet nuo syndikaaliset aatteensa Englannin kaivanto- ja satamatyöläisiltä, Lawrencen myllytyöläisiltä ja Bostonin kuljettajilta. Minulla ei ollut aikaa arvostella edes oman persoonallisen osanottoni siveellistä puolta tuohon asiaan ja vielä vähemmän sen taloudellista merkitystä.

Lupauduin menemään työhön viiden dollarin päiväpalkasta, ruuasta ja juomarahoista.

Makuuhuoneista, luentosaleista ja pallokentiltä me häytyitimme poikia hotelliin. Neljännestä vailla kuusi oli koko yhdestoista kerros yhtenä sekasotkuna; vuoteiden, sänkyvaatteiden, matkalaukkujen, tärkkipaitojen ja oppikirjojen sekasorrossa me hakkasimme työhöjeita noin viidellekymmenelle enemmän tai vähemmän puetulle yliopistolaiselle.

Sillä aikaa kuin he sovittelivat päälleen tarjoilijain uniformutakkeja, Richards, Rau Isenburg ja minä selitimme heille ruokalistoja, opetimme ruokakonttoori sääntöjä ja määräilimme kokemattomampia omnibus pojiksi, neuvoen heitä, miten välttää suututtamasta mestarikokkeja, sekä vastailimme heidän moniin hassunkurisiin kysymyksiinsä. Itse liikkeenhoitaja, Lawton, saapui keskelle kaikkea tuota varustuksen sekamelskaa ja näytti toivottomalta. Hän kutsui minut luoksensa ja sanoi muistavansa minut ja kysyi olenko Ross Glen.

—Te ette varmastikaan voi saada heitä järjestymään ajoilulaan, — hän sanoi, hermostuneesti silmäten kelloaan. — Jos tarjoilijat kävelevät ulos tänä iltana, niin minulla ei ole muuta keinoa kuin sulkea ovet. Vielä on neljäkymmentäviisi minuuttia aikaa, ennen kuin kello on viisitoista yli seitsemän. Silloin ne puhaltavat tuon kirotun työlakkomerkkinsä. Pyydän, että menette alas ja käskette ylitarjoilija Fahrnerin antamaan teille pöydän heti ja koittakaa saada selkoa, lopettavatko he työnsä jo tänä iltana.

Olin ääneti, koetin vakuuttaa itselleni, että koska olen kerran peliin antautunut, niin tulisi minun pelata se loppuun.

—Etsi käsiisi Piet Dirks,—jatkoi Mr. Lawton,—hän on pitkä, mustatukkanen mies, puhuu Saksan murteella ja hänellä on roomalainen nenä. Epäilemme hänen olevan johtajan. Voisit ehkä kuulla hänen sanovan jollekin niistä toisista, lakkaavatko he työstä jo tänä iltana. Ne kyllä sanovat, etteivät he vielä lakkaa, mutta minä en luota yhteenkään heistä.

Jos Mr. Lawton olisi osottanut pienintäkään epäilystä minun suostumuksestani rupeamaan hänen urkkijaksensa, niin

olisi minun kunniantunteeni ehkä noussut vastarintaan. Mutta kaikki kävi niin asian mukaisesti, että tukahutin senkin vähäsen vastuksen, mitä tunsin, kun luulin sitä nulikkamaisuudeksi. Käärin katupukuni kainalooni ja kiiruhdin hissille Richardin kanssa, joka Lawtonin pyynnöstä lähti samaan toimeen kuin minäkin.

Suututin Richardsin vastaamalla hänen kysymykseensä "miksi näytin niin happamalta," että: "en tunne itseäni kovin ylpeäksi mennessäni tarjoilijana toisten tarjoilijain joukkoon urkkimaan heitä."

Keskustelumme päättyi tuosta asiasta, kun astuimme hissiin. Menimme tarjoilijain pukuhuoneeseen, sieltä ruokakonttooriin kautta suureen ruokailusaliin, jossa yltarjoilija Fahrner osoitti pöytäme.

Noin 80 — 100 naista ja miestä oli aterialla tuossa ylenmäärin koristetussa ruokahuoneessa, uhkeasti kullattujen pylväitten ja hienosti kullattujen mataloiden väliseinien välissä. Totutulla ilmeettömyydellä katselin ja seisoskelin salissa, sen kimaltelevien peilien, hehkuvien lamppujen, tuoksuvien kukkien ja hopeaastioilla katettujen valkosten pöytien keskellä, valmiina palvelemaan saapuvia ruokavieraita.

Ruokailijain mieliala tuntui olevan odotuksesta jännityksessä. Miehet silmäilivät kellojaan ja tuntui kuin olisi jonkinlaisella tunteellisella hyväksymisellä odotettu lakkovihellyksen kuulumista, joka lähettäisi kaksi tai kolme sataa tarjoilijaa pois työstään liittymään toisiin, satoihin nouseviin kadulla oleviin toverijoukkoihin. Jouhiorkesteri soitteli Lisztin hurjia unkarilaisia sävelkatkelmia. Tuossa soitossa oli jotakin, joka ikään kuin kosketti kunniantuntoani ja herätti halun miettimään tehtävääni tässä epäjalossa toimessa, jonka ihan sanaa sanomatta olin ottanut vastaan, mutta samalla ohjaaja eli kapteeni, ohjasi miehen ja naisen pöytäni. Mies oli sitä tyyppiä ruokavieras, joka naiselleen tahtoo koimeilla mestaruudellaan ja hyvän maun ja hienon elämän tuntemuksellaan, jakelemalla teräviä määräyksiä palvelusväelle.

Se tyyni välinpitämättömyys, jolla otin vastaan miehen kiukkuiset määräykset, katosi heti päästyäni ruokakonttooriin

ja siellä vallitseva työ ja puuha saattoi tuolla ruokailusalissa vallitsevan säädyllisyyden näyttämään ulkokullatulta.

Hikoillen ja raataen 120 asteen kuumuudessa, yhtämittaa tulvaavien ruokatilausten täyttämisen jännityksessä työskentelivät kokit kuin olisi ollut kysymys elämästä ja kuolemasta. Viidenkymmenen tarjoilijain huudot, uhkaukset, imartelut ja kiroukset kuuluivat aivan kuorona. Antaessani tilaukseni ruokakonttoorissa kuulin erään tutun tarjoilijan, Emil Schmitgerin, sanovan apulaiskokille Ed Valenzalle jotain hyvin hiljaa.

— Mitä, eikö tänä iltana vielä, häh? Mutta huomeniltana sitten?

Emil pudisti päätänsä ja minä kuulin hänen sanovan: — ei ole vielä tullut varmaa määräystä.

Kun vein tilauksen saliin, näin, että kello oli vielä kymmentä vaille seitsemän. Tiesin, että se mitä kuulin, tulisi säästämään Mr. Lawtonilta ikävän ja jännittävän puolituntia. Koska tarjoilijat eivät kerran aikoneet tehdä lakkoa tänä iltana, niin en nähnyt heidän asialleen mitään vahinkoa siinä, jos Lawton saisi tuon tietääkin; ja kuitenkin olisi se ensimmäinen askel minun puoleltani — askel, joka johtaisi toiseen, kolmanteen ja ehkä pitemmälle kuin olin alussa ajatellut mennäkkään.

Kun parin minutin perästä odottelin soppatilaustani ruokakonttoorissa, tuli Lawton sinne samalla kertaa, ikäänkuin kohtalon ohjaamana. Hän pysähtyi vähän matkan päähän minusta, erään pienen, pullean, punottavan ja sinisilmäisen tarjoilijan, Hans Pappenbrockin viereen ja kysyi häneltä melkein rukoilevasti: — sano minulle totuus Hans, — lakkaako tämä joukko työstä tänä iltana?

Hans silmäsi ympärilleen ja näytti nielasevan jotain hätäisesti, kun kuuli erään pitkän kumarahartiaisen tarjoilijan kovaäänisen tilauksen. — Alkää kysykö minulta, Mr. Lawton, — sanoi Hans.

Lawtonin katse kääntyi samaan suuntaan kuin Hansinkin pelästynyt katse. Minäkin katsahdin tuohon pitkään kovaääniseen tarjoilijaan, juuri kun hän kohdisti mustien sil-

miensä läpitunkevan katseen meihin päin. Hänen kasvonsa osoitti lujaa tahtoa ja sivistystä, hänen suuri roomalainen nenänsä oli hiukan vasemmalle kallellaan.

— Dutch Piet? — huudahti Mr. Lawton. — Pelkäätkö sinä häntä? Etkö tiedä, että hän on poliisin kirjoissa? Sinulla ei ole mitään vaaraa. Minä takaan turvallisuudestasi.

— Ssh! — kuiskasi Hans hstssntyneenä.

Lawton katsoi vihasesti Piet Dirksiin eli "Dutch Pietiin," joka oli kääntynyt selin meihin ja puuhasi ruokatilauksensa kanssa. Minä sain myöskin tilaukseni ja olin juuri menossa ruokasaliin, kun Lawton huomasi minut. Hän kääntyi Pappenbrock-rukan puoleen ja sanoi myrkyllisen ivallisesti: — All right, sinä ryömivä toukka.

Lawton seurasi minua saliin.

— Glen, oletko kuullut mitään, — sanoi hän ja pakotti minut katsomaan itseään silmiin.

En nähnyt mitään muuta keinoa, kuin suoraan valehdella, "en", mutta vaistomainen oikeuden tunto: olla valehtelematta, pakotti puhumaan totuutta, vaikkakin tällä kertaa vähemmän kunniallista.

— Eivät ne tee lakkoa vielä tänä iltana, — sanoin, ja ilkeä tyytyväisyyden tunne pakotti minut täyttämään kurjan työni vielä paremmin lisäämällä — ei ole tullut määräystä vielä huomiseksikaan.

Lawtonilta pääsi helpotuksen huokaus hänen päästessään vapaaksi piinaavasta epävarmuuden jännityksestä.

En ollut ilonen kantaessani soppavatia pöytään, sillä tunsin, että "ryömivä toukka" Pappenbrock oli käyttäytynyt paremmin kuin minä.

Richardsilla ja minulla ei ollut tilaisuutta puhua toisillemme, ennenkuin kello yhdeksän työstä päästyämme. Lawton oli kysynyt häneltä tietoja ja kun hänellä ei niitä ollut, kertoi hän minun ilmotukseni Richardsille.

— Sinähän olet kunnostautunut erinomaisesti, mieheksi, jolla on ennakkoluuloja urkkijan toimen suhteen — huomautti Charley pisteliäästi.

Vaatetushuoneessa, jonne olimme heittäneet katupukum-

me, oli särkyneestä vesiputkesta vuotanut vettä lattia tulvilleen ja meidän täytyi kävellä lautoja pitkin vaatekaapeille. Toistakymmentä tarjoilijaa oli jo siellä ennen meitä, kiroillen huonoa taloudenhoitoa, kun kenkensä olivat vettä täynnä. Koetimme Richardsin kanssa keksiä, miten saisimme tavaramme ylös huoneeseemme, kun eräs jäykkäpiirteinen, kapeakasvoinen mies viereiseltä kaapilta kysyi meidän unionkortteja. Richards vastasi, ettei meillä ollut niitä.

— Miksi ei? — kysyi mies, jonka nimen saimme pian kuulla olevan Andy Hass.

— Emme usko unioon, — sanoi Richards, katsoen Hassia suoraan silmiin.

Se vaikutti kuin tulenkipinä ruutiin.

— Sinä kirottu, musta, likanen skääppi! — huusi Hass ja yritti iskeä Richardsia vasten kasvoja, jonka tämä kuitenkin vältti, hyppäämällä laudaltaan veteen. Hass hyökkäsi hänen peräänsä kuin tiikeri. Richards juoksi vesikon poikki porraskäytävälle, mistä toinen mies hyppäsi esiin ja Hass juoksi tätä uutta tulokasta vastaan niin kovasti, että oli menettää tasapainonsa.

— Hyvää työtä, Hermann! — huusi vastatullut Saksan murteella ja minä näin Piet Dirkin Hassin edessä, osottaen häntä uhkaavasti pitkällä etusormellaan. — Hass! Lopeta! Lopeta heti paikalla!

Terävä komento sattui kuin piiskan isku Hassin kiukkuiseen mieleen, vaan ei voinut hänen hirveätä kiukkuansa vaimentaa. Hän koetti päästä Dirksin ohi Richardsin perään, mutta toiset juoksivat häneen kiinni ja vetivät hänet pois sellaisella rytäkällä, että vesi roiskui. Richards seisoi Dirksin takana portaalla.

— Hullu, — huusi Dirks Hassille. — Luulin sinulla olevan enemmän järkeä.

— Minä näin hänen puhuvan Oscarille, — sanoi Hass, vihansa lauhtuneena sen verran, että kykeni jo puhumaan. — Hän sanoi, ettei usko unioon! Hän ei ole mikään muu kuin kirottu urkkija!

— Tule järkiisi! — komensi Dirks. — Tämä ei ole mi-

kään tappelupaikka. Poliisit ovat pian täällä, jos et ole siivosti. Sinä saatat meidät rettelöihin. Sinä annat heille juuri sellaisen tilaisuuden, jota he tahtovatkin, — ja ole nyt ihmisiksi. — Hän tuuppasi Hassia ystävällisesti kaappeja kohden ja kääntyi Richardsiin päin ja nauroi.

— Kyllä minä näytän sinulle, kun päästään ulos, sinä likanen skääppi, — huusi Hass Richardsille.

Richards oli ilonen tietäessään ettei tarvinnut mennä ulos Hassin saataviin. Hän mietiskeli presidentti Nicholas Murray Butlerin yhteikuntafilosofiaa, jonka suhteen osa maamme väestöstä on erimieltä.

Piet Dirks katsoi ystävällisesti minuun ja kysyi: — oletko sinäkin skääppi?

Hänen ystävällisestä äänensävystään en erehtynyt luulemaan hänen tehneen kysymystä niin vain keveästi.

— Kyllä minä olen, — vastasin, vaan en pidä virastani.

— Tuo kuuluu kohtuulliselta, — sanoi Dirks. — Mennään ulos ryypylle ja puhutaan se asia yli.

Tunsin jotain vaarallista hänessä, jotain taipumusta samanlaiseen kiihkoilevaan ankaruuteen kuin Andy Hassissakin, vaikka eri tavalla ilmenevän, mutta uskoin, ettei hänessä ole sellaista alhaista pahanilkisyyttä, että pyytäisi miestä ryypylle saadakseen paremman tilaisuuden piestä häntä.—Kiitos, — sanoin. — Niin pian kun olen saanut pukuni muutettua, tulen kanssasi.

— Mitä sinä ajattelet, Glen, — huudahti Richards portailta.

— Menen ryypylle.

— Ei hän tarkoita pahaa, — sanoi Dirks iloisesti.

— Lyön veikkaa, että yhdyt unioon tai otat selkäsi, — sanoi Richards.

— Siinä onkin jo enemmän valitsemisen varaa kuin sinulla on, — tokasi Hass.

—Kun minä aijon antaa miehelle selkään, niin en kutsu häntä ryypylle, — sanoi Piet Dirks, silmäten minuun ja me ymmärsimme toisiamme.

— Ross Glen, — sanoi Richards. — Kuulitko mitä tuo hullu olento sanoi äsken minulle?

— Andykö? — Kyllä minä sen kuulin.

— Ole hyvä ja paina se mieleesi. Muista, mitä hän lupasi saadessaan minut käsiinsä ulkona. — Richards juoksi kiireesti yläkertaan.

— Hän meni kutsumaan poliisin, sanoi Dirks. — Näetkö nyt Andy? Sinä olet aika vietävän hullu!

— Minä en välitä, — murisi Andy.

— En minäkään välitä — sinusta. Sinä olet sen ansainnut, koska olet houkka, mutta se antaa heille asean meitä kaikkia vastaan; sitä sinun ei olisi pitänyt unohtaa.

— Mutta jos livistän tieheni, ennenkuin ne tulevat?

— No sir! — Pue vain päällesi ja mene mukaan, mutta muista ettet päästä sanaakaan liikaa. Ota vain rohtosi, jonka olet ansainnut.

Hass naurahti vastahakoisen myöntymyksen. Dirks meni hänen luokseen ja kuiskasi jotain, jota en kuullut ja lähti kävelemään porraskäytävää kohden. — Mennään ottamaan se ryyppy vasta huomenna,—hän sanoi minulle ohi menessään,

Lakonjohtaja käveli rauhallisesti ylös rappuja ja ehti juuri ulos rakennuksesta, kun Richards saapui poliisin kera vangitsemaan Hassia.

Charley Richards tunsu itsensä aikalailla masennetuksi, kun Lawton sanoi hänen anti-unionistisen julistuksensa tehneen hänen palveluksensa salissa tarpeettomaksi; Hassin vangitseminen ei Lawtonia ollenkaan miellyttänyt.

— En tiedä miten se lienee muissa lakoissa, mutta hotellin liikkeelle se olisi turmiollista, jos isännistö kiihottaisi työläisiään epäjärjestykseen saadakseen vangita heitä.

Suutuksissaan koetti Richards saada minutkin Lawtonin silmissä huonoon valoon, sanomalla hänelle, että olin luvannut mennä Piet Dirksin kanssa ryyppylle, ja että olin sanonut vihaavani skääppinä oloa.

— Jospa sinullakin olisi ollut älyä sanoa noin Hassille, — kivahti Lawton. Minua hän katsoi kunnioituksella, joka ei kuitenkaan herättänyt vastakunnioitusta minussa häntä

kohtaan, vaikka hän luulikin minua älykkäämmäksi kuin olin; hän luuli minun sanoneen sen paremmin onnistuakseni urkkimisessani, eikä nähnyt sitä mädännystä, mitä urkkijan toimi edellyttää.

Tähän asti oli Richards tulkinnut toimintani "tyhmäksi" lakkolaisia kohtaan, mutta nyt se näytti hänestä harkitulta päästäkseni lakonrikkurien johtajaksi eli sitten ylitarjoilijaksi ja viimein apulaisliikkeenhoitajaksi. Tuon kaiken huomasin olevan Charleyn oman tarkoitusperän tässä lakossa. Aivan omituisen onnen kautta minulla oli Oscar Lawtonin suosio ja Charley oli sellaisen suosion menettänyt; ymmärsin sen ja olin kyllin keho voidakseni pysyä Lawtonin suosiossa.

Kaikki pukuhuoneessa ja ruokasalissa tapaamani tarjoilijat olivat hyvin ystävällisiä minulle. Huhu lienee kertonut, että Piet Dirks saa minut unioon. Odotin hänen puhuvan unionismia minulle, kun aamiaisen jälkeisellä vapa-ajalla menimme ryypylle, mutta hän ei puhunut siitä sanaakaan. Eniten meidän keskustelussamme näytti huvittavan häntä kyselemisen alkuperästäni ja pyrkimyksistäni. Kerroin, että ollessani vielä pieni poika, oli isäni varakas öljypohatta, kunnes Standard öljy-yhtiö nieli hänen omaisuutensa kuten monen muunkin, ja että pyrkimykseni oli tulla kirjailijaksi.

Hän sanoi, että minun pitäisi seurustella hänen kanssansa ja käyttää hänen kokemuksiaan novellissa, esittämällä hänessä uuden tyypin yleismaailmallisesta proletaarista. Hän oli ollut räätälin opissa Hollannissa, rakennusperustuksien kaivattajana Ranskassa, leijonan kesyttäjänä, tarjoilijana, Cookin matkatoimiston tulkkina ja yhteiskuntatieteellisen koulun taloudenhoitajana. Tässä jälkimäisessä toimessaan hän pääsi tutustumaan ajattelijoihin, taistelijoihin ja aatteen miehiin, kunnes hän oli laajassa aatteen maailmassa kokolailla kotoaan.

Otaksuin, että hänen huolellisesti aloitettu ystävyys-suhde kanssani oli jonkinlainen perustuksen laskeminen, mutta en voinut nähdä mitä ja milloin hän aikoi rakentaa.

Hotelliin saavuttuamme löysimme kaikki tarjoilijat koontuneena hotellin suureen tanssisaliin, jossa Mr. Lawton

puhui heille, todistellen lakkoon menoa hulluudeksi, jonka hän oli kuullut julistettavan sinä iltana. Lakko olikin julistettu sen päivän illalla alkavaksi. Kansainvälisen hotellityöläisten union kirjurilta oli tulut lakkomääräys sinä aamuna ja Lawton oli sen jollain tavalla saanut tietää.

Hän sanoi tarjoilijoille, ettei tunne vihamielisyyttä heitä kohtaan, vaikka he menevätkin lakkoon, sillä hän tietää, että he ovat siihen pakotettu agitaattorien ja villitsijain kiihotuksesta. Hän sanoi, että kun he pääsevät lakkokuumeensa ohi ja tulevat järkiinsä, ottaa hän kyllä heidät takasin ja pitää heistä huolen. Mutta vain siinä tapauksessa, että ne, jotka menevät, tekevät sen ennen kello kuutta illalla, eivätkä odota tuota lakkovihellystä ja "draamallista" uloskävelyä ja jätä häntä pahimpaan pulaan kello 7:15.

Ihmettelin, kun puheen jälkeen ei Piet Dirks eikä kukaan muukaan esittänyt tarjoilijain vaatimuksia; olisin halunnut ne esitettävän. Niin pian kuin Lawton ja konttooriväki oli poistunut, kerääntyi useita tarjoilijoita Dirksin ympärille, kysellen, miksi hän oli päästänyt Lawtonin noin menemään.

— Luuletteko, että hän sai tietää liian paljon, — vastasi Dirks naurahtaen.

Tunti myöhemmin, tapasin Dirksin kellarikäytävästä keskustelussa erään siivoojatytön, sveitsilaisen Elsien kanssa.

Edellisenä iltana oli Elsie hurmannut Tad Parkin ja Clyde Van Campin, komealla atleettivartalollaan, mutta kumpikaan ei ollut onistunut hänen suosiotaan voittamaan.

Jouduin tarjoomaan välipalaa eräälle Sidonian apulaishuonehoitajalle ja hänen kauniille tyttäleen. Sattumalta näin yhden hurmaavan silmäyksen, minkä tyttö antoi hänelle. Se saattoi minut toivomaan, että minullakin olisi tuollainen sievä tyttö, sen sijaan, että olin osa siitä koneistosta, joka toi hänelle ruoka-ateriansa. Se ajatus pani minut näkemään jotain järjellistä Charley Richardsin ajatuksessa apulaishuonehoitajaksi pyrkimyksessä. Minulle se olisi merkinnyt ainaisen rahan puutteen loppumista, joka oli jo kauan aikaa järkyttänyt minua elinjuuriani myöten; se olisi merkinnyt yhdelle ihmisolennolle hyvän yhteiskunnallisen ase-

man varmuutta ja kylliksi aikaa henkisen kehityksen edistämiseen, jota kaikkea ei olisi nälkäuhrilla tarvinnut ostaa.

Epäilemättä juuri tällaisia parannuksia vaati unio kaikille tarjoilijoille, mutta kuinka pieni määrä tällaisia etuisuuksia voitaisiin lakon täydelliselläkään onnistumisella voittaa! Ja kuinka epävarmaa oli tuo voitto!

Päivälliskiireen jälestä otin ilolla vastaan Dirksin ehdotuksen ulos päivälliselle menosta, sillä en ollut voinut syödä tarjoilijain "rokkaa", jota tarjottiin kello puoli-kaksitoista.

Yläkerrassa työskentelevät miehet olivat paremmassa asemassa kuin me tarjoilijat, sillä he saivat yhden dollarin ylimääräistä päivää kohti ruokaa varten.

Dirks vei minut saksalaiseen ravintolaan Sidoniasta itään päin. Hän kysyi minulta, missä Richards oli tänä päivänä. Vastasin etten tiedä. Se olikin totta, sillä mahdollisesti hän ei ollut hotellissa. — Etkö nähnyt häntä tänä aamuna, tiedusteli Dirks. — Kyllä, varhain tänä aamuna — vastasin hiukan vastahakoisesti ja huomasin, että Dirks mielessään merkitsi pisteen minua vastaan.

Tunsin vaistomaisesti, että hän tuntee minua paremmin kuin minä itse — kuten minä tunsin Lowtonia ja Richardsia.

Pysähdyimme tarjoilupöydän luo ottamaan ryypyn. Viheriäksi maalattuun, ruukusta kasvavan köynöskasvin kietoman ristikkokaaren alta saattoi nähdä huoneen perään. Ulompaa näkyi valoisa ravintolahuone, jonka kattoikkunaa kohden leijailee laiskannäköisiä harmaita tupakansavupilviä. Sieltä kuuluvissa miesäänissä ja naurussa kuulosti olevan jotain tutunomaista.

Piet Dirks sai rahastoon tulevan kymmensenttisen ja sanoi: "mennään sisälle". Seurasin häntä ravintolaan, jossa parin tai kolmen pääksyttiin asetetun pöydän ympärillä näin toistakymmentä Columbian poikaa; siinä oli Herzberg, Tod Park, Ran, Isenberg, Goldmark, Rosenfield, VanCamp ja noin tusina muita Sidonian lakonrikkureita ja Charley Richards pöydän ulommassa päässä, kuin maljamestari.

— Well, eiköhän sieltä vain tule Rossiter Glen! —

huudahti Tod Park teeskennellen hienoa hämmästystä. Minun ei tarvinnut teeskennellä hämmästystäni, sillä heidän tapaaminen oli minulle todellinen yllätys. He heittivät minulle muutamia hiukan ivallisia tervehdyksiä ja tekivät tilaa pöydässä Dirksille ja minulle, eivätkä huomanneet kun Richards antoi heille merkkejä, joiden tiesin tarkoittavan varovaisuutta toverini suhteen.

— Mr. Piet Dirks ja minä istumme tänne. — Kaikki ne jotka tunsivat Dirksin, kävivät yht'äkkiä vakaviksi ja Piet Dirks — lakon johtaja — seiso i pöydän päässä hiukan hämillään lakkiaan pyöritellen ikään kun tietämättä mihin sen asettaisi.

Richards rypisteli silmäluomiaan ja näytti suuttuneelta.

— *Sinä kirottu, musta skääppi, — huusi Hass....*

Hän ei voinut saada tovereitaan lähtemään poiskaan, sillä ateria oli vasta alussa. Minäkään en voinut pyytää Dirksiä lähtemään muualle. Asetuimme pöydän ulompaan kulmaan, mutta emme voineet päästä kyllin kauas kuulemasta mitä

pöydän toisessa päässä puhuttiin. Kuulimme Sim Goldmarkin teeskentelemättömällä harmilla kysyvän "Intercollegiate Socialist Society" motiiveja, sen julaistessa kehotuksen yliopistolaisille olla ryhtymättä tarjoilijain lakon rikku-reiksi. Richards kumartui Goldmarkia kohden kuiskaten: "suu kiinni."

Piet Dirks näki sen ja nauroi. Useat meistä ymmärsi tuosta naurusta, että hän tiesi sen mitä me niin kömpelösti koetimme häneltä salata. — Olen kuullut teillä olevan näytelmä harjoitukset siellä Columbiassa, — hän sanoi naurah-taen.—Ne mahtavat olla ihmeelisiä!

Koetin olla huomaamatta hänen pilkallista kysymystään ja johtaa hänen huomiotaan toisaalle, vakavasti selittämällä erästä kreikkalaista näytelmää.

Hän katsoi minuun syyttävänä ja pettyneen näköisenä.

— Kyllä tiedän, kuinka syvää sinunkin myötätuntosi on uniota kohtaan. Olisihan minun pitänyt tietää, että isäsi öljyliike on pilannut sinut jo alusta asti.

Hän nousi ylös, pyyhkäsi tukkaansa ja käveli lähemmäksi lakonrikkureita.

— Minä tahdon puhua teille, — hän sanoi. — En puhu teidän johtajille, sillä heillä on liian paljon voitettavissa siitä työstä mitä he tekevät. Tahdon vastata tuon miehen kysymykseen: miksi yliopistolaisten ei pitäisi mennä tarjoilijain lakon rikkurksi tai minkään toisenkaan lakon rikkuriksi. Olen halunut puhua teille siitä asti, kun kuulin että olette valmiit astumaan meidän tilallemme, kun me kävelemme ulos. En ole varma tiedättekö, miksi me teemme lakon. Mutta minä sanon sen teille: se tapahtuu siksi, että kaikkien tarjoilijain olot saataisiin paremmiksi — teidänkin silloin kun olette tarjoilijoina. Me ja lapsemme saame nähdä nälkää ollessamme lakossa ja teidän viedessä palkkamme.

Tarjoilija toi ruokatarjottimen ja asetti sen jakkaralle unohtaen asettaa ruokia pöydälle.

— Tiedän joukossanne olevan kaksi miestä — en tiedä ovatko he täällä — jotka ovat rikkaita, eivätkä tarvitsisi sitä ansiota, mutta he ottavat palkkamme vain hvin vuoksi.

Taitaa olla erinomaisen hauskaa ottaa palkka miehiltä, jotka tarvitseisivat sen vuokraan ja lastensa ruokaan.

Richards yskäsi ja siirsi tuoliansa ulommas pöydästä. — Mina luulen, ett'ei kukaan näistä läsnäolijoista halua kuulla kaikkea tuota tunteisiin vetoamista, — hän sanoi.

Dirks ojensi uhkaavasti etusormensa Richardsia kohden ja huudahti: — odotan siksi kunnes joku muu joukostanne sanoo noin, joku toinen joka ei ole urkkija, sillä urkkijalla ei ole niin kunniallisia tunteita, että niihin voisi vedota — sellaisella urkkijalla varsinkin joka on niin kurja, että menettää toimensa heti ensimmäisenä työpäivänään!

Se oli niin odottamaton, lujan tahdonvoiman purkaus, että Richards aivan luhistui sen alle. Minusta tuntui kuin Dirks olisi lyönyt Richardsin kumoon ja seisonut valmiina antamaan toisen samanlaisen iskun jos hän olisi yrittänyt nousta ylös.

Julius Herzberg kysyi Richardsin puolesta:

— Mitenkä sinulla on ollut mahdollisuus saada tietää kaikki meidän asiat jos et itsekin käytä urkkijoita?

— Siten, — vastasi Dirks hymyillen, — että niin moni teistä eilen illalla kertoi kaikki nuorten viattomien sydämiemme salaisuudet monelle kauniille hotellin kamarineitoselle.
... ..

— No, — sanoi Isenberg, hätäisesti nielaisten kurkuntäydeltä. — Mikä saattoi nuo kauniit kamarineitokset kertoamaan salaisuuksiansa sinulle?

— Miksi eivät he minulle sanoisi? Minulle he ovat ihmisolentoja, aivan kuin minä itsekin, eikä vain saaliita, joita pyydystetään, käytetään ja taas heitetään menemään.

— Älä ollenkaan pelkää ja sure, että nuo tytöt voivat mitään puhtautta enää menettää, — sanoi Emil Rau.

— Me, Europan talonpojat, — sanoi Dirks, — emme pidä tyttöä huonompana, vaan parempana ihmisenä sen jälkeen kun mies on hänestä tehnyt naisen. — Mutta minä tahdon sanoa vain tämän, että eläköötpä nämä tytöt miten hyvänsä, niin onnistunut lakko voi saada heidän oloihinsa parannuksia, että voivat elää paremmin. Me vielä menemme lakkoon, johon

nämä työtkin ottavat osaa, menemme lakkoon, jossa ovat kaikki hotellityöläiset mukana eikä vain yksin tarjoilijat ja sellainen lakko ei tule kestäämään päivääkään. Sellaisen lakon me varmasti voitamme joko te yliopistolaiset autatte, kuten teidän pitäisi, tai vaikka koettaisitte sen häpeämättömästi rikkoakin, kuten te nyt teette.

— Sano minulle, Dirks, mitä siinä on häpäällisempää, jos me seisomme luokkamme puolella, kuin siinäkään, että te niin teette? — kysyi Herzberg.

Useat pöydässä olijat ilmaisivat hyväksymistä Herzbergin kysymykselle.

Dirks huudahti: — teidän luokkanne? Mikä on teidän luokkanne? Mitä te olette? Mikä on teidän pyrkimyksenne elämässä?

Meidän luokka ei ole tarjoilijain luokka, — sanoi Richards. — Me emme jää tarjoilijoiksi — ainakaan ne meistä, joilla on kykyjä. Niiden, jotka eivät voi muuksi tulla *pitäisikin* jäädä palkkatyöläisiksi.

— Toisin sanoen, yhteiskunta pitäisi olla järjestetty helvetiksi, jossa rangaistaan sitä yhdeksänkymmenettä osaa epäonnistunutta kansanainesta, — sanoi Dirks. Hän kääntyi Herzbergin puoleen sanoen: — tälle miehelle kannattaa puhua ja minulla on hänelle jotain sanottavaa. Ja sinä Ross Glen, saisit myöskin kuulla minua.

Minä kävelin Herzbergin taakse ja nostin jalkani hänen tuolinsa välipuulle.

Richards oli lopettanut syöntinsä ja oli saanut ateriansa maksulipun tarjoilijalta. — Lähteekö kukaan teistä hotelliin? — kysyi hän.

— Kuullaan mitä Dirksillä on sanottavaa, — sanoi Herzberg.

Toiset heistä sytyttivät piippunsa tai paperossinsa, toiset tilasivat kahvia. Tarjoilijat kulkivat varpaillaan paremmin kuullakseen Dirksiä. Minä istuuduin tuolille Herzbergin viereen.

— Ensinnäkin, oletko sinä toinen noista rikkaista miehistä, joista äsken mainitsin? — kysyi Dirks Herzbergiltä.

— Tässä on toinen niistä syyllisistä konnista, — huudahti Van Camp lyöden Tod Parkia olalle.

— Sitten ne koristelemattomat tosiasiat, joista aijon puhua, lienevät hänelle vähemmän tunnettuja, — sanoi Dirks. — Mutta entäs sinä? Onko sinun päätarkoituksesi elämässä saada vain rahaa?

— Ei se ole päätarkoitukseni, — vastasi Herzberg. — Minä aijon tulla kirjailijaksi.

— Siinä sitä ollaan, — sanoi Dirks. — Te puhutte oman luokkanne puolella olemisesta. Mutta se luokka, jonka puolella te olette lakkoja rikkoessanne on, "rahan tekijä" luokka, ettekä te kuulu siihen. Te ette tiedä, mikä teidän luokkanne on, te Amerikan ylioppilaat. Teidän todellinen yhteiskunnallinen tehtävänne on luoda ja kehittää tieteitä filosofiaa, taiteita ja aatteita. Te ette voi sitä tehdä ilman vapautta. Kuinka voivat aatteet ja taide olla vapaita, kun teitä, — niiden etuvartijoita — hallitsee luokka, jolla ei ole, eikä voikaan olla muuta pyrkimystä kuin saada voittoja aatteista ja taiteestakin? Mitä te kirjailijat voitte olla muuta kuin tuotteittenne kauppaajia, silloin kuin julkaisuvälineet ovat rahaluokan käsissä, eikä taiteilijain ja ajattelijain omis- sa käsissä? Kirjallisuus ei ole ainoa, joka kärsii tästä. Kaikki jalot sekä käytännölliset taiteet, kaikki ihmisten arvokkaat ja hyödylliset pyrkimykset kärsivät samasta sairaudesta, — kaikkivoivasta kauppa- ja liikevoitto järjestelmästä. Hulluinta koko järjestelmässä on se että tuo kaikki tapahtuu vain muutamien miesten yksityiseksi hyödyksi.

Pari tai kolme lakonrikkuria pyysi tarjoilijoilta ateriansa maksulipun, jolloin Dirks oikasi itsensä uhkaavan suoraksi.

— Tämä on minun syytökseni teitä amerikalaisia ylioppilaita kohtaan, — hän sanoi.

Te olette ainoat ylioppilaat maailmassa, jotka eivät ole vallankumouksellisia, ainoat, jotka ette ole työläisten puolella, ainoat, joiden aivoissa ei ole kuvaa paremmasta yhteiskunnasta, että olisitte tyytymättömiä oleviin oloihin. Te olette niin lyhytnäköisiä, että puolustatte sitä järjestelmää, joka prostitueeraa teidän luokkanne. Teillä ei ole valtaa uneksia-

kaan mistään paremmasta. Ihminen, joka on kohottanut itsensä yläpuolelle eläintä, taistelee nyt saadakseen sellaiset olosuhteet, jotka vapauttavat hänet kaikista häntä kahlehtivista esteistä, mutta te suostutte hidastamaan tätä pyrkimystä ja edistätte niitä asioita joilla tätä pyrkimystä estetään. Te olette pettureita koko maailmaa kohtaan, siksi että olette rahavallan palveluksessa joka asettaa orjan kahleen jokaisen teidänkin kaulaan. Kaikilla teilläkin on jo tuo kahle. Te taistelette oman kansanne työläisiä vastaan. Te tahdotte hajottaa työläisten yhteisiä pyrkimyksiä ja estätte heidän järjestäytymistään. Te taistelette kaikkien työläisten vapautta vastaan ja samalla itseänne vastaan, sillä työläisiin tekin kuulutte. Te olette kyllin hulluja luulemaan, että taistelette ainoastaan meitä hotellityöläisiä vastaan ja että meitä ainoastaan te autatte pysymään edelleenkin alamaisina; te tahdotte estää meitä tulemasta todellisiksi ihmisiksi, estämällä meitä saamasta vähän enemmän lepoaikaa ja parempaa asemaa.

— Meillä ei ole mitään tuollaisia aikomuksia! — huudahti Richards. — Täytyyhän hotellin isännällä olla vapaus erottaa palveluksestaan huonot tarjoilijat ja ottaa niiden tilalle parempia. Ei suinkaan hän voi antaa union määrätä siinä asiassa.

— Mitä siihen tulee, niin uniolla ei olekaan sellaisia vaatimuksia, että tahtoisi pysyttää kykenemättömiä työläisiä palveluspaikassaan. Te kyllä teette sitä, mitä sanoin, Mr. Richards. Te koetatte murtaa lakkoa, jonka tarkoitus on hankkia enemmän lepoaikaa ja vähän parempia oloja tarjoilijoille. Kuinka voitte olla niin ymmärtämätön, että ette näe mitä teette. Mitä teidän yliopistonne on tehnyt aivoilenne? Miten se on voinut estää teitä ymmärtämästä sitä maailmaa, jossa elätte ja omaa suhdettanne siihen. Te elätte vanhentuneessa järjestelmässä, joka on kappaleiksi hajoamassa ja jonka tilalle uusi on kasvamassa, ettekä te sitä tiedä, ettekä näe! Kaikki muun maailman sivistynyt nuoriso sen tietää. Kaikki he kulkevat uutta yhteiskuntaa kohden, toiset peläten, toiset toivoen, mutta sitä kohti he kuitenkin kulkevat ja tun-

evat sen tien, joka sinne johtaa. — Kaikki paitsi te! Te Amerikan sivistyneet ihmiskääpöt, jotka ette luo ettekä omaa mitään ajatuksia! Te jotka jo lapsuudessanne opitte ajattelemaan itsestänne tulevan lakkojen rikkojia — jotka koko känne ajattelette niin, kunnes viimein kuolette jonkun yliopiston presidenttinä! Ja koska ette kerran kykene paremmin ymmärtämään, niin ette te myöskään kelpaa parempaan tehtävään, kuin kaikista alhaisimpaan mitä nykyinen maailma tuntee! Te, joiden pitäisi, joiden velvollisuus olisi tietää!

Me tarjoilijat työskentelemme olosuhteissa, jotka tekevät meistä orjia eikä ihmisiä. Tarjoilijat tietävätkin sen ja siksi ne kapinoivat. Teidänkin luokkanne työ — teidän ajattelijain, kirjailijain opettajien, taiteilijain ja oppilaiden työ, myöskin suoritetaan olosuhteissa, joissa teistä tulee kääpiöitä — sivistyksen lakeijoita. Mutta te ette tiedä sitä, tai jos tiedättekin, te ette kapinoi. Teillä ei ole kylliksi miehuutta kapinoida! Teillä on teidän kallis yhteiskunta-asemanne säilytettävänä. Teidän aivonne ovat täynnä vanhentuneita tapa-lakeja ja sydämmenne täynnä pelkoa niitä kohtaan. Mitä voisitte sanoa yliopistoista, jotka leipovat maailmaan sellaisia olentoja kuin te olette — niistä ei voi sanoa muuta kuin — —!

Piet Dirks tarttui tukkaansa molemmin käsin ja — sylkäsi!

Me yliopistolaiset otimme vastaan koko paljon Piet Dirksiltä, mutta emme sentään tuota äärimmäisimmän halveksumisen häväisevää mielenosotusta. Härmistuneina ja mielet kuohuksissa nousimme jokainen ylös ja näytti kuin julma arvostelijamme tulisi saamaan selkäsaunan. Mutta Richardsin komento: "tulkaa pois," sai joukon lähtemään; he pitivät poistumistaan riittävänä osotuksena suuttumuksestaan ja syvästä halveksumisestaan Dirksiä kohtaan.

Herzberg ja minä jäimme viimeiseksi. Hän meni ovea kohden, mutta pysähtyi ristikkokaaren viereen ja kysyi: — etkö sinä tulekkaan Glen?

— En ole syönyt vielä, — vastasin ja osotin pöytää, missä Dirksin ja minun päivällinen seiso iavan koskemattomana.

— Tule pois Ross, — sanoi Herzberg. — Mene syömään jonnekin muualle.

Piet Dirks huomasi, mitä Herzberg tarkoitti ja kysyvästi katsoen minuun sanoi: "Well?"

Katsahdin ensin hattuuni, joka oli seinällä ja sitten Herzbergiin. — Noin minutti sitten minusta tuntui kuin Dirks olisi ollut koko maailman työläisten puhumasuu ja minä kaikkien amerikalaiden ylioppilaiden kuuleva korva ja nyt sinä tahtoisit estää minut syömästä päivällistä hänen

Piet Dirks tarttui tukkaansa ja sylkäsi.

kanssaan, vaikka se on tuossa pöydällä hänen ateriansa viereissä.

— Mr. Dirksin tunteen purkaukset olivat vähän liian alkuperäisiä.

— Ainoastaan lapset noin ajattelisivat, — sanoi Dirks.

— Sinä todellakin epäonnistuit tarkoituksessasi, Dirks, — sanoi Herzberg.

— Niin sinun todellakin kävi, Piet, — sanoin minäkin hyväksyvästi. — On ihan sääli, kun ensin annoit Herzbergin ja minunlaiselle miehelle niin laajan näköalan yhteiskunta-elämään ja sitten sinun pitikin halveksumisessasi kiihottaa itsesi siihen määrin, että aivan kuin juopuneena turmelit sen loistavan työn, jonka olit tehnyt!

— Oikein, — sanoi Herzberg. — Aivan oikein. Myönnän, että olen kanssasi yhtämieltä eräissä asioissa, Dirks.

— Jos minä osotin teille kyllin voimakkaasti ja kykenin varmasti todistamaan, että te olette väärällä puolella tässä lakossa ja jos te edelleenkin jätte sille puolelle siksi, että minä satuin hiukan häväisemään teidän halveksittavia yliopistojaanne, niin te olette lapsia, ettekä miehiä — olette tyhmiä lapsia.

Dirks istui alas ja alkoi syömään päivällistään.

Herzberg lähti pois.

Kun olimme syöneet ja kiihkomme vähän jäähtynyt, sanoi Dirks muuttuneella äänellä, että jos hän oli puhunut väärin "raa, raa" pojille tulisi minun puhua heille oikein. — Sinä voit vaikuttaa niihin käsityksiin, joita he ovat saaneet päähänsä, mutta minä voin puhua vain niistä aatteista, joita heidän pitäisi omata, vaan eivät omaa.

Hän lupasi siirtää lakkoon ryhtymistä viikoksi eteenpäin, jos minä sillä ajalla koetaisin saada yliopistolaiset yhtymään toisten tarjoilijain mukana lakkoon. — Johda heidät pois Richardsin seurasta ja vaikutuksesta. Sinulla varmasti on kylliksi järkeä voidaksesi tehdä sen!

Kun lähdimme ravintolasta lupasin Dirksille miettiväni huolellisesti tuota asiaa itsekseni.

— Sinun täytyy päättää siitä hyvin nopeasti, — han sanoi, — minun pitää saada siitä tieto viimeistään kello kolme.

Hotelliin päästyäni menin istumaan sen pöydän taakse, missä päivällä olin palvellut yhtä hotellin apulais-liikkeenhoitajaa ja hänen kaunissilmäistä tyttöänsä, mutta en saanut takaisin noita mielikuviani, jolloin apulais-liikkeenhoitajana

oleminen näytti niin ruusuiselta.

Tulin siihen johtopäätökseen, että yleisemmin katsottuna lakonrikkominen ja yliopistolaisten suhde siihen oli väärä ja että Dirks oli ehdottomasti oikeassa siinä, mutta käytännöllisesti en nähnyt olemisestani Dirksin puolella muuta, kuin menetetyn tutkintoni ja oppivuoteni, union vapaan sop-pakeittion, jossa lakon aikana saisin ruokani ja lakon loput-tua olisin kaikkien suurempien hotellien mustallalistalla.

Tarjoilijat, jotka yhtenään muuttavat työpaikasta toiseen, eivät niin helposti joudu mustalle listalle, mutta lakonriikkoja, joka viime hetkenä kääntyy lakkolaisten puolelle, ei voi mil-lään siitä pelastua. Minä käsitin minkälainen päätökseni tulisi olemaan ja se teki minut synkkämieliseksi. Olin kuin kahtia revitty, sillä myönsin mielessäni, että filosofisesti uskon siihen, mitä Dirks sanoi, mutta käytännössä olen pako-tettu tekemään toisin.

Charley Richards, viheliäisen filosofiansa ja käytännön yhteensovittamisella oli onnellisempi kuin minä.

Onnistuin viimeinkin keksimään jonkinlaisen puolustuk-sen itselleni, että vaikka koittaisinkin agiteerata opistotove-reitani menemään lakkoon tarjoilijain kanssa, niin en kum-minkaan onnistuisi siinä.

Kello kolme menin Dirksin luo ja sanoin, etten aijo koettaa sitä, jota hän pyysi minut tekemään.

Luulin etten milloinkaan voi unhottaa sitä pettymyksen ilmettä, joka oli hänen kasvoillaan katsoessaan minua.

— Minä luulin, että asian suuruus tässä lakossa saisi sinut mukaansa, — hän sanoi ja käveli pois.

* * *

Kello 7:15 olin ruokasalissa tarjoamassa kalaa seitsen-sarjasesta päivällisestä eräälle neli-henkiselle seurueelle Mr. Lawton istui lähimmässä pöydässä ja koetti salata sitä jän-nitystä, jolla hän odotti lakkovihellystä. Tarjoilijoista ei yksikään ollut noudattanut Lawtonin määräystä, poistua työs-tään ennen kello kuutta, jos tahtoo saada työnsä takaisin.

Viisi- eli kuusikymmentä tarjoilijaa oli salissa, aivan lähelläni palvelemassa ruokailijoita ja jokseenkin yhtä monta

oli täyttämässä ruokatilauksia ruokakonttoorissa; kaikkialla salissa näkyi heidän valkopaitaisia, mustatakkisia vartaloja liikuskelevan kukkien ja palmujen kaskellä.

Piet Dirks tarjoili Lawtonin läheisessä pöydässä ja Lawton piti häntä hyvin tarkasti silmällä kaiken aikaa, luullen hänen antavan lakkovihellyksen. Minäkin luulin niin, — mutta se tulikin ruokakonttoorin ovelta päin.

Niin pian kuin tarjoilijat itsekukin ehtivät laskemaan tarjottimet käsistään ja riisumaan esiliinat pois edestään, lähtivät jokainen heistä hiljalleen kävelemään ovea kohti; jokainen, paitsi minä.

Näin Schmitgerin, Hermannin, Pappenbrockin ja Dirksin ja heidän kaikkien kävelevän ulos, jättäen minut hämmästyneiden vieraiden keskelle yksinäisyyden ja orpouden tunteen valtaamana.

Fahrner ja neljä tai viisi kapteenia ainoastaan jäi saliin. Lawton meni salonkiin, jossa hän antoi merkkejä jollekin. Minä en yrittänyt jatkaa tarjoilua, vaan kävelin oviaukolle, josta voin katsella hissille päin. Kaksi eli kolmekymmentä poliisia ja vahtia sekä useampia keskusasema miehiä ja joukko yksityisiä salapoliiseja oli asettunut riviin hissiaukon lähelle. Juoksupojat levittivät saliin Mr. Lawtonin painettua puhetta, jossa hän selitti lakkoa ja tarkoitustaan taistella "avonaisen työpaikan" puolesta, sekä julisti, että hänen vanhat tarjoilijansa eivät lähde työstään vapaaehtoisesti, vaan ulkopuolisten kiihottajien ja n. s. työväen johtajien pakotuksesta ja yllytyksestä.

Noin kolmen eli neljän minuutin perästä tulivat lakonrikkurit. Heitä tuli kaikista hisseistä; Richards, Herzberg, Rau ja kaikki toiset kävelivät vakavasti polisien ja vahtien ohi. He kävelivät ohitseni puolittain peläten ja toivoen rettelöitä, nuorekkaat kasvonsa ilmaisten jännittyntä mielenkiintoa ja intoa.

Heidän kasvonsa loisti mielihyvästä kun kuulivat sen sydämellisen kätten taputuksen, millä lakonrikkurit otettiin salissa vastaan ja he näyttivät melkein onnellisilta kun nuo komeat naiset kerääntyivät heidän ympärilleen ja lausuivat

hymyillen hyväksymistään rikkurien tulosta. Tuo kaikki näytti niin hyvältä, mutta kuinka äärettömän mätää se pohjaltaan oli! Juomarahat sinä yönä olivat aivan ennen kuulumattomien suuria. Ajatus tuosta teki minut aivan sairaaksi; kaikki suuret ylimääräiset maksut menevät miehille, jotka työskentelevät tarjoilijain palkkojen alhaisina pysyttämiseksi.

Minun oli määrä jatkaa oman pöytäseurueeni palvelemista, opastaa ylioppilaita työsssänsä, sekä asettaa pöytiin kesken tarjoamisen jääneitä aterioita, mutta se synkkämielisyys, joka minua oli tuntikausia painostanut, saavutti huippukohtansa, — äärettömän saamattomuuden tunteen, joka teki minut kokonaan toimintakyvyttömäksi.

Poliisit ja vahdit järjestyivät riviin ruokasalin oven eteen, kun ensimmäiset kymmenen eli viisitoista lakkolaista tuli alakerrasta ulkokäytävään. He olivat pukeutuneet katu-pukuihinsa ja kantoivat työtakkejansa kääröissä tai laukuissa. Minä huomasin loistavan ilmeen heidän käsvoillaan kun he kävelivät rauhallisesti ja hiljaisina ulos polisilinjan ohitse. Olin tottunut näkemään nuo samat kasvot ilmeettöminä ruokasalissa ja nyt niissä loisti tunne, joka oli aivan vastakkainen minun tunteilleni; niissä loisti henkinen tarmo.

He olivat miehiä, jotka ovat sopusoinnussa oman itsensä toinen toisensa ja yhteisten ihanteiden kanssa. He kävelivät sivu ovea kohden ja kadulle päästyään tervehti heitä tuhansien toisten lakossaolevien hotellityöläisten hurraa-huudot.

Sidonian orkesteri — jonka soittajat olivat Piet Dirksin ystäviä — alkoi soittamaan Marseljeesia.

Näin kuinka sen säveleet lämmittivät Ed Valenzaa; kyyneleet kohosivat hänen silmiinsä, sillä niissä säveleissä oli voiton kaikua ja ne täyttivät hänen mielensä toivolla. Minä näin kuinka Marseljeesin säveleet toisten lakkolaistoverien hurraa-huudot ja oma ilonsa siitä, että pyrkivät olemaan ihmisiä, eikä lakeijoita, innoisti ja vahvasti lakkolaisia.

Oman kurjuuteni kautta ymmärsin heidän ilonsa. Katsoin saliin, jonne minun olisi pitänyt mennä työhön ja hämmästyin siitä iloisuudesta mikä vallitsi siellä. Naiset olivat

hävittäneet sen tavallisesti vallineen jäykän ja virallisen tunteen vieraan ja tarjoilijan väliltä. Nuo muulloin aina niin kopeat rouvat olivat nousseet pöydistään ja hymyillen auttoivat ja neuvoivat opistolaisia, ei ainoastaan omissa pöydissään, vaan keskisalin suurissa pöydissäkin. Tuo kaikki teki ystävällisemmän vaikutuksen kun olin milloinkaan ennen tuntenut tuon salin aina niin kylmässä ja virallisen jäykässä ilmapiirissä ja tuo naisten opastus lienee ollut ensimmäinen "demokraattinen" teko minkä yksikään hotellin vieraista tuossa salissa oli suorittanut.

Mutta kuinka mitätöntä tuo oli sen rinnalla mitä täällä salin ulkopuolella tapahtui! Salissa naurettiin uusien tarjoilijain hauskoille kömpelyyksille, eikä kukaan näyttänyt huomaavan entisiä tarjoilijoita, jotka innostuksen ja uhrauksen tunne sydämissä kävelivät pienissä ryhmissä ulos ovesta; eikä kukaan näyttänyt kuulevan ulkopuolella seisovan kansanjoukon hurra-huutoja; tuskinpa he huomasivat tai kuulsivat Marseljeesin säveleitäkään.

Katsoin taas ohitseni käveleviä tarjoilijoita ja tunsin, että minun pitää saada hinnalla millä tahansa tuo sama tunne mikä loisti heidän kasvoillaan. Tunsin, että sen toisen tunteen valtaamana, joka tuntikausia minua oli painostanut, en voisi mennä takaisin tuonne saliin, noiden iloisten huolettomien ihmisten pariin.

Lawton näki minut seisomassa joutilaana ja tuli luokseni sanoen: — taivaan nimessä Glen, onko nyt aikaa seisoskelemiseen?

Minä riisuin esiliinani.

— Minä lähden ulos, Mr. Lawton ja jumaliste minä toivon, että me voitamme tämän lakon!

Viimeiset lakkolaiset olivat lähdössä pukuhuoneesta, kun sain katupuvun ylleni ja työtakin laukkuuni. Piet Dirks juoksi luokseni ja syleili minua.

— Asiamme suuruus sai sinut sittenkin mukaan! —hän huudahti.

Kävelin ulos Sidonian tovereitten kanssa ja jätin Columbian toverini jälkeen rikkomaan meidän lakkoamme.

TYÖVÄEN OPISTON OPPILAAT JA OPETTAJAT

LUKUVUONNA 1912 — 1913.

Maamme

(Sävel: Nyt suuri idän kansa, j. n. e.)
 Oi, Amerikan manner,
 Orjain tappo-tanner,
 Sun kurjuuttasi kuvata, ken kertoella voi!
 Mahtavata mainettasi,
 Rikkauttasi, kunniaasi
 Kansat, vallat kaikkialla aivan jumaloi.

Mik' on maamme mahti,
 Tään kansan onnen vahti?
 —Se rahavallan perusteilla lepää yhä vaan.
 Tyrannit on kansanvallan,
 Kukistaneet sorronallaan,
 Vapaus on poljettuna kautta kaiken maan.

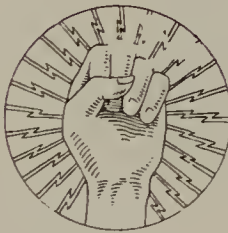
On kulta kuninkaamme,
 On "taala" valtikkaamme
 Ja Jumalamme kassakaaßeiss' meillä asustaa.
 Dollaria kirkot, papit,
 Palvelepi, mustatakit.
 Kultavaskaa meillä kaikki kumartaa.

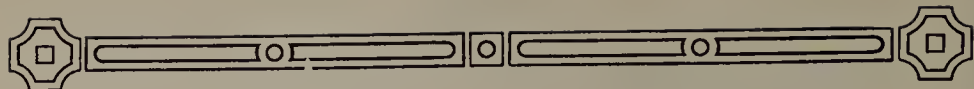
Kell' on dollareita,
 Ne meill' on sankareita,
 Vaikk' petos asuu sydämessä, tyhjä ompi pää.
 —He virkapaikat anastaapi,
 Laitkin kansallemme laatii,
 Orjajoukon kahlehia yhä kiristää!

Orjat ahkeroipi,
Nälkäruoska soipi,
Rikkahitten vatsa, kassa paisuu yhä vaan;
Orjain itkut, valitukset,
Tuskan huudot, vaikerukset,
Ylettääpi yli koko laajan lännen maan!

Konsa koittaa aika,
Vapauden taika,
Mi' rahavallan kuolinkellot kaikumahan saa?
—Konsa kansanvalta saapi,
Sortovallan kukistaapi,
Yhteisvoimin orjain kahleet kaikki katkoa?

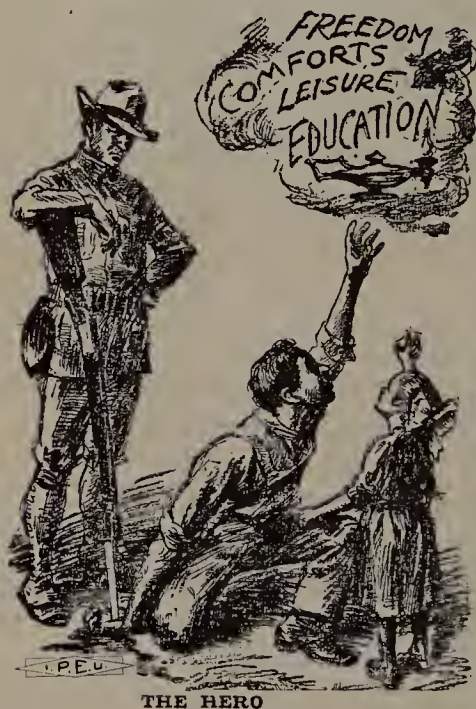
F. S—n

Sosialistisen valistustyön merkityksestä nuorison keskuudessa

Kirj. J. Viita.

Sankari

“Kenen on nuoriso, sen on tulevaisuus.” — Liebknecht.

Mitä laajempiin piireihin kapitalistinen tuotantotapa ulottaa riistämisensä, sitä suuremmissa joukoissa se synnyttää tyytymättömyyttä oleviin oloihin ja kulettaa heidät sosialistipuolueen riveihin. Täten porvariston valta heikkenee, sitä mukaa kuin ennen sitä kannattivat joukot siirtyvät vastakkaiselle puolelle. Tällaista voimain siirtymistä on tapahtunut jo kauan aikaa ja suuremmissa määrin jo useita vuosikymmeniä.

Mutta mistä löydämme sitten selityksen siihen, että nykyinen järjestelmä vielä kuitenkin on olemassa? Yh-

teiskunnalliset valtasuhteet ovat kiinteässä yhteydessä tuotanto- ja jakosuhteitten kanssa. Se on, se luokka, joka kontrolloeraa tuotantoa ja jakoa, on myöskin määräävässä asemassa toisten ylitse, omaa yhteiskunnallisen vallan.

Tämän tosiasian tuntemuksella täytyykin köyhälistön sosialidemokratisen luokkataistelun lopullisen päämäärän perustua tuotanto- ja jakokoneiston vallottamiseen, joka on en-

si kädessä valtiollisen vallan vallottaminen, sen tehottomaksi tekeminen köyhälistöä vastaan.

Mutta koska porvaristolle ei ole vähästä merkityksestä määräävän asemansa ja sen kautta etuoikeuksiensa menettäminen, niin ei se sallikaan köyhälistön niin vain kulkea suoraan tietä "kanaan maahan." Niinpä saakin työväestö, missä ikinä se nousee kapinaan vallitsevan luokan etuja ja nykyistä järjestelmää vastaan, tehdä tuttavuutta poliisin kapulan, porvarillisten oikeuslaitosten ja viime kädessä militarismin kanssa.

Niin, *militarismi*, hyvästi varustettu sotilaslaitos, on aina ollut riistovaltion vahvin ja viimeinen vartija sekä ulkonaista että sisäistä vihollista vastaan. Eikä se ole menettänyt merkitystään kapitalistisessakaan valtiossa; päinvastoin on se osottautunut yhä välttämättömämmäksi vallanpitäjien eduille.

Sisäisen vihollisen varalta varustautuminen on käynyt kapitalisteille kaikissa maissa yhä tärkeämmäksi ja on tämä vihollinen jo lukeamattomia kertoja kukistettukin sotajoukon avulla.

Viitattakoon vain meidänkin maassamme sellaisiin tapahtumiin, kuten Baltimoren ja Ohion rautatietyöläisten lakko 1887, Carnegien rauta- ja terästyöläisten lakko Buffalossa 1892, suuri Pullman-lakko Chicagossa 1894, jossa Eugene V. Debs oli johtajana sekä myöhemmin: Coloradon kaivosmiesten lakko, joka hirmuisuudessaan ja lakkolaisten raa'an kohtelun vuoksi voittaa ehkä edelliset, kutomotyöläisten lakko Lawrencissa, Mass. ja nyt parhaillaan käynnissä oleva West Virginian hiilenkaivajain lakko ja lukemattomia muita. Luokija itse syventyköön näitten tapahtumien historiaan, ne ovat kyllä sen arvoisia; meidän täytyy tässä tyytyä vain vetämään niistä se yleinen piirre, nimittäin että kaikissa niissä on parempien elämänehtojensa puolesta taisteluun nousseen työväestön voiton mahdollisuudet pienemmässä tai suuremmassa määrässä, sotavoiman avulla murskattu.

Ja me voisimme luetella lukemattomiin saakka tapahtumia, sekä meidän maasta että ulkomailta jolloin porvaristo on militarismin voimalla tuhonnut, työväestön muuten lupaa-

van taistelun, ja niin muodoin voisimme osottaa militarismin vaarillisuuden työväenluokalle.

Tällaiset tapahtumat ovat olleet omiaan synnyttämään työväestössä katkeraa mielialaa koko sotilaslaitosta kohtaan.

Järjestyneen työväestön keskuudessa jo useita vuosikymmeniä sitten tulikin kyseenalaiseksi erikoisen antimilitaristisen agitatsionin harjottaminen. Niinpä v. 1900 Pariisissa pi-

detty kansainvälinen sosialistikongressi päätöksellään velvotti sosialistipuolueet kaikissa maissa erikoisen antimilitaristisen (sotilasvastaisen) agitationin harjottamiseen, eritoten nuorison- keskuudessa.

"Uskollinen sotilas."

Useissa Euroopan maissa, kuten Belgiassa, Ruotsissa, Saksassa, Ranskassa ja y. m. onkin tämä päätös otettu vakavalta kannalta ja on ryhdytty tarmokkaisiin toimenpiteisiin sen toteuttamiseksi. On perustettu erikoiset sosialistiset nuorisojärjestöt, jotka puolueen valvomina saavat agitationin ja eritoten antimilitaristisen propagandatyön harjottamisen nuorison keskuudessa. Nykyään kuuluu kansainväliseen nuorisoliittoon jäseniä tietääksemme noin miljoonan vaiheille.....

Meidän maassamme, jossa puolue on pyrkinyt vain mahdollisimman suuriin poliittisiin saavutuksiin, ei ole paljontaan ehditty lainata huomiota tälle tärkeälle kysymykselle. Hajanaisia nuorisojärjestöjä on kyllä siellä täällä, mutta puolue ei ole vielä ryhtynyt kyllin tarmokkaasti niitten toimintaan ohjaamaan ja auttamaan ja kuitenkin juuri täällä olisi sosialisteilla erikoista syytä kiinnittää huomiota tähän seikkaan, sillä Amerikassa, jos missään, koettaa kapitalistiluokka kasvattaa nuorison itsellensä. Sitäpaitsi, kapitalistisen

tuotantotavan kehitys antaakin siihen hyvän tilaisuuden täällä, sillä isät ja äidit joutuvat usein molemmin menemään tehtaaseen hankkimaan perheelleen välttämättömiä elintarpeita ja tällaisissa tapauksissa he eivät enään voi paljonkaan kiinnittää huomiotaan lastensa kasvatukseen, jolloin lasten kasvatusta jää yksinomaan kapitalistisen valtion omistamalle koululaitokselle ja ne onnettomat, jotka eivät sinnekään pääse, ja joita muuten on paljon, eivät saa minkäänlaista kasvatusta.

Suuri osa teollisuusköyhälistön lapsista joutuu myöskin jo pienenä armeilijaisuus- ja hyväntekeväisyyslaitoksiin, valtion tai kunnan turvakoteihin y. m., joissa kaikissa, samoin kuin valtion koululaitoksissakin, kasvatetaan heihin täysin

Sokeaa "isänmaanrakkautta."

porvarillis-individualistinen, intoisänmaallinen, sotilaallinen henki.

Näin kasvatettu joukko on milloin hyvänsä valmiina porvariston aseena, käytettäväksi työläisiä vastaan, se on juuri sitä joukkoa, josta porvaristo saa poliisinsa, pinkertoninsa, se on myöskin aina valmis äänestämään-porvaripuolueita ja kai-

kella tavalla tukemaan vallassa olijoita. Ja tämä kaikki sen tähden, että siihen on nuorena istutettu väärä mailmankatso-mus, niin ettei sillä ole vähääkään käsitystä työväen luok-kataistelusta, enempää kuin muustakaan yhteiskunnallisten luokkien suhteesta toisiinsa, niitten oikeassa valossaan.

Totta kyllä, joutuu tämäkin joukko joskus teollisuuden palvelukseen ja silloin kovien kokemusten koulussa ja ehkäpä myöskin sosialistisen agitatsionin vaikutuksesta tulee huo-maamaan kapitalismin oikeassa karvassaan. Mutta sitä en-nen voidaan heidän avullaan tuhota satoja, jopa tuhansiakin luokkamme jäseniä, monta työväen taloudellista ja miksei myöskin poliittista taistelua voidaan murtaa, ennen kuin he

Sota on luokka- sotaa.

tulévát tietoiseksi työväestön yhteisestä asiasta ja omaksuvat sen itsellensä.

Toiselta puolen, monet merkit viittaavat siihen suuntaan, että kapitalistiluokka pyrkii pitämään palveluksessaan asetatun joukon, aivan eristettynä työväen luokasta, jonka se, milloin omistavanluokan edut ovat vaarassa, voi komentaa musertamaan järjestyneen työväen voimat.

Militarismi on työväestölle vaarallinen, kuten Leibknecht sattuvasti sanoo: "silloinkin kun se ei suorastaan lyö."

On siis kylliksi syytä puolueelle täälläkin järjestää erikoinen nuoriso-agitatsioni yleisen agitatsionityön rinnalle ja siten käydä niin sanoaksemme jo ennakolta heikentämään vastustajan voimia. Tietenkään ei tätäkään työtä voida ottaa pintapuolisesti, tarkoitan ettei militarismikysymystä voida käsitellä irrallisena ilmiönä, vaan osana kapitalistisessa yhteiskunnassa olevasta välttämättömyydestä. Sentähden myöskin nuoriso-agitatsionin pohjana tulee olla sosialistisen elämän ymmärryksen selostaminen kaikessa laajuudessaan, mutta antimilitaristisen hengen lietsominen sen ohessa voidaan kyllä pitää juuri erikoisena tehtävänä. Tällainen nuorison elämän ymmärrystä ja käsitystä vastaavasti sovelletettu agitatsioni tulisi epäilemättä kantamaan hyvän hedelmän puolueelle.

Mikäli asia koskee meitä suomalaisia, niin en katso tarkotustaan vastaavaksi erikoisten suomalaisten nuoriso-osastojen perustamista, ei ainakaan yleisesti, joissakin paikoissa ehkä saattaisivat olla tarpeen vaatimia. Tämä sentähden, että meidän suomalaiset sosialistiosastomme ovat jo toisin paikoin liiaksikin käyneet vain seuraelämän ja huvin ylläpitäjiksi, joka on vetänyt varsinkin kotimaasta siirtyneen nuorison mukaamme. Amerikassa kasvanut suomalainen nuoriso sitävastoin vielä suuremmaksi osaksi ei ole meidän kanssamme. Emmekä me sitä saa mukaamme perustamalla suomalaisia nuori-osastoja, sillä se on syntynyt ja kasvanut Amerikalaisissa oloissa, saanut koulusivistyksensä ja kieliopetuksensa täällä. Tämän tähden se ei myöskään innostu suomalaisten toimintaan. Mutta me saamme tuon joukon sosialistipuolueeseen perustamalla amerikalaisia nuorisoseuroja toiskielisten toverien kanssa yhdessä ja vetämällä heidät puolueeseen sitä tietä.

Nämä tällaiset yhteiset nuoriso-osastot olisivat toiseltaakin kannalta katsoen hyödyllisiä, ne voisivat nimittäin vähitellen sulattaa meidän suomalaisen järjestöimme suoranai-

sesti puolueeseen. En tietenkään väitä, että sulautuminen emäpuolueeseen tulee käymään yksin tätä tietä ehkeipä pääasiallisestikaan, mutta kieltämättä se tekisi osaltaan sitäkin työtä.

Pääasia on kuitenkin, että ryhdymme nuorison valmistamisessa toimenpiteisiin ja ryhdymme sillä tavalla, että siitä on puolueellenme ja koko työväenluokan asialle hyötyä. Tietenkin nuorison valistustyössä täällä tulee olemaan monia vaikeuksia, mutta tarmokas työ tässä suhteessa kyllä pian korvaa puolueella ne uhraukset ja vaivat, jotka se siihen kiinnittää. Ja meidän on aina muistettava, että ellemme me valista nuorisoa, niin valistaa porvaristo sen itsellensä. Pitäkäämme siis mielessämme Leibknechtin sanat: "kenen on nuoriso, sen on tulevaisuus" ja kasvattakaamme nuoriso sosiaalimille ja työväenluokan asialle.

Nykyinen "boyscout" — tuleva pyssyhurtta.

Rikollisuudesta

Kirj. e—i—i.

Rikkoumukset yhteiskunnan asettamia lakia kohtaan ovat kaikkialla jokapäiväisiä. Suurkaupungeissa istuu "korkea ja pyhä" oikeus yötä päivää, tutkii ja tuomitsee yhä uusia, satoihin nousevia ihmisjoukkoja vuorokausittain. Ihmiskohtalot kulkevat noiden oikeusmyllyjen läpitse, kuin olisivat ne vain joitakin erilajisia ja eriarvoisia esineitä, eikä ihmisten ja yhteiskuntajäsenten kohtaloja. Mitä merkitsee noille tuomareille noiden ihmisten erehdyksien ja rikkomuksien syyt? He tuomitsevat vain seuraukset, eivätkä he, eivätkä maan lait — varsinkin jos on kyseessä köyhälistöluokan jäsenen rankaiseminen — kysy syitä. Vissit rikokset ja niiden rangaistukset ovat lajitettu asteettain ja luokittain aivan kuin minkä tukku-kaupan tavaraluettelo, eikä rikkojalle — varsinkaan köyhälle rikkojalle, ole oikeutta eikä mahdollisuutta toivoa, että hänen rikoksensa tai erehdyksensä saa muuta huomiota kuin minkä sen lajin tai osaston yleiset säännöt tavallisesti määräävät; oikeudesta ei voi puhua oikeus huoneessa, sillä siellä sitä ei jaeta; siellä annetaan vaan vissejä yhteiskunnan määräämiä kosto- ja kuritus määräyksiä niille uhriraukoille, joilta sama yhteiskunta on riistänyt paremman elämän mahdollisuuden.

Joka kerran on joutunut syystä tai toisesta, vaikka vain pienestä asiasta tämän pyhän oikeuden kynsiin ja saanut tuomion sen tai tämän asteen rikollisena, niin hänen elämänsä on silloin leimattu ainaisesti rikolliseksi; hän on saanut Kainin merkin otsaansa, jota parhainkaan hyveellisyys ei voi tyystin poistaa. Yhteiskuntaihmissen yleisen mielipiteen kautta ei milloinkaan anneta anteeksi kenenkään rikkomuksia. He ovat aina edeskinpäin yleisen turvallisuuden ja järjestyksen viholisia tai häpeemättömiä ihmishylkiöitä.

Porvarillinen katsantokanta rikoksiin ja rikollisiin on

individualistinen. Se henki ilmenee rikoslaissa, samoin kuin porvarillisessa rikostieteessäkin.

Tällaisen rikosopin nykyisistä kouluista yleisemmin tunnettu ja huomiota herättävin on kuuluisan italialaisen rikosasiain tutkijain Cesare Lombrosen perustama rikollisen perinnöllisyyden koulu. Tämän koulun pää-oppi on: rikoksellinen voidaan erottaa tavallisista ihmisolennoista vissien ruumiillisten ja henkisten ominaisuuksien kautta, jotka merkkiävät hänet puutteelliseksi ihmiseksi tai syntyperäiseksi rikokselliseksi.

Nämä väitökset hän todistelee rikollisten perhehistorian tutkimuksilla, ruumiin heikkouksilla ja aivojen ja pääkopan y. m. osien mittauksella j. n. e.

Tavanmukaiset rikokset näiden huomioiden mukaan johtuvat juopumuksen, kaatuvataudin ja mielenvikaisuuden saattamista sukujuurista.

Synnyynnäisen rikollisen käsite johtaa ehdottomasti parantamattoman rikollisen käsityksen ja rikollisen perinnöllisyyden koulu siten varsinaisesti julistaa toivottomiksi ja hyödyttömiksi kaikki sosiaaliset yritykset rikosten ja paheiden estämiseksi.”

Tämä selitys on vain sitä samaa varsinaisiin syihin kaajoamatonta, pintapuolista haparoimista, millä porvarillisen yhteiskuntatieteen kaikki eri haarat käsitelevät kaikkia ihmiselämän ja yhteiskuntaelämän alalla tapahtuvia ilmiöitä.

Tällä perusteella ovat vankilamme ja ojennuslaitoksemme; ne eivät ole kasvatuslaitoksia, joissa yritettäisiin ihmisluonteen ominaisuuksia jalostamaan, vaan ne ovat kuritus-huoneita joissa yhteiskunta kostaa rikkojalle sulkemalla hänet toisten enemmän ja vähemmän rikollisten kanssa yhteen, heidän alituiseen vaikutuspiiriinsä, pois kaikesta hyvän vaikutuksesta, tiedosta ja valistuksesta.

Porvarillinen yhteiskunta pitää eristämisen, ankaran kurin ja vankilapappien loitsujen riittävänä ojennuksena parantamaan näitä ”lurjuksia” joilla sen mielestä ei mitään korkeampaa ihmisyyttä kuitenkaan ole.

Siksipä ovatkin vankilat rikollisuuteen oppimisen kou-

luja, joissa muutaman vuoden, ehkäpä vain muutaman kuu-
kauden oltua tulee todella rikolliseksi sekin, joka sinne jou-
duttuaan ei ole sitä ollut — vaan jonka monet syyt ja vai-
kutumat pakosta ovat sinne työntäneet.

Sosialismin arvosteleva ja vertaileva yhteiskuntatiede on
esittänyt rikoksellisuudelle, sen syyille ja rangaistukselle par-
haimman parannuskeinon.

Franz von Liszt sanoo rikoksellisuudesta seuraavaa, jonka
kannan sosialistitkin yleensä hyväksyvät:

“Rikoksen yksilölliset olosuhteet ovat usein suoranaisia
tuloksia sen sosiaalisista olosuhteista,” huomauttaa von Liszt.
“Kansanjoukkojen kurjuus ei ole hedelmällinen maaperä ai-
noastaan rikoksen kasvulle itselleen, vaan myöskin perin-
nölliselle saastutukselle perustuvalle huonoutumiselle, joka
vuorostaan johtaa rikokseen — jokainen rikos on tulos toi-
saalta yksilöllisen rikoksellisen omituisuuksista, ja toisaalta
sosiaalisista olosuhteista, jotka ympäröivät rikoksellista sen
suorituksen aikana — toisin sanoin, se on tulos yhdestä ai-
noasta yksilöllisestä tekijästä ja lukemattomista sosiaalisista
tekijöistä.”

“Todistettu tosiasia on, että pitkä teollisuuslamaus aina
aiheuttaa rikosten lisääntymistä yleensä ja etenkin rikosten
lisääntymistä omaisuutta vastaan, etusijassa varkauden; vä-
hentymistä avioliitoissa syntyneissä lapsissa vastaavine li-
säyksineen aviottomien lasten syntymisessä; lisääntymistä
pikkulasten kuolemantapauksissa, keskimääräisen elämän ale-
nemista ja joukon muita levottomuutta herättäviä ilmiöitä.
Lähempi tarkastelu osottaisi, että teollisuusolojen vaikutus
rikollisuuteen on paljoa kauemmaksi yltävä kuin yleensä on
otaksuttu. Siten rikollisuuden maantieteellinen jakautumi-
nen joka maassa perustuu suureksi osaksi maan eri osien
teollisuusoloihin. Samoin myöskin rikoksia omaisuutta
vastaan joulu, tammi, ja helmikuussa voidaan selittää huonou-
tuneiden tilaisuuksien kautta työskennellä kylmänä vuoden-
aikana sekä suuremman ravinnon, vaatteiden ja polttoainei-
den tarpeen kautta. Teollisuusolot, joiden suotuisa tai
epäsuotuisa vaikutus rikoksellisuuteen on otettava ensi si-

jassa huomioon nykyaikana, on työväenluokan yleinen olo-tila ei ainoastaan heidän rahallinen, vaan myöskin henkinen siveellinen ja politinen olotilansa.”

Tätä ylläolevaa todentaa vielä tilastot, että rikoksien määrä ja laatu seuraa — aivan kuin ilmapuntari kylmää ja lämpöä — kulloinkin vallitsevia yhteiskunnallisia oloja.

Minulla ei ole tähän käytettävänä tilastoja koko rikosmäärästä Yhdysvalloissa, vaan ainoastaan vankila tilastoja, siis tässä ei ole ensinkään niistä rikoksista, joiden rangaistus on suoritettu rahalla.

Alla oleva taulu osoittaa, että rikosmäärä on suurin idän suurissa teollisuuskeskuksissa, joissa on myöskin huonoimmin palkattua työväestöä.

Meidän tulee myöskin ottaa huomioon se, että tämä tilasto on otettu kesän aikana, siis kaikkein suotuisin vuoden aika, jolloin köyhyys ei puserra ihmisiä siinä määrin, kun talvenaikana, ottaen huomioon polttoaineiden, suuremman ravinnon tarpeen j. n. e. talvella.

(Taulu seuraavalla sivulla.)

Valtiot ja territorit	Kesäkuun 30 p. 1904.		
	Yleinen väkiluku	Vangit	
		Lukumäärä	Prosentti- määrä 100,000 asukkaasta
Continental United States	\$1,301,848	\$1,772	100.6
Maine	708,096	496	70.0
New Hampshire	425,904	416	97.7
Vermont	348,222	274	78.7
Massachusetts	3,036,626	5,684	187.2
Rhode Island	462,468	604	130.6
Connecticut	974,635	1,125	115.4
New York	7,785,730	9,862	126.7
New Jersey	2,062,821	2,720	131.9
Pennsylvania	6,728,415	6,208	92.3
North Atlantic division	22,532,917	27,389	121.6
Delaware	191,366	160	83.6
Maryland	1,247,518	1,867	149.7
District of Columbia	298,453	46	15.4
Virginia	1,935,116	1,895	97.9
West Virginia	1,038,837	1,139	109.6
North Carolina	2,006,453	1,185	59.1
South Carolina	1,417,560	1,045	73.7
Georgia	2,371,081	2,579	108.8
Florida	584,533	1,234	211.1
South Atlantic division	11,090,817	11,150	100.5
Ohio	4,355,676	3,363	77.2
Indiana	2,648,786	2,138	80.7
Illinois	5,227,923	3,180	60.8
Michigan	2,532,288	1,995	78.8
Wisconsin	2,222,457	1,366	61.5
Minnesota	1,931,514	1,067	55.2
Iowa	2,362,340	1,255	53.1
Missouri	3,281,219	2,793	85.1
North Dakota	371,478	203	54.6
South Dakota	423,199	245	57.9

VAPPU

127

Nebraska	1,067,786	519	48.6
Kansas	1,487,804	2,876	193.3
North Central division	27,912,470	21,000	75.2
Kentucky	2,264,994	2,221	98.1
Tennessee	2,123,965	1,997	94.0
Alabama	1,957,445	2,068	105.6
Mississippi	1,658,119	1,238	74.7
Louisiana	1,489,033	1,680	112.8
Texas	3,380,759	4,504	133.2
Indian Territory	478,578		
Oklahoma	528,940	22	4.2
Arkansas	1,386,432	884	63.8
South Central division	15,268,265	14,614	95.7
Montana	284,330	571	200.8
Wyoming	104,773	230	219.5
Colorado	591,334	1,022	172.8
New Mexico	209,614	265	126.4
Arizona	137,096	318	232.0
Utah	303,687	223	73.4
Nevada	42,335	129	304.7
Idaho	191,670	196	102.3
Washington	583,792	911	156.0
Oregon	452,667	399	88.1
California	1,595,981	3,355	210.2
Western division	4,497,279	7,619	169.4

Seuraavasta taulusta näemme rikoksien laadun ja niiden suhdeluvun toinen toisiinsa, sekä tuon suhdeluvun vaihtelun eri paikoissa.

Tästä huomaamme, että rikokset omaisuutta vastaan ovat kaikkein lukuisimmat, joka todistaa, että ihmiset ovat pakotettuja varastamaan säilyttääkseen olemassaoloon. Samoin kaikki muutkin, kuten persoona,- siveellisyys rikokset j. n. e. ovat ehdottomasti sopusoinnussa niiden olosuhteitten kanssa jossa ne ilmenevät, eli tapahtuvat. Yksityiskohtainen selostus ottaisi tässä liian paljon tilaa, ja kuten jokainen lukija voi itse vertailla taulussa olevista numeroista, niin on lähempi selostus tarpeeton.

Prosepteissa

	Lukumäärä	Prosentteissa
Rikosten laatu		
Yhdysvalloissa yhteensä		
Pohjois-Atlantin valtioissa		
Etelä-Atlantin valtioissa		
Pohjois-Keski-valtioissa		
Keski-Etelä valtioissa.		
Länsi valtioissa		
Prosenttiluku keskimäärin		
Yhdysvalloissa		
Pohjois-Atlantin valtioissa		
Etelä-Atlantin valtioissa		
Pohjois-Keski-valtioissa.		
Länsi valtioissa		
Yhteiskuntaa kohtaan	17,739	10,290
Persoona kohtaan	26,017	5,645
Omaisuuksia kohtaan	37,166	11,272
Kaksois rikokset	126	47
Luokitattomia	127	34
Määrittelymättömiä	597	101
Molempia sukupuolia yht. .	81,722	27,389
	11,150	21,000
	14,614	7,619
	100.0	100.0
	100.0	100.0
	100.0	100.0
	100.0	100.0
	100.0	100.0
Eri sukupuolten rikosmäärä prosentteissa:		
Naiset	5.5	9.2
Miehet	94.5	90.8
	94.5	94.5
	97.0	96.2
	97.6	

Yllä oleva esitys on tietenkin vain niiden tosiasiaain ker-
tausta, joita sosialistit tahtovat yhä uudelleen mieliin terot-
taa: että varkaudet, ryöstöt, murhat, prostitutsioni, kavalluk-
set y. m. rikokset ja paheet ovat vissien taloudellisten olojen
synnyttämiä.

Kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän peruspohja on jo
olemuksestaan rikoksellinen, se seisoo ryöstön ja varkauden
pohjalla, joten on luonnollista, että se synnyttää rikollisuutta.

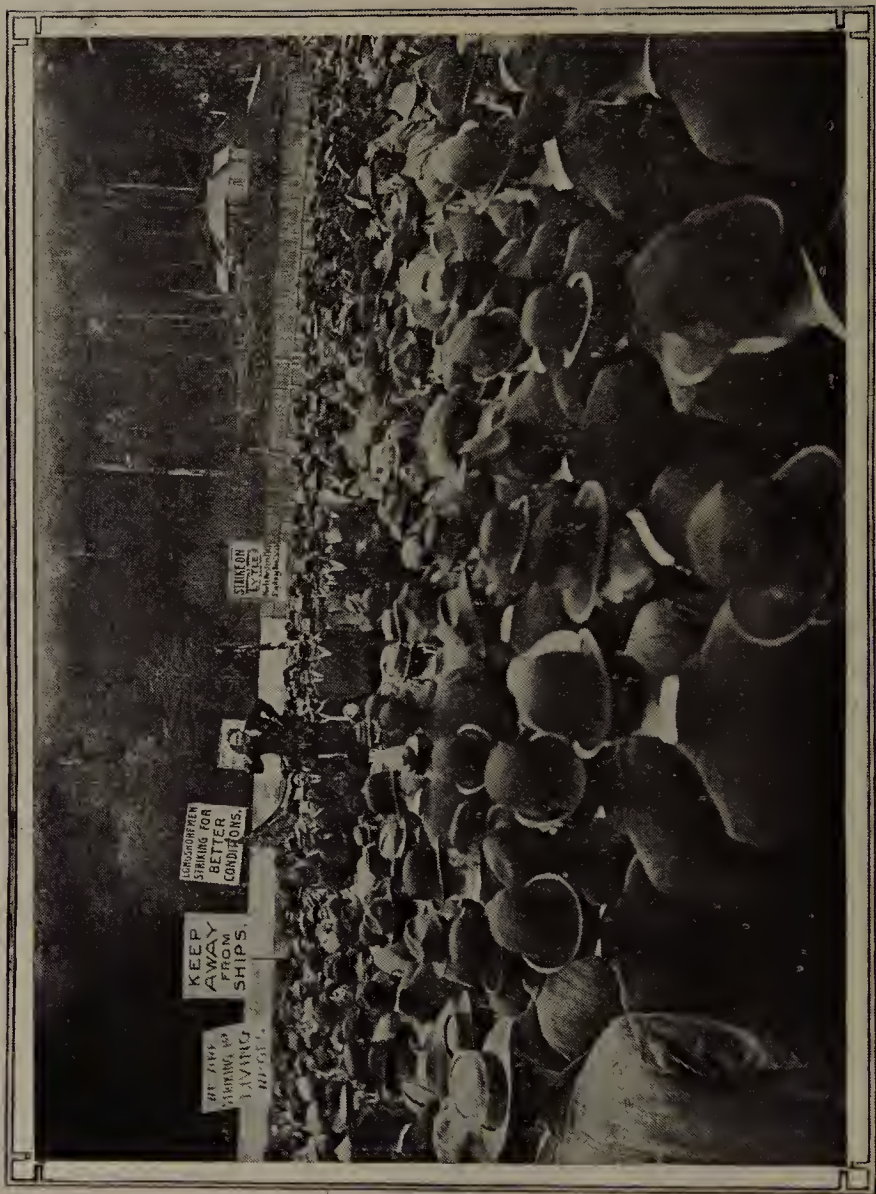
Sosialistein ohjelmaan sisältyy näidenkin epäkohtien kor-
jaaminen. Sosialistit eivät tule lopettamaan rikoksellisuutta
siten kuin kapitalistit, hirttämällä, mestaamalla j. n. e., vaan
sosialistit tulevat muuttamaan olosuhteet sellaisiksi, että
kaikkilla ihmisillä on mahdollisuus elää varastamatta ja että
varastamisesta ei ole mitään hyötyä. Samoin vähenevät
muutkin rikokset sitä mukaa kuin olosuhteet paranevat, sillä
nekin ovat vain tulos kurjista olosuhteista. Metsän peto-
kaan ei hyökkää kenenkään päälle ilman tarkoitusta, ilman
syytä; se tekee sen joko saaliin himossa, ärsytettynä tai itse-
puolustuksessa.

Samoin ihminenäkään ei tee murhia jos siihen ei ole
vaikuttavia syitä.

Tekemällä työtä sosialismin eteen, teemme samalla työtä
rikoksien ja paheiden poistamiseksi. Kapitalistinen yhteis-
kuntajärjestelmä ei voi poistaa rikoksia. Se alkaa jo tukeh-
tua omiin tuottamiinsa epäkohtiin.

Siis kiiruhtakaamme tekemään työtä koko ihmiskunnan
hyödyksi ja onneksi.

Lakko-kokous Grays Harborin viime lakkojen aikana.

Vangittuja myllytyöläisiä.

Rikas mies

Hän ainehen hiekasta hikipäin
hopeita ja kultia kaivaa,
ei muista hän uurteit' otsallaan,
ei muistele vuosia, vaivaa.

Jo ammoin hän unhotti aatteet pois,
hän niitä kuin peikkoja lymyy,
ja ihanteet häntä inhottaa, —
hän pilkaten niille hymyy.

Hän on raamatun kertoma rikas mies —
kuin hänkin kait kerta hän kuolee —
ja Latsarit portilla värjöttää,
ja koirat haavoja nuolee.

Mut' joskus on hällä jo päällä maan,
juur' kun kiirein hän kultia kaivaa,
niin polttava tyhjiys tunnossaan
kuin kituis hän helvetin vaivaa.

Ja silloin hän huutavi äitiään,
ja hän tuntee tuskan ja surun,
ja hetkessä vuoden hän harmentuu, —
ja Latsarit saavat murun.

S. Nyman.

Varas

Kirj. Emil Olofson.

— Ja muistakin, että annat sokeriastian olla kun minä menen ulos ja sinä tiedät, mikä sun ottaa jos vielä kerran menet kaapille leipää varastamaan — kirkui pikku-Kallen kasvatusäiti ja paiskasi oven mennessään kiini. Pikku-Kalle istui sohvan nurkkaan kyyristyneenä ja katsoi hänen jälkeensä kauhistunein ilmein. Sitten kääntyi hän akkunaan ja näki eukon menevän mäen yli naapuritupaa kohden ja oikein hän huokasi helpotuksesta, sillä hän tiesi nyt hiukan aikaa saavansa olla yksin ja että nyt taasen vihdoinkin tuli pieni välihetki sadattelujen ja korvapuustien lomaan. Niin pieni kuin olikin, tuntui hänestä niin kovin paljon paremmalta, kun sai yksin tuvassa olla. Siinä hän istui nyt, tuo pieni kuusvuotias ja katseli edessään olevaa autiota seutua, jonka yli hämäreä hiljalleen alkoi laskeutua.

Pikku-Kallen elämäntarina oli tähän asti ollut keskeytymätön surun aika ja tuntui edelleenkin sellaiseksi jäävän. Että ne, joita hän isäkseen ja äidikseen kutsui, eivät hänen oikeat vanhempansa olleet, oli hän vähitellen selville pääsemässä. Kun elatusäiti kerran noitui ja pieksi häntä, oli tämä raivoissaan huutanut, että paras olisi, jos tuo penikka menisi sinne, mistä tullutkin oli. Hän oli myöskin joskus kuullut naapurien puhuvan, että hänen vanhempansa olivat saaneet rahoja siitä, että "olivat ottaneet pennun ristikseen" ja että se oli ollut kovin tyhmästi tehty, kakara kun jo aikapäiviä oli syönyt kaiken suuhunsa. Nyt istui hän tuossa ja ihmetteli, miksei hänellä ole niinkuin muilla lapsilla. Miten iloinen hän olisikaan, jos hänellä olisi leikkikaluja niin kuin

muilla lapsilla ja jos hän saisi syödä vatsansa täyteen siitä kovia sanoja kuulematta. Poikaraukka sai kyyneleet silmiinsä muistaessaan, miten naapurin pojan isä aina otti poikansa polvelleen ja lohdutti häntä kun hän sattui leikissä itsensä loukkaamaan ja miten hän itse, vaikka kuinka olisi sattunut, ei uskaltanut iskujen pelosta itkeä ihmisten nähden, vaan täytyi tuvan nurkan taakse juosta yksinäisyydessä itkemään.

Pimeä tuli ja surullisena katseli Pikku-Kalle ympäri synkkää huonetta. Hänen oli nälkä, mutta ei uskaltanut poikaparka mennä kaapille leipää ottamaan, sillä elatusäidin sanat kaikuivat vielä hänen korvissaan: — "sinä tiedät mikä sun ottaa, jos vielä kerran menet kaapille leipää varastamaan!" Hän tiesi hyvin, että varastaminen oli synti, mutta hän ei voinut ymmärtää miksi toiset lapset saivat ottaa leipää niin paljon kuin tahtoivat ja usein vielä voitakin päälle eivätkä heidän vanhempansa siitä heille puhuneet yhtään mitään. — Ehkä se ei olekaan mikään synti — — — jos ottaisin vaan pienen, pienen palasen ja haukkaisin oikein pieniä paloja, että kestäisi kauemmin. Näin hän ajatteli katsellen kaapinoveen, mutta sitten tuli mieleen elatusäiti ja mitä tämä oli sanonut. — — — Mutta eihän hän tiedä, jos otan vain pienen palasen — jatkoi hän ajatustaan ja oikein tietämättä, miten se kävi, oli hän jo kaapilla ja taittoi kakun kulmasta pienen palasen. Ja sitten alkoi hän järsiä kuivaa, kovaa palasta, joka hänelle oli oikeata herkkua.

Mutta kauan ei hän siitä saanut nauttia. Äkkiä aukeaa tuvan ovi ja elatusäiti seisoo poikaparan edessä.

Pikku-Kalle puristaa suonenvedontapaisesti leivänpalaa laihassa kädessään selkänsä takana, ettei eukko huomaisi sitä. Mutta kun elatusäiti oli lampun sytyttänyt, huomasi hän heti pikkuraukan pelon ja miten tämä seisoj käsi seläntakana.

— Mitä sulla siellä on, senkin varkaanpenikka, — kirkui hän ja astui uhkaavana pienokaisen luokse, joka purskahti äänekkääseen itkuun ja pudotti leivänpalan lattialle.

— Enkö minä sitä ajatellut, että sinä taasen varastaisit! — kähisi eukko ja meni muurinnurkasta hakemaan keppiä.

— Äiti kiltti, älkää lyökö — minun oli niin nälkä —

minä en enään koskaan tee niin — rukoili Pikku-Kalle ja puristui kovasti seinää vasten nurkassaan.

— Minä en ole sulle mikään äiti ja minä opetan sun varastamaan ja valehtelemaan, että sun on nälkä — niinkuin tässä muuta tekisit kuin söisit.

Ja silloin sattui keppi pienokaisen selkään, mutta tämä ei uskaltanut huutaa, sillä hän tiesi, että silloin olisi hän saanut kahta kauheamman selkäsaunan. Kun hän viimeinkin pääsi räakkääjänsä käsistä, ryömi hän nyyhkyttäen tuvan kaukaisimpaan nurkkaan.

— Älä nuuskuta, penikka, taikka tulee lisää. Ja sitä sinä saat kumminkin, kun isä tulee kotiin. Kyllä me sun opetamme ihmiseksi, siitä saat olla varma.

Elatusäiti se näin lohdutteli pienokaista.

Pikku-Kalle tiesi, mitä uhkausta seurasi ja yritti sen vuoksi kaikin voimin niellä nyyhkytyksensä. Mutta se ei tahdonut oikeen onnistua.

— Suus kiini, penikka, sanon minä — ja samassa lensi suuri puukappale muurin luota Pikku-Kallea kohden ja sattui kipeästi poikasen selkään.

Mutta lapsi ei uskaltanut päästää ääntäkään, vaikka miten olisi koskenut. Hän ymmärsi, että on oltava hiljaa — — —

Illalla ei Pikku-Kalle saanut palastakaan ruokaa. Nälkäisenä pani hän nukkumaan ja nälkäisenä nousi ylös aamulla. Pöydällä oli ruokaa, mutta pienokaisen täytyi nähdä nälkää oppiakseen olemaan leivänpalasia varastamatta — — —

* * *

Monta vuotta on kulunut siitä, kun Pikku-Kalle kuusvuotiaana poikasena sai selkäänsä siitä, että oli kotonaan yrittänyt sammuttaa nälkäänsä pienellä karkean leivän palasella. Mutta hän muisti sangen hyvin, miten hän aina ja alituisen sai kuulla, että hän oli varas ja miten hän lopuksi itsekin alkoi uskoa olevansa rikoksellinen, jota kuka tahansa oli oikeutettu rankaisemaan ja sormella osoittamaan. Hän muisti nyt, raastuvanoikeuden odotushuoneessa istuessan, miten hän 13-vuotiana poikasena oli lähtenyt maailmalle siinä uskossa, että hän oli huonompi ihminen kuin muut ja että

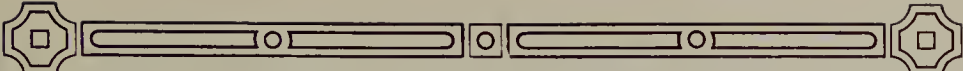
häneestä ei koskaan mitään voisi tullakaan, ei koskaan mitään muuta kuin huono ihminen ja rikoksellinen. Hän muisti nyt, miten hän asiasta ajatteli, kun vastoinkäymiset hänen tielleen kasautuivat.

Hän oli itselleen niin vähän arvoa pannut, sillä hänestä tuntui yhdentekevältä mitä tapahtui, — varashan hän oli jokatapauksessa, varas ja rikoksellinen. — niin, että menköön nyt miten tahansa.....

Mutta kun hän nyt ajatteli kaikkea tätä, oli hänelle päivänselvää, että hän oli ollut maailmalle lähtiessään yhtä hyvä kuin kuka muu tahansa, mutta että he olivat hänelta vieneet uskon itseensä, oman arvon tunnon alituisilla vakuutuksillaan, että hän oli varkaansekainen. Se oli tehnyt onnettomaksi hänen elämänsä. Se, että häntä syyttömästi varkaaksi lapsena syytettiin, se teki hänestä todella rikoksellisen. Mutta ei maksa vaivaa ajatella sitä. Muuten — eihän häntä syyttömästi oltu tuomittu. Olihan hän monta kertaa ottanut leivänpalan kaapista.

Heikko punotus kohosi Kallen kasvoille, kun hän kuuli nimeään huudettavan. Poliisi, joka hänen vieressään oli vartijana istunut, nousi ja ohjasi hänet edellään oikeussaliin, missä oikeus ja kuulijat odottivat. Varkautta koskeva poliisitutkintopöytäkirja luettiin ja Kalle seisoj hiljaisena ja vieraana sitä kuunnellen. Mutta kun tuomari luki: "Vangittu on lapsuudestaan saakka ollut tunnettu epärehelliseksi ja on kolme kertaa ennemmin varkaudesta rangaistu" — silloin vahti syytetty. Näitä sanoja kuullessaan puristui kyöneleet Kallen silmäkulmasta, mutta hänellä ei ollut mitään vastaan väittämistä. Hänhän oli ollut varkaansekainen. Aina lapsuudestaan asti. — — —

Epäilijä

Jos tehnyt olen jonkun rikoksen,
mua syystä tuomitkaa, mutt' syyttä ei!
En sido ajatuksen tenhoa;
mä kuulen pyhän järjen kutsua,
ei lie se rikosta, — sit' usko en!

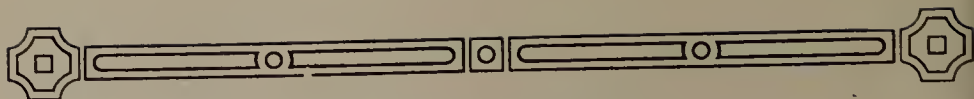
Mä lienen syntinen, sit' kiellä en,
vikaahan meissä on, mä tiedän sen.
En petolliseksi' itsellen voi tulla
ja epäily on raamattuhun mulla,
se kirjoitettu ompi ihmisaatoksien.

Mihin mä luotan siis, jos kiellän itseni?
Se pyhää on, miss' näen totuuden!
Jos ajatuksen siivet leikattaisiin,
ja järki tapettaisiin, mitä jäisi,
jok' muistuttais', ett' olen ihminen?

En ihaile mä vanhaa totena,
jos valheeksi sen kertoo järkeni;
Totuuden kyllä löytää etsien,
ja järjen puntarilla punniten.
Siks' järjen johtoon uskon itseni!

Mikael Rutanen

Sitä he pelkäävät . . .

*Sitä he pelkäävät, että tietämättömyyden yöstä
heräävät sorrettujen tuhatlaumat;
he vaativat silloin tulot työstään
ja ratkovat yhteiskunnan mätäsaumat.*

*Sitä he pelkäävät, että sorretut nousevat
ja näkevät vääryyksien suuren summan —
ja kärsimänsä kahleet silloin kostavat,
ja aloittavat nousemuksen kumman.*

*Sitä he pelkäävät, että sorretut joukkonsa lukevat,
ja näkevät voimiensa suuruuden,
silloin myös oikeutta vaativat
ja poistavat harvain yliherruuden!*

*Sitä he pelkäävät, että — ja jäytää meiltä;
— heill' nähkääs ompi arka omatunto. —
Viel' kerran kansa haastaa tuomarkieltä,
kun herännyt on siinä ihmiskunto.*

Mikael Rutanen

Nykyajan Amazooneja

Kirj. —a.

Englannin porvaristo on ymmällä. Hallitus on pahemmassa kuin pulassa. Rauhallinen yhteiskuntaelämä häiriintyy arveluttavalla ja oudolla tavalla. Ikkunoita säretään, postilaatikoihin kaadetaan syövyttäviä nesteitä, herroja ministereitä kunniotetaan viskaamalla heidän arvoisiin naamoihinsa — ei kukkia, — vaan kokonaisia jauhosäkkejä, heitä loukataan

ja pahoinpidellään, jopa on talojakin poltettu.

Poliisivalta on kadottanut kontrollikykinsä. Väkivaltaisuuksien toimeenpanijoita kyllä vangitaan, mutta se ei auta pitkälle. Vangittujen tilalle astuu uusia urhoja, tai oikeammin urhottareita ja nekin, jotka vankiloihin joutuvat, eivät anna viranomaisille rauhaa sielläkään. Panevat toimeen nälkälakkoja ja usein pakottavat viranomaisia siten päästämään heidät vapaiksi.

Ne ovat noita "suffragetteja," nykyajan amazooneja, sotaa käyviä naisia.

Taistelu kyllä koskee vakavata ja tärkeätä asiaa. Kysymys on naisten äänioikeudesta. Sitä nuo urhooliset neitokset ja rouvasihmiset vaativat ja kun heille sitä ei anneta hyvällä, niin koettavat pakoittaa siihen pahalla.

Kysymys koskee tärkeätä asiaa, kansan oikeuksien laajentamista, ja vaikka heidän toimintatapansa on kaikkea muuta kuin järkevää, niin täytyy tunnustaa, että nuo vaatijat osottavat harvinaista itsensäkieltämystä ja urhoollisuutta tässä taistelussa, — "roffia" menoa, jota ensi silmäyksellä ei oikein luulisi voitavan odottaa naissukukunnalta, jota yleensä pidetään varustettuna suuremmalla hienotunteisuudella ja arkuudella kuin mitä miehillä on.

Tämä äänioikeustaistelu on lähtöisin porvarillisiin piireihin lukeutuvien naisten taholta. Niille äänioikeus ei merkitse samaa kuin työläisluokan naisille. Työläisluokan naisille on äänioikeus — kysymys koko työväenluokan vapauttamistaisteluista, leipäkysymys, luokkataistelukysymys; porvarillisille rouville ja neidoille se on muuta. Osaksi se kyllä on heilläkin leipä- tai ainakin kunniakysymys. Äänioikeuden kautta haluavat päästä esiintymään valtiollisten virkapaikkojen kimpussa ja kilpailemaan miesten kanssa "parempien" toimien alalla. Mutta useimmille porvarinaisille se on muotikysymys, "intressantti" ajanvietto ylenpalttiseen seuraelämään kyllästyneille "ladyille."

Mutta tämän ei vielä luulisi selittävän sitä ääretöntä kiihkoa, jolla nuo porvarinaiset asiata ajavat, eikä sitäkään, että he uhraavat elämänsä ja vapautensa käyttäessään keinoja, joita miehetkin suuresti epäroisivat ottaa käytäntöön, ainakaan näin pitkäksi aikaa, näin lannistumattomalla tavalla.

Ja kuitenkin on ymmärrettävissä, että juuri porvarinaisten aivoissa voi tällainen toimintatapa ja sitkeä taistelu kehittyä vaikkapa vaan yksinomaan tuon "intressanteus"-näkökohdan perusteella. Nykyinen seuraelämä porvarinaisten keskuudessa on kulkenut läpi kaikkien niiden kiihotinten, mitä se ylimalkaan voi tarjota. Amerikan Vanderbilteilla, joilla on enemmän rahaa kuin jaksavat kuluttaa, on enemmän mahdollisuuksia tässä suhteessa ja niinpä he vielä voivat kiihottaa veltostuneita hermojaan apinapäivällisillä ja tallitanssiaisilla. Mutta Englannin ladyt saavat tyytyä vähempään ja kun seuraelämään kyllästymisen vastapainona esiintyy heille kiitolli-

sena aiheena antautuminen politillisten kysymysten alalle, niin he varsin helposti siitä innostuvat sellaisiinkin keinoihin, joista me näemme esimerkkiä päivälehtien palstoilla. Ja naisiin nähden yleensä pitänee paikkansa se väite, että mihin hän kerran innolla antautuu, niin kestää hänen innostuksensa kauvemmin kuin miesten ja kun tulee kysymys esiintyä sankarillisella tavalla, niin ei hän anna

*Suffragettien johtaja
Mrs. Pankhurst.*

perään kenellekään siinä. Kun asia sitten vissien vastusten kautta muodostuu naiselle sellaiseksi, että peräänantaminen tuntuu loukkaavalta, niin hän, jos omaa sen yksilöllisen maailman katsanto-

Suffragetteja vankilassa.

kannan, joka noissa piireissä on tavallinen, on kyllä valmis vaikka mihin.

Nainen myöskin voi kärsiä enemmän kuin mies — joskin tässä englantilaisten suffragettien hommassa kyllä voi nähdä rohkeuteen vaikuttavana sellaistaikin varmuutta, että ollaan tottuneita naisille osoitettuun suurempaan "kohteliaisuuteen" sekä odotetaan viranomaisen taholta suurempaa "hellyyttä" tämän perusteella. Ja vaikka Lontoon poliisi ja muut isot

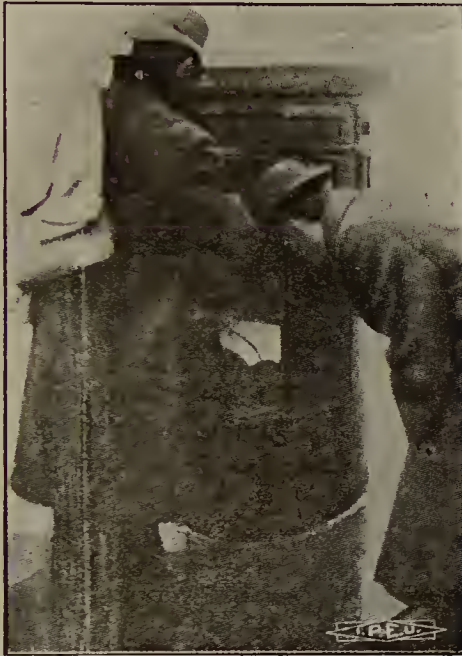
Työläisnaisen pukuun puettu "lady" joutuu hyvään turvaan.

mykseen eikä mikään hellyys.

Englannin naiset kyllä tulevat saavuttamaan äänioikeuden, mutta varmimmin he saavuttavat sen työläisluokan ponnistuksen kautta luokkataistelussa. Työläisten taistelut ovat päältäpäin katsottuna rauhallisempia kuin noitten me-

herrat ovatkin kiukuissaan kiukkusille naisille ja vaikkapa koettavatkin maailmalle mukana näyttää että he ryhtyvät "ankariin toimienpiteisiin" rouvia vastaan, niin tosiasiallisesti eivät viranomaiset yritäkään kohdella näitä "saboteesin" harjoittajia edes rahuakaan sillä tavalla, kuin he milloin hyvänsä ovat valmiina kohtelemaan työtaisteluun meneviä työläisiä — olivatpa nuo työläiset naisia tai lapsia. Silloin ei tule hienotuntoisuus kysy-

luavien suffragettien, mutta niiden takana on yhä nouseva voima. Englannin työläisnaiset tietävät sen, ja sen vuoksi he toimivat yhdessä koko työväenluokan kanssa oikeuksiensa saavuttamiseksi. Heillä ei ole aikaa eikä "intressiä" leikkiä sitä leikkisotaa, jonka Englannin jotkut porvarinaiset ovat ottaneet muotiurheilukseen.

"Saboteerattu" postilaatikko.

Käärmeen kuiskeet

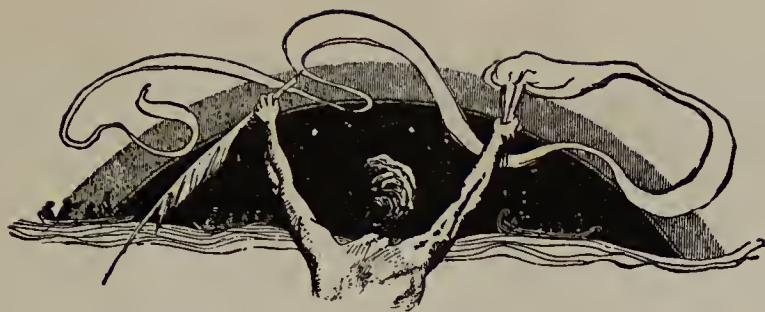
Raskas ilma Edenissä
väsymystä tuotti:
venyi villi nurmella,
hän haukotellen vuotti,

kun Eevaparka herrallensa
hedelmiä poimi;
sai puolipäivän helteessä
tää tukalaksi toimi.

Silloin myrkkykieli kyy
toi oksan tiedon puusta,
nainen kaihokuiskehia
kuunteli sen suusta:

Katsoi mieheen viehkeesti,
tän himot heräs, hienon
hän niistä punoi lemmenvyön
niin viekkaan, silkkivienon.

Näin hän, kaunis orjatar,
nyt hallitseepi miestä,
min tyhmä raaka voima ei
voi vastustella iestä.

Valoa ja varjoa

Kirj. Toivo P—n.

Kirkkaana paistaa keväinen aurinko routaiseen maahan. Lintujen laulu ennustaa pikaista kesän tuloa, joen juuri pois heittäessään jääpeitettänsä. Ryskyen, pauhaten siinä luonnonvoimat taistelevat kesäistä luontoa vastaan.

Mäkelän Kalle ja Koivulan Liina seisovat myös muiden mukana joen yli johtavalla sillalla. He ovat molemmat nuoria ja elämänhaluisia. Yhdessä he ovat jo toista vuotta palvelleet Rauhalan isossa talossa.

On jo myöhäinen ilta, kun he päivän töiden päätyttyä yhdessä, käsi kädessä, reippaasti astuvat sillalla seisovan nuorison parveen. Heidän mielensä on niin keveä, sillä ympärillä oleva luonto tuntuu niin juhlallisen mahtavalle.

Hetken kuluttua he ohjaavat askeleensa lähellä olevaan koivikkoon, mikä on hieman sillasta syrjässä, saadaksensa toisillensa vapaasti puhua pelkäämättä tulevansa kuulluksi. Hiukan hämillänsä siellä Kalle Liinalle puhelee oman tuvan perustamisesta. Siinä puhellessansa Kallen sydän kuumasti lämpenee, ja silmät kirkkaasti loistaen rakentelee hän kauniita tuulentupia. Poissa on tänään tuo pohjolaisen juro mieli Kallesta; sanat tulevat kuni koskena hänen huuliltansa. Lämpenee siinä Liinankin mieli, uneksiessaan saada astua kotoisen lieden ääreen sydämensä valitun kanssa. Ensi syksynä kekrin aikaan he päättivät mennä kuulutuksille; sen he päättivät siinä jutellessansa. — — —

Vuosia on vierinyt. Kallen ja Liinan elämä on ollut taistelua olemassaolon puolesta. Kotia perustaessa ei heillä ollut muuta kuin kaksi tyhjää kättä, mutta iloinen ja rohkea mieli, mikä ei kammonut katsoa tulevaisuuteen, vaikka se ei niin valoisalle näyttänytkään.

Kalle kävi työssä paikkakunnan paperitehtaassa, missä ansaitsi niukan toimeentulonsa. Eihän siinä suuria säästöön joutanut, vaan aina sitä päivästä toiseen pääsi. Perhekin heillä lisääntyi aina tuon tuostakin uudella tulokkaalla, joten heillä oli jo neljä lasta.

On lauantai päivä, ja tänään on Kalle taasen saapa viikon palkkansa. Liina on ollut ahkerasti kotiaskareissansa, ja siinä miettiessänsä, minne saisi taasen Kallen palkan riittämään, huomaa hän joukon tehtaan miehiä, mitkä kantavat kotiin Kallen ruhjottua ruumista. — Kalle oli joutunut liian lähelle erästä suurta vauhtipyörää, mikä tempasi hänet vaatteista mukaansa. Huimasti kiertää valtava vauhtipyörä muutamia kertoja, viskaten työn uhrin maahan. Henki hänessä vielä oli, mutta kotia kannettaessa sammui viimeinenkin elon kipinä.

Syvästi koski tämä Liinan mieleen. Minne oli hän nyt joutuva pienten lastensa kanssa. Työtoverit olivat koonneet pienen avustuksen hänelle; ja olipa itse tehtaan patruunakin pannut kokonaista kymmenen markkaa listalle. Tämä tilapäinen avustus ei kumminkaan pitkälle riittänyt. Vanhimman pojista, Leonardin, oli lähdeittävä mierolta leipäänsä etsimään. Kaksi keskimäistä lapsista myytiin kunnasta vähemmän vaativalle. Ainoastaan nuorin jäi äitinsä hoidettavaksi.

Tapaus herätti kylän väestössä osaanottoa, vaan pian se laimeni. Tuollaisia tapauksia sattui niin kovin usein, joten se pian painui unholaan. Kunnalle oli ainoastansa tullut kaksi uutta huutolaista, ja äidille silloin tällöin annettiin jauholeiviskä; mutta toimeentulostansa sai hän itse huolen pitää.

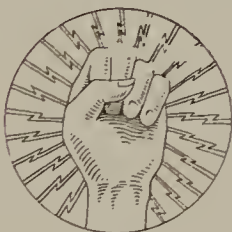
Vuosia on vierinyt ehkä kymmenkunta. R. paikkakunnalle on muodostunut jommoinenkin liikeseutu. Kaksi uutta sahalaitosta, sekä paperimassatehdas ovat koonneet ympärillensä jommoisinkin työläisjoukon.

Mutta myöskin työläisten keskuudessa on herännyt edistysrientoja. Huonot palkkasuhteet ja kurjat asunto-olot ovat heidät herättäneet vaatimaan asemansa parannuksia. Heidän elämästänsä saamat kokemukset ovat olleet kyllin voimakkaita avaamaan heidän silmänsä, joten sosialistinen liike heidän keskuudessaan on saanut huomattavan jalansijan.

On perustettu työväenyhdistys, mikä on toiminut kokoilla virkeästi, ja rakenteilla oleva kokoushuone on juuri valmistumaisillansa. Juhannuspäivänä on heillä määrä viettää tupaantuliasjuhlansa. Heille on luvannut tulla vieras puhujakin. Sanoivat hänen olevan sen Mäkelän Kalle vainajan pojan, mikä kymmenisen vuotta sitten lähti maailmalle ja mistä ei sen jälkeen ole kuultu mitään.

Kauniina valkeni juhlapäivän aamu. Väkeä oli saapunut runsaasti oman talonsa avajaisiin ja mielenkiinnolla seurattiin puhujan sanoja. Puhuessansa selosti hän työläisten asemaa, ja niitä syitä, mitkä ovat pakoittaneet heidät elämään vuosisatoja suurimmassa kurjuudessa, kun sitävästoin joidenkin harvojen on sallittu elää tykkänään nautintojen pyörteissä.

Lämpeni siinä puhujan mieli muistelllessansa oman isänsä kohtaloa; mutta uskoi, että varmasti on vielä kerran uuden onnekkaamman ajan sarastus koittava tuhansille, nykyisen järjestelmän murtamille työläisille.

Miksi synnyit?

Köyhän lapsi —,
oi, miks' synnyit maailmahan,
kulkijaksi mieronpolun,
järsijäksi armomurun,
syliin jäisen, kylmän elon?

Kultahapsi —,
Elon kovat kahleet tunnet;
vilu, nälkä sulle tutut,
pienet on ne onnenmurut,
joita elo sulle antaa.

Kyynelsilmin
kuljet, polo, mierontietä;
siellä pahan pistot tunnet
sielun surun tuskat suljet.
Synk' on taival osattoman.

Miksi synnyit
syliin elon armottoman?
Onnekkaammat ohi kulkee,
ovensa he sulta sulkee,
sulle soimasanan heittäin.

Mikael Rutanen

Lapsuuden viaton ilo.

Kukato neidon tarina

Kirj. Adolph Salmi.

Kirjoittaa kertomus kukkivien luumujen, liljojen ja auringon-nousun maan kaunottaren elämästä ja alkaa tarina auringonlaskun takaisen, kukattoman maan savuisessa kaupungissa, korkean, pilviä piirtävän jättiläisrakennuksen sisällä, sähköllä valaistussa tupakansavulla täytetyssä komerossa — se on lievimmin sanoen runollista oikullisuutta. Vaan vämät nyt runollisuudesta, mutta tosiasiaassa on kertomus välttämättä alettava sieltä, missä tapauksia johtava sallimus asustaa.

Chicagossa, yhdessä sen mahtavimmista liikerakennuksista, suuren väkijuomakauppaliikkeen johtajan kamarissa, tehtiin se päätös, joka ratkaisevimmin piirteli kertomuksemme kaunottaren elämän kohtaloiden suunnat. Väkijuomakauppiaan oivallista rommia ei vielä siihen aikaan tunnettu kukkien ja auringonnousun maassa, Japanissa. Se oli tehtävä siellä tunnetuksi ja sitä varten lähetti asianomainen väkijuomaliike erikoisasiamiehenä, mr. McDonald'in, Japaniin.

Kaukaisen idän maassa kohtasi iloliemen apostoliamme aivan arvaamattomia vastuksia. Hänen oli ensin mahdoton saada liikkeelleen välttämätön tavaravarastohuone, koska Japanin laki kielsi asukkaita myymästä taikka vuokraamasta kiinteää omaisuutta ulkomaalaiselle. Väsytettyjen tiedusteluiden perästä, mr. McDonald — kun jo oli vähällä kokonaan toivottomaksi heittäytyä — sai tietoonsa, että jos hän olisi naimisissa japanilaisen neidon kanssa, niin silloin olisi oikeutettu omistamaan kiinteää omaisuuttakin auringon maassa. Uusi toivonsäde välkähti väsymättömän liikemies mielessä — miehen, joka noin sivumennen sanoen omisti tällaisessa asiassa tarpeellisen sitkeän selkärangan.

Sähkösanomavaihdolla sopi mr. McDonald edustamansa liikehuoneen kanssa lisätystä palkkiosta, ja sen jälkeen oitis kosimaan. Lännessä tehdään avioliittoja äkkipikaa, mutta idässä sitäkin nopeammin. Muutaman tunnin etsiskelyn jälkeen tapasi hän japanilaisen, joka oli taipuvainen antamaan parhaassa naimaijässä olevan, 13 vuotiaan tyttärensä, Kukato neidon, länteläiselle vaimoksi sulhasen suoritettua \$ 500 lunnaiksi tyttären kasvattajalle.

Pian sen jälkeen osti Kukato neito upean talon satamakaupungilla ja mr. McDonald, hänen laillinen miehensä ja talon isäntä, käytti taloa, kuten selittämättäkin arvannette, mainioiden amerikalaiden väkijuomien varastohuoneena.

Sulhanen oli onnellinen, ja morsian oli kuin taivaassa. Mies oli uljas, "sivistynyt" ja puetti vaimonsa pariisilaisen muodin mukaan, niin että itse Tokion hovikaunottareillakin olisi ollut syytä kadehtia Kukatoa, jolle suuri Budhan henki oli niin runsaan siunauksen suonut.

Oikeastaan tästä pitäisi kertoa pitkä runollinen tarina, mutta se olisi pitänyt alkaa jo siitä, kuinka amerikalainen nuorukainen näki valittunsa ensikerran, ja miten silloin puhdas ja viaton rakkaus heidän välillään syttyi yht'äkkiä aivan niinkuin amerikalainen gasoliiniöljy leimahtaa tuleen pienimmästäkin kipinästä. Kertomus jääpi kyllä aivan mauttomaksi senkin tähden, että ei kerrota sitä, miten sulhasen huulet tapasivat morsiamen nenän alta toiset samallaiset, joita vastaan sopi painautua tiukkaan hääsuuteloon. Paljon muutakin täytyy jättää pois suuresta aineesta.

Koska kertomuksen ritari mr. McDonald oli kaikkein ensimmäiseksi ja viimeiseksi kunnollinen liikemies, niin sanottakoon vielä, että nyt vuosien jälestä on amerikalainen liike onnistunut hyvin. Amerikalaisia väkijuomia käytetään kaikkialla ja paljon ulkomaalaisia juomia, yksinpä Ranskan viinejäkin tilataan Japaniin sanotun chicagolaisen liikehuoneen kautta. Kukato neidosta oli meillä pääasiassa kerrottava ja täytynee sanoa, että hän on jo aikoja sitten kuollut. Jalon japanilaisen naisen tavalla. Hänen amerikalainen miehensä unhoitti hänet. — Onni oli ollut liian suuri ollakseen

ikuinen. Unhoitettuna, onnettomana muisteli Kukato neito entistä elämäänsä, sillä aikaa kun uljas amerikalainen herra, McDonald, käyskenteli Tokion katuja pitkin nakellen lento-muiskuja hoviaateliston tyttärille.

Kukato neito kaiken tämän kokiessaan alkoi jälleen muistamaan Budhan pyhiä käskyjä, jotka elämän auringon loistaessa olivat jääneet unhotuksiin. Hän muisti, kuinka monta kertaa oli laiminlyönyt rukoukset, yksistään siitä syystä, että hänen ulkomaalainen miehensä ei pitänyt harjoituksen harjoituksista. Hänelle selvisi lopuksi kaikki — paha oli pukeutuneena "pariisilaiseen muotipukuun" tunkeutunut hänen luokseen ja vietelty heikon tytön, jota ei vanhemmakaan osanneet suojella. Hän katui syntinsä ja halusi päästä sovintoon Budhan pyhyiden kanssa — olihan se viettelijä amerikalainenkin hänet aivan unhoittanut. Pyhissä kirjoissa sanottiin — niin selittivät papit — että tällanen rikos voitiin sovittaa ainoastaan vapaaehtoisin kuoleman kautta. Eräänä kevätaamuna löydettiin Kukato neito Budhan temppelin edustalta kuolleena. Hän oli pistänyt veitsen rintaansa. — Antanut amerikalaiselle miehelleen avioeron japanilaisella tavalla. Budhan papit hautasivat ruumiin temppelin kalmistoon ja puhuivat kansalle viattomien marttyyrien nauttimasta suloisesta "nirvanasta" — ikuisesta unesta.

Mr. McDonald oli, opittuaan Japanin kieltä ja tultuaan tuntemaan valtakunnan vaikuttavimpia aatelissäätyisiä henkilöitä, mennyt uusiin naimisiin, arvoaan vastaavampien japanilaisneitojen kanssa.

Koska meiltä jäi kertomatta hänen ensi lempensä historia perinpohjaisemmin, niin jääköön nyt kertomatta viimeisetkin seikkailut. Sanottakoon vain, että hän kunnollisena liikemiehenä menetteli joka tapauksessa tavalla, joka oli edullisin tavaratilauksien hankkimiseksi. Että hän lopulta heitti kaikki japanilaiset kaunottaret ja Yhdysvaltojen valloitettua Filippiinien saaret siirtyi Manilaan, jossa kuuluu hiljattain kohdanneen Espanjalaissyntyisen kaunottaren, rikkaan kaupiaan tyttären ja on siellä vihitty kristilliseen avioliittoon,

ei myöskään ole suuriarvoista tietää tämän kertomuksen yhteydessä.

”Bussiness is bussiness“. Liikeelämä ei välitä ihmiskoh-taloista. Se ei välittänyt Kukato-neidonkaan elämästä.

Tunnelma

Kuivuvi, kuihtuvi ruoho,
lehdet ne lentävi yhä —
Tuska mun sieluani jäytää,
tuska, oi, suuri ja pyhä.

Kuihdunko vieraalla maalla,
verihin sieluko raukee?
Pohjolaa enkö ma nääkään,
hautako mulle nyt aukee?

E. U—ri

Omantunnon harharetket

Kirj. M. Saltykov-Schthedin.
Suomennos.

Omatunto katosi. Ihmiset tungeksivat entiseen tapaansa kaduilla ja teattereissa. Entiseen tapaansa koettivat he vuoroin saavuttaa toisiaan, vuoroin päästä toistensa ohi. Entiseen tapaansa ihmiset hyörivät ja pyörivät, mutta ei kukaan arvannut, että yht'äkkiä puuttui jotain ja että elämän yhteisessä kourassa oli vajennut eräs ääni. Muutamat alkoivat tuntea itsensä reippaammiksi ja vapaammiksi. Ihmisen kulku muuttui kipeämmäksi, hän alkoi nopeammin virittää satimia lähimmäiselleen ja liehakoida, madella, pettää, kielitellä ja parjata entistä vapaammin. Kaikkinaisen vaivan oli yht'äkkiä vienyt kuin kädellä pyyhkäisten. Ihmiset eivät kulkeneet, vaan aivan kuin kiisivät. Ei mikään heitä suututtanut eikä mikään heitä ajatteluttanut. Sekä nykyisyys että tulevaisuus — kaikki tuntui antautuneen heidän käsiinsä — noiden miekkoisten, jotka eivät olleet huomanneet omantunnon katoamista

Omatunto oli kadonnut yht'äkkiä, melkein silmänräpäyksessä! Eilen vielä oli tämä työlästyttävä armoleivällä-eläjä vilahdellut silmissä ja kummitellut kiihtyneissä mielissä, vaan yht'äkkiä oli kaikki poissa. Katoisivat harmilliset haaveet ja niiden kera oli asettunut myöskin se henkinen rauhattomuus, joka aina oli kulkenut soimaaja-omantunnon mukana. Ei ollut muuta tekemistä kuin katsella Jumalan maailman väljyyttä ja iloita. Maailman viisaat käsittivät, että heidän harteiltaan oli lopultakin vierähtänyt viimeinen ies, joka oli hidastanut heidän liikkeitään ja he tietysti riensivät

kiiruimman kaupalla nautitsemaan tämän vapauden hedelmiä. Ihmiset raivostuivat, ryhdyttiin ryöstämään ja rosvoamaan, alkoi yleinen hävitys.

Vaan omatunto parka virui tällä välin tiellä raastettuna, syljettynä ja kulkijoiden jalkojen polkemana. Jokainen viskeli sitä kuin mitäkin kelvotonta rääsyä niin kauan pois tieltään kuin voi. Jokainen ihmetteli, miten oli mahdollista, että hyvin järjestetyssä kaupungissa ja vieläpä kaikista liikerikkaimmalla paikalla voi virua mokoma haiseva katku. Heraties kuinka kauan potkittu omatunto parka olisikaan saanut tällä tavoin vetelehtiä, ellei sitä olisi korjannut eräs onneton juomari, jonka sameat silmät olivat osuneet hylkyriepuunkin toivossa saada sillä tilkkasen palavaan kitaansa.

Ja hän tunsi yht'äkkiä, että häntä vihiasi kuin sähkövirta. Hän alkoi katsella haljakoilla silmillään ympärilleen ja tunsi aivan selvästi, että viinahöyryt alkoivat haihtua hänen päästään ja että häneen vähitellen alkoi palata se todellisuuden katkera tietoisuus, josta pääsemiseensä hän oli uhrannut olemuksensa parhaat voimat. Alussa hän tunsi vain pelkoa, joka panee ihmisen levottomaksi tietymättömän uhkaavan vaaran pelkästä aavistuksesta. Sitten alkoi virota mieli ja ajatukset rupesivat työskentelemään. Armotta vyörytti muisti esiin häpeällisen entisyyden kätköistä väkivallantöiden, petosten, velttouden ja vääryyksien kaikki yksityiskohdat.. Ajatus puki nämä yksityiskohdat eläviksi kuviksi. Ja sitte heräsi itsestään tuomio.....

Viheliäisestä juoposta tuntuu koko hänen entinen elämänsä yhtenäiseltä rumalta rikokselta. Hän ei tutki, eikä kysele, eikä punnitse, sillä hän on niin henkisen hukkumisen- sa äsken ilmestyneen kuvan lyömä, että se itsensä tuomitsemisen toimi, johon hän vapaaehtoisesti on antautunut, suomii häntä monin verroin kipeämmin, ankarammin kuin ankarin inhimillinen tuomio. Hän ei edes tahdo ottaa huomioon, että suurin osa sitä entisyyttä, josta hän itseään kiroo, ei ole ollenkaan hänen, poloisen juomaripahan, vaan jonkin salaisen jättivoiman, joka on pyörittänyt ja riepoteellut häntä niin kuin pyörittää ja riepottelee aron vihuri mitätöntä korrenpalukkaa.

Mitä on hänen entisyytensä? Miksi on hän sen elänyt juuri niin eikä toisin? Mitä on hän itse? Nämä ovat semmoisia kysymyksiä, joita hän voi ainoastaan ihmetellä, eikä mitään muuta. Iestä oli ollut hänen elämänsä, ikeen alla oli hän syntynyt ja ikeen alla menee hän hautaankin.

Nytpä taisi jo ilmestyä tajuntakin. Mutta se ei tuo hänelle sovitusta eikä toivoa, vaan kavahtanut omatunto osottaa hänelle vain yhden pääsyn umpikujasta — hyödyttömän itsensä syyttämisen pääsyn. Ennenkin oli ympärillään ollut synkkä pimeys ja nytkin on sama pimeys, se eroa vain, että se on täynnä raskaita näkyjä. Ja tulvanaan virtaa hyödyttömiä humalaisen kyyneliä. Hyviä ihmisiä pysähtyy hänen eteensä ja ne vakuuttavat, että hänessä itkee viina.

— Hyvät ihmiset! En jaksa sietää tätä! — huutaa juomari kohti kurkkuaan, vaan väkijoukko nauraa hohottaa ja pilkkaa häntä. Se ei käsitä, ettei juomari ole koskaan ollut niin tyhjä viinan höyryistä kuin tänä hetkenä ja että hän on vain löytänyt tuhoisan kapineen, joka raatelee rikki hänen onnettoman sydämensä. Jos väkijoukko itse olisi osunut löytämään saman kapineen, olisi se kylläkin ymmärtänyt, että on maailmassa tuska ja tuska kaikista tuimin — äkkiarvaamatta saavutetun omantunnon tuska.

— Ei, se täytyy jotenkuten saada pois tahi muuten tässä kuolee kuin koira, — ajatteli juomari ja aikoi jo viskata löytönsä tielle, mutta samassa ehkäisi hänen aikeensa muuan ohikulkija.

— Sinä taidat olla salaisten häväistyskirjojen levittäjä, — sanoo hän sormellaan heristäen. — Pidä varasi, mies, siitä joutuu hyvin väleen putkaan!

Juomari pisti löytönsä nopeasti taskuunsa ja poistui. Ympärilleen vilkuen hän hiipii varovasti edelleen ja lähenee kapakkaa, jossa pitää kauppaa hänen vanha tuttavansa Prohoritsh. Ensin hän kurkistaa salavihkaa ikkunasta ja nähtyään, ettei kapakassa ollut muita kuin Prohorish, joka torkkui tiskin takana, hän repäsi oven silmänräpäyksessä selälleen, ryntää sissään ja ennen kuin Prohorish ehtii aavistaakaan, on kauhea löytö jo hänen käsissään.

Muutaman hetken seiso! Prohorish silmät naljallaan. Sitte yht'äkkiä löi koko miehen hikeen. Jostain syystä kummitteli hänen mielessään, että hän piti kauppaa ilman myyntioikeuksia. Mutta katsottuaan ympärilleen hän näki selvästi, että kaikki myyntioikeuspaperit olivat näkyvissä. Hän vilkasi riepuun, joka oli sukeltanut hänen käsiinsä ja se tuntui hänestä tutulta.

— Ahaa! — muisti hän. Eiköhän tämä vain ole se sama rääsy, jonka suurella vaivalla sain pois luotani vähää ennen myyntioikeuksien ostoa? Sehän se onkin!

Tultuaan tästä vakuutetuksi, välähti jostain syystä hänen päähänsä ajatus, että nyt hänen oli joutuminen puille paljaille.

— "Kun ihmisellä on oikea asia toimenaan ja mokoma retkale häneen tarttuu, saapi sanoa suoraan: kaikki on menynyttä, asiasta ei tule mitään kuuna päivänä!" — mietti hän melkein koneellisesti ja yht'äkkiä kalpeni ja alkoi vavista aivan kuin samassa olisi hänen silmiinsä kurkistanut ennen aavistamaton pelätin.

— Kyllä on kurjaa köyhän kansan juottaminen! — su-patti herännyt omatunto.

— Vaimo! Arina Ivanowna! — kiljasi hän kauhusta hurjistuneena.

Tuli juoksujalassa Arina Ivanowna, mutta kun näki minkä saaliin Prohorish oli saavuttanut, kirkasi kimeällä äänellä:

— Voi kauhistusta! Joutukaa, rosvojen käsissä ollaan!

— Ja miksi täytyy minun tuon viheliäisen hylkiön tähden kadottaa yhdessä hetkessä kaikki? — ajatteli Prohorish, tarkottaen nähtävästi juomaria, joka oli pistänyt hänelle löytönsä. Karkeita hikikarpaloita oli tällä välin kohonnut Prohorishin otsalle.

Kapakka oli vähitellen täyttynyt väestä, mutta Prohorish ei nyt täyttänytäkään kävijöitten laseja, vaan näiden suureksi ihmeeksi kieltäytyi kaatamasta ainoatakaan ryyppyä ja rupesi hyvin liikuttavasti todistamaan, että viinassa on köyhän ihmisen kaiken onnettomuuden lähde.

— Jos edes joisitte yhden ryypyn, ei se olisi mitään, menisipä vielä mukiinkin, — puheli hän itkussa suin. — Mutta kun sitä vaanitaan, miten saisi kiskotuksi ämpärimitalla! Ja mikä on seuraus? Viedään putkaan, siellä annetaan rökkiin ja takaisin saa palata kuin paras palkinnonsaaja. Ja palkintona on ollut sata paria raippoja! Ajatelkaa siis hyvät ihmiset, maksaako mokoman edestä ahkeroida ja minulle, pöllöpäälle, kantaa vaivalla saatuja rahoja!

— Mitä ihmeitä! Etköhän, Prohorish, ole järjiltäsi luis-
kahtanut! — sanoivat hänelle kapakkavieraat ihmeissään.

— Luiskahdatte siinä itsekin, jos teillekin tällaisen koltto-
sen viskaa! — vastasi Prohorish. — Katsokaa, minkälaisen patentin tässä vast'ikään sain!

Prohorish näytteli hänelle pistettyä omaatuntoa ja kyseli, eikö joku kapakkavieraista tahtois ottaa sitä omakseen. Mutta kun kapakkavieraat saivat tietää, mistä oli kysymys, eivät he millään muotoa ottaneet suostuakseen, vaan vieläpä pe-
loissaan loittonivat syrjemmä.

— On tässä kerraksi patenttia! — virkkoi Prohorish äkeissään.

— Mitäs sinä nyt aijot tehdä? — kyseltiin häneltä.

— Nyt minä ajattelen näinikään: ei ole tässä muuta varaa kuin — kuolla. Sillä pettää en enää voi, en myöskään suostu juottamaan köyhää kansaa viinalla. Mikäs se muu eteen kuin kuolema!

— Selvintähän se on! ilkkuivat hänelle kapakkalassit.

— Minä ajattelen nyt sitäkin, — jatkoi Prohorish, — että joka ikinen astia, niin paljon kuin niitä täällä on, on särettävä ja viina kaadettava maahan. Sillä jos kenessä ker-
ran on tämä hyve, niin siltä jo mokoman sikunaöljyn hajukin kääntää sisukset sekasin!

— Uskallappas vain! — tarttui viimein puheeseen Arina Ivanowna, jonka sydäntä ei nähtävästi ollut koskenut se siunaus, joka yht'äkkiä oli langennut Prohorishin yli. — Om-
pahan tavottanut aika hyveen!

Mutta Prohorisha oli jo vaikea saada kääntymään. Hän
vuodatti katkeria kyyneliä ja puheli myötäänsä.

— Se on sillä tavalla, — puheli hän, — että jos tämä onnettomuus on ketä kerran kolhaissut, se on ikuisesti onnettomaksi tuomittu. Eikä hän uskalla ajatella omasta itsestään hituistakaan, että hän on kauppamies tai muu semmoinen. Sillä siitä ei ole mitään muuta kuin turha risti ja vaiva. Vaan hänen täytyy ajatella itsestään näin: minä olen maailman onnettomin mies enkä mitään muuta.

Tämmöisissä filosofisissa harjoituksissa kului koko päivä, ja vaikka Arina Ivanowna kivenkovaan vastusti miehensä aijetta särkeä astiat ja kaataa viinat maahan, eivät he sinä päivänä kuitenkaan myyneet ainoatakaan tilkkaa. Illansuussa Prohorish oikein ilostuikin ja sanoi nukkumaan käydessään itkevälle Arina Ivanownalle:

— Kas niin, rakkani ja parhain puolisoni, vaikkemme tänään ole ansainneet mitään, on sentään ihmeellisen helppo olla sen ihmisen jolla on omatunto silmiensä edessä.

Ja tosiaankin hän nukkui hetipaikalla, kun oli käynyt vuoteeseensa. Eikä hän unissaan heittelehtänyt eikä edes kuorsannut, kuten entiseen aikaan aina oli tehnyt, jolloin hän oli ansainnut, mutta ei öllut omannut omaatuntoa.

Mutta Arina Ivanowna ajatteli asiaa hieman toisin. Hän käsitti mainion hyvästi, ettei omatunto ollut kapakan pidossa ollenkaan semmoinen mieluinen kalu, josta olisi voinut odottaa hyötyä ja sen vuoksi hän päätti kaikellamokomin päästä eroon tuosta kutsumattomasta vieraasta.

Hän valvoi koko yön, mutta heti kun aamun ensi säteet alkoivat pilkistää kapakan tomuisiin ikkunoihin, varasti hän nukkuvalta mieheltään omantunnon ja karkasi sen kanssa ulos.

Sattui olemaan aivan kuin vahingossa markkinapäivä. Naapurikylistä oli jo tulossa musikkoja kuormineen ja poliisitarkastaja Lovets oli omassa persoonassaan menossa markkinoille järjestystä valvomaan. Tuskin oli Arina Ivanowna huomannut hoputtavan Lovetsin, kun hänen päähänsä välähti onnellinen ajatus. Hän alkoi juosta kaikin voimin järjestysvalvojan perästä, ja kun hän oli parhaiksi ehtinyt

tämän rinnalle, pisti hän hämmästyttävän nokkelasti ja hiljaa omantunnon Lovetsin palton taskuun.

* * *

Lovets ei ollut juuri mikään häpeämätön mies, mutta ei toisekseen antanut jäädä itseään missään vähälle ja hän käytteli käsiään verrattain vapaasti. Näöltään ei häntä voinut sanoa röyhkeäksi, vaan teräväkatseiseksi. Hänen käsiään ei juuri voinut sanoa liian pitkäkynsisiksi, vaan ne mielellään takertuivat kaikkeen, mitä tiellä vastaan sattui. Sanalla sanoen hän oli kunnollinen lahjusten kiskuri.

Vaan äkkiä alkoi tätä samaista miestä kouristella.

Kun hän saapui markkinapaikalle, tuntui hänestä, että kaikki se, mitä siellä oli näkyvissä niin kuormissa kuin laivoilla ja kojuissakin, ei ollutkaan hänen omaansa, vaan vierasta. Tämöistä ei hän ollut tuntenut milloinkaan. Hän hieroo rohkeita silmiään ja ajattelee: "enköhän liene pöpperössä, eiköhän tämä liene vain pelkkää unta?" Hän astui erään kuorman ääreen ja alkoi antaa kädelleen vapaan ottovallan, mutta kas, eipä nousekaan käsi. Meni toisen kuorman luo, aikoi höyhentää musikkaa parrasta, vaan ihme ja kumma, kämmenet eivät hievahtaneetkaan!

Säikähti mies.

"Mikä minun oikeastaan on?" ajattelee Lovets. — "Tätä menoa ollakseen turmeltuvat asiani vastakin! Jokohan olisi käydä kotoa järkeä hakemassa?"

Hän toivoi kuitenkin sen menevän ohi. Läksi kävelemään pitkin markkinapaikkaa. Kaikenlaista hyvyttä vilisi viljalti ympäriinsä. Mutta kaikki tuntui sanovan: ota jos saat!

Mutta musikat saivat tällä välin rohkeutta. Nähdessään, että mies oli pöpertynyt eikä muuta tee kuin mulkoilee silmillään omia "käsialojaan" katsellessaan, alkoivat he laskeella piloja ja sanoa Lovetsia hölmöksi.

"Ei, minun on kai jokin tauti tarttunut," — päätteli Lovets ja läksi niine hyvineen tyhjin käsin kotiinsa.

Lovetsin vaimo odottaa kotona ja ajattelee: "montakohan säkillistä rakas puolisoni tänään minulle tuo?" Vaan kun

Lovets saapui kotiin, ei niitä ollut ainoatakaan. Vaimo vimmastui ja alkoi äkäillä.

— Mihin olet säkit pannut? — kysyi hän.

— Omantuntoni kasvojen edessä todistan..... — alkoi Lovets.

— Minä kysyn sinulta, missä säkit ovat?

— Omantuntoni kasvojen edessä todistan..... — alkoi taas Lovets.

— No, syökin sitten sen omantuntosi kanssa ensi markkinoihin asti, vaan minulla ei ole sinulle ruuan hiventäkään! — virkkoi vaimo.

Lovetsin pää painui alas, sillä hän tiesi, että vaimon sana oli luja ja pysyvä. Hän riisui palton päältänsä ja — yht'äkkiä hän aivan kuin kirkastui. Koska omatunto oli jäänyt palton taskuun seinälle, tuli hänen taas hilpeä ja vapaa olla ja taas alkoi tuntua, ettei maailmassa ollut mitään vierasta, vaan että kaikki oli hänen omaansa. Ja hän tunsu uudestaan voivansa kyetä haalimaan ja koluamaan.

— No, nyt te, rakkaat lähimmäiset ja ystävät, ette minusta pääsekään! — virkkoi Lovets käsiään hykerrelleen ja alkoi pukea päälleen palttoa kiittääkseen täysin purjein takaisin markkinoille.

Mutta kummien kumma! Tuskin oli hän saanut palton päälleen, kun häntä taas alkoi kouristella. Aivan kuin kaksi ihmistä olisi syntynyt hänen sisäänsä: toinen — ilman palttoa — häpeämätön, tyytymätön ja pitkäkynsinen; toinen — paltto päällä oleva — ajatteleva ja arka. Vaikka hän heti portista päästyään huomasi lauhtuneensa, ei hän kuitenkaan luopunut matkastaan. Ehkä siellä luonto palaa takaisin, ajatteli hän.

Mutta kuta lähemmä hän pääsi markkinoita, sitä tuimemmin löi hänen sydämensä ja sitä välttämättömmin tunsu hän tarvetta rakentaa rauhan kaikkien noiden ihmisten kanssa, jotka mitättömästä rahapahasesta rimpuilivat kokonaisen päivän sateessa ja loassa. Ei ollut enää kysymystäkään siitä, että olisi iskenyt silmänsä muiden hyvyyn. Oma kukkaronsakin, joka hänellä oli taskussa, tuntui hänestä raskaalta

taakalta, aivan kuin hän olisi yht'äkkiä saanut tietää jostain luotettavasta lähteestä, etteivät kukkarossa olevat rahat olleet hänen omiaan, vaan vieraita.

— Tässä saat, veliseni, viisitoista kopekkaa! — sanoo hän asettuessaan erään musikan luo ja ojentaa tälle rahan.

— Mistäs tämä on?

Entisistä vääryyksistäni, veliseni. Anna Jumalan tähden anteeksi!

— Jumala antaa sinulle anteeksi!

Näin hän kulki kautta markkinoiden ja jakoi kaikki rahat, jotka hänellä oli. Vaikka hän tämän tehtyään tunsikin, että hänen sydämensä keventyi, rupesi häntä kuitenkin väkevästi ajatteluttamaan.

“Ei, kyllä minuun on jokin tauti tarttunut,” sanoi hän taas itselleen. “Annahan kun lähdän takaisin kotiin ja kerään mennessä suuren joukon kerjäläisiä ja ruokin ne sillä, mitä käsillä sattuu olemaan.”

Sanottu ja tehty. Hän keräsi aika joukon kerjäläisiä ja vei ne kotinsa pihalle. Vaimo ei osannut muuta kuin levittää käsiään ja jäädä katsomaan, mitkä kummat hänen miehelleen nyt oli mielessä. Lovets hiipi arasti vaimonsa ohi ja sanoi lempeästi:

— Tuossa on joukko niitä samaisia mieronkiertäjiä, joita käskit minun tuomaan. Syötä heitä.

Mutta tuskin hän oli ehtinyt ripustaa palttonsa naulaan, kun hänen taas tuli kepeä ja vapaa olla. Hän katsoi ikkunasta ulos ja näki, että hänen pihallaan oli kokonainen lauma kerjäläisiä. Hän ei käsittänyt, mitä varten ne olivat tulleet. Olikohan niitä pieksettäviä?

— Mitäs väkeä tämä on? — huusi hän raivostuneena pihalle juosten.

— Mitäkö väkeä! Ne ovat niitä mieronkiertäjiä, joita sinä käskit syöttää! — kivahti vaimo.

— Niskasta pellole! — kiljasi Lovets vimmastuneena ja hyökkäsi kuin mielipuoli takaisin sisään.

Kauan hän käveli edestakaisin huoneessa ja ajatteli myötäänsä, mikä hänelle oli tullut. Hän oli aina ollut säntillinen

mies ja virkatoimiensa täyttämisessä suorastaan jalopeura, vaan äkkiä oli muuttunut rievuksi.

— Fedosja Petrovna! Sido minut Herran nimessä kiinni! Tunnen tekeväni tänään semmoisia tekoja, ettei niitä voi jälestäpäin korjata kokonaisessa vuodessa, — rukoili hän.

Vaimokin näki, että Lovetsin oli käynyt huonosti. Hän riisui miehensä ja pani hänet nukkumaan. Vasta neljännes-tunnin kuluttua meni vaimo eteiseen ajatellen: "annahan kun katson sen palttoa, ehkä sattuisi olemaan joku lantti." Hän kopeloi yhtä taskua, josta löysi tyhjän kukkaron, kopeloi toista taskua, josta löysi likaisen rasvapilkkuisen paperikäärön. Kun hän avasi tämän käärön, niin oikeimpa ähkäsi.

"Soo, vai tällaisia kapineita se nyt käsittelee!" — sanoi hän itselleen. "Omantunnon on haalinut taskuunsa!"

Ja hän alkoi mietiskellä, kenelle hän saisi annetuksi omantunnon, jottei se tulevaa omistajaansa aivan pahoin ahdistaisi. Ja hän keksi, että sen parhain paikka tulee olemaan entisellä vuokraajalla, juutalaisella Shmulja Davidovitsh Brshotskilla, joka oli nyt rahamies ja rautateiden rakentaja.

"Sen on ainakin niska paksu," ajatteli hän, "kyllä kestää, jos saakin jonkuverran rimpuilla."

Näin päätettyään hän pisti omantunnon kirjekuoreen, kirjotti siihen Brshotskin osotteen ja vei sen postilaatikkoon.

— No, nyt voit, ystäväni, mennä rohkeasti markkinoille, — sanoi hän miehelleen kirjettä viemästä palattuaan.

* * *

Samuil Daviditsh Brshotski istui päivällispöydässä koko perheineen. Hänen vieressään istui hänen kymmenvuotinen poikansa Ruvin Samuilovitsh ja toimitti päässään pankkiasioita.

— Kuule, isä, jos minä panen sen kultarahan, jonka sinä minulle lahjotit, kasvamaan korkoa kahdestakymmenestä prosentista kuukaudessa, paljonko on minulla rahaa vuoden lopussa?

— Minkälainen on prosentti, korkoa korolleko vai yksinkertainen? — kysyi vuorostaan Samuil Daviditsh.

Tietysti korkoa korolle!

— Korkoa korolle tulee siitä neljäkymmentäviisi ruplaa ja seitsemänkymmentä yhdeksän kopekkaa.

— Minä panen, isä!

— Pane vain, lapseni, mutta varmaa takuuta vastaan.

Hänen toisella puolella istui Josef Samuilovitsh, noin seitsemän vuoden ikäinen poika, joka niinikään laski jotain päässään. Etempänä istui Salomon Samuilovitsh ja tämän takana David Samuilovitsh väitellen keskenään, montako prosenttia toinen on toiselleen velkaa lainaksi otetuista karamelleista. Pöydän toisessa päässä istui Samuil Daviditshin kauris puoliso Lea Salomonvna ja piteli sylissään pikkuista Rifaa, jota vaistomaisesti veti koskettelemaan äidin käsiä koristavia kultaisia rannerenkaita.

Sanalla sanoen Samuil Daviditsh oli onnellinen. Hän oli juuri ottamaisillaan eteensä jotain tavatonta ruokalajia, joka oli koristettu melkein kamelikurjen höyhenillä ja Brysselin pitseillä, kun lakeija toi hänelle hopeatarjottimella kirjeen.

Tuskin oli Samuil Daviditsh saanut kirjeen käteensä, kun hän alkoi kiemurrella kaikille puolin kuin ankerias tulisilla hiilillä.

— Mitä tämä on? Mistä tämä viesti on? — voihki hän ankarasti vavisten.

Vaikkei kukaan pöydässä olijoista käsittänyt rahtuakaan näistä huudoista, oivalsivat kuitenkin kaikki, että päivällistä oli mahdoton jatkaa.

En rupea tässä kuvailemaan niitä tuskia, joita Samuil Daviditsh sai kärsiä tänä hänelle muistorikkaana päivänä. Sanon vaan sen, että tämä mies, joka oli raihnas ja hintelä ruumiiltaan, kesti sankarillisesti tuskan polttavat tutkaimet, mutta ei suostunut palauttamaan kenellekään yhtään kolikkoa.

— Mitäs tämä on? Ei mitään! Pidä sinä minua lujasti kiini äläkä laske mihinkään, Lea, — rukoili hän vaimoaan tuskan vihlovimmasti poltellessa. — Jos minä alkaisin pyytää rahalipasta — älä suinkaan tuo! Anna minun ennemmin kuolla!

Mutta koska maailmassa ei ole niin pahaa pulaa, josta ei voi päästä, niin löydettiin pääsy tässäkin tapauksessa. Sa-

muil Daviditsh muisti, että hän oli kerran luvannut lahjan muutamalle hyväntekeväisyyslaitokselle, joka oli erään hänen tuttavansa kenraalin hoidossa, mutta lupauksen toteuttaminen oli jostain syystä lykkäytynyt päivästä toiseen. Vaan nyt sattuma toi neuvon tämän ammoisen aikomuksen toteuttamiseen.

Sanottu ja tehty. Samuil Daviditsh aukasi varovasti postissa tulleen kirjeen, otti pihdeillä ulos sen sisässä olevan lähetyksen, jonka hän pani toiseen kuoreen, lisäsi sinne sataruplasen, pani kuoren kiinni ja läksi tuttavan kenraalin luo.

— Haluan, teidän ylhäisyytenne, tehdä lahjotuksen! — sanoi hän pannen kirjeen pöydälle ilostuneen kenraalin eteen.

— Vai niin, sehän on suuremmoista. — vastasi kenraali. — Minä olen aina tiennyt, että te juutalaisena Davidin lain mukaan vai miten se olikaan?

Kenraali sotkeutui, sillä hän ei tiennyt varmaan, Davidko oli säätänyt lakeja vai joku muu.

— Kiitoksia! — lausui kenraali. — Yksi asia vain painaa minua kristittynä miksi te ette esimerkiksi käänny kristinuskoon

— Teidän ylhäisyytenne, se on vain näennäistä, totisesti näennäistä!

— Mutta kuitenkin

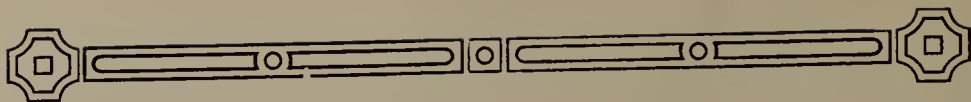
— Teidän ylhäisyytenne!

— No, no, no..... Jumala kanssanne!

Samuil Daviditsh lensi kotiinsa kuin siivillä. Samana iltana hän unohti kokonaan kärsimänsä tuskat ja keksi semmoisen tekosen kaikkien vahingoksi, että seuraavana päivänä oikein hätkähtivät ihmiset, kun saivat sen kuulla.

Mutta kenraalille alkoivat tuskan päivät.

Ken seisovi pystyssä päin!

Käy myrskyjen meuruna maailma,
tekee kumousten rautaruoska työtään;
on yksilö lastuna laineilla,
joka hetki vie tuhansia myötään.

Ken seisovi pystyssä päin?

*

Soi sotatorvet äärillä kaikilla;
palo maailmaan on leimahtamassa;
uudet voimat vanhoja uskoja
lyö taistossa temmeltävässä.

Ken seisovi pystyssä päin?

*

Saa vaivasēt suojahan temppelein
ja munkkiköyden kiinnittää vyöhön,
taas toiset ne katsehin päihtynein
vain tylsinä tuijottaa yöhön.

Ken seisovi pystyssä päin?

*

*

*

Sepä pitää päänsä voi pystyssä,
kenen rinnasta poissa on pelko,
ketä elämän myrskyt ei yllätä,
kun hänellä niistä on selko.

*

Ken sellainen on?

* *

*

Ken asettavi auranterät kyntämään,
vie markkinoille vijasadot rikkaat;
väkivasarat määrävi mäikyämään,
luo teräksestä koneet taitehikkaat.

Se seisovi pystyssä päin!

*

Ken pilvenpiirtäjät pystyttää,
luo yllemme suojaavat talot,
ken salavoimat, sähköt synnyttää,
esiin loihtivi loistavat valot.

Se seisovi pystyssä päin!

*

Ken käärtävät sillat yli koskien
ja tunnelit alatse kaivaa,
ken ilmoille lähettää "langattomat,"
ken vuoretkin tieltänsä raivaa?

Se seisovi pystyssä päin!

*

Ken vallitsee vauhtia voimavaunujen
ja lintuna ilmoja liittää,
ken uppoutuu uumeniin vuoristojen
alla aaltojen venhein kiittää!

Se seisovi pystyssä päin!

*

Kenen käsi on veturin kammilla
sen kiitäissä vaaroja kohti,

ken valtamerilaivan kulkua
käsi tyynenä ohjata tohti.

Se seisovi pystyssä päin!

*

Sen käässä on aikamme avaimet,
se katsovi vastaisuuteen,
se murskavi mädät ja vanhennehet,
sekä astuvi elohon uuteen.

*

Se työväenluokka on
ja se seisovi pystyssä päin.

Y. S.

Taistelua leivästä

PUKUTYÖLÄISTEN LAKKO.

kirj. —a.

*Oi, kuinka leipä on kallista,
ja ihmisliha niin halpaa*

Suurkaupungin työläiskortterien likaisimmissa komeroissa he elävät. Pienen huoneeseen on sullottu suurlukuinen perhe. Sama huone saa palvella monta tarkoitusta. Öisin, muutaman tunnin ajaksi, se on kaikkien yhteinen makuuhuone; ainoassa sängyssä makaa

Ei lepoa kenellekään.

niin moni kuin suinkin sinne mahtui, loput lattialla.

Harmaa, varhainen aamu sarastaa, lähettäen likaisten katujen likaamia, heikkoja valosäteitä ahtaaseen huoneeseen. Niin mielellä nukkuisivat huoneen asukkaat, väsynyt ruumis vaatisi lepoa mutta ei voi. Sillä päivän aikana on valmistettava niin ja niin monta vaatekappaletta ja ainoastaan tyystiin käyttämällä kaikki tarjona oleva aika voi ansaita sen verran, että perhe pysyy hengissä.

Työpäivä alkaa. Kaikki tarttuvat työhön. Äiti kumaruu yksitoikkoisesti naputtavan ompelukoneen ääreen, muut perheen jäsenet käsin ompelevat napinreikiä, kiinnittävät nappeja, viimeistelevät pukimia ja nurkassa oleva vaatteitten läjä kasvaa kasvamistaan. Mutta palkka jokaisen kapaleen ompelemisesta on niin pieni, että läjän kasvaessa nopeasti, ansio vain hitaasti nousee. Monta tuntia täytyy aher-

Pukutyöläisperhe.

taa ennenkuin on kasattu vuokran hinta, monta tuntia on hikoiltava peittääkseen menot vedestä ja valosta ja lämmöstä, ja vielä useampi tunti, jonka ansiolla ostetaan pieni määrä pilaantunutta, väärennettyä ruokaa.

Päivällisaika. Hotkimalla pistetään suuhun niukat palaset ja sitten taas työhön. Iltapäivällä täytyy jonkun perheen jäsenen lähteä kantamaan raskasta valmiin tavar-

taakkaa työnantajalle sekin aika vähentää leipälasen kokoa.

Ja tulee ilta, myöhäinen ilta Väsyneinä, kyllästyneinä heittäydytään "vuoteelle" mutta seuraavana päivänä on sama lohduton, harmaa päivä edessä. Ja niin päivä päivältä, vuosi vuodelta, kunnes seuraukset ovat tehneet tehtävänsä, kunnes sisäänpainunut rinta jo kokonaan on myrkyllisen ilman myrkyttämä ja kuolema vapahtajana kurkistaa ovesta sisään.

Tuossa on perhe, jonka kaikki viisi jäsentä ovat vaate-

Päivän raskas taakka.

työntekijöitä. Vanhemmat tytöt työskentelevät ulkona kaupungissa, mutta äiti lapsineen "kotona." Kotona! Mikä iva piilekään tuossa sanassa. Kotityö! Tuoko likainen, saastainen luola — koti, tuoko hivuttava työ — "kotityötä?"

Kapitalisti tietää, mikä on hänelle edullista. Ei tarvitse maksaa työpajavuokraa, ei kustantaa valoa ja lämpöä. Mitäpä väliä siitä, että tuossa "kotityössä" sortuu tuhansia työn ääreen, että toisia tuhansia, jotka isolla hinnalla ostavat "kotityöllä" valmistettuja vaatekappaleita, niiden kautta saavat tartunnan kaikesta siitä liasta, taudeista, joilla "koti" on täy-

tetty ja lisäävät hekin pääoman veriveroa. Tämähän on vapaa maa, jokainen saa tehdä mitä hän tahtoo ja jollei tykkää työstään, niin kuitatkoon.

Mutta nälkä seisoo kynnyksellä ruoskaansa heiluttaen ja ulkona kaduilla sekä työnantajain liikehuoneitten edustalla seisoo tuhansia toisia valmiina astumaan sekä sortuneitten että kyllästyneitten tilalle. Ihmislihan hinta on niin halpa.

He ovat siirtolaisia, nuo pukutyöläiset, useimmat heistä vast'ikään maahan saapuneita.

V a n h a s s a maassa painaa rahavallan ies; Venäjän talonpoika ja kaupunkilaisyöläinen sortuu lakkaamattomaan nälkään ja kurjuuteen. Itävaltan proletaari alkaa tuntea oman maansa olot liian tuskastuttaviksi, italialainen väsyä alennustilaansa isänmaan helmassa. Heillä on

Työn tulokset muille.

kaikkilla joku tuttava täällä "vapaassa maassa," josta kerrotaan, että hän on ansainnut niin ja niin monta tuhatta. Ja toivo päästä paremmin kiinni leivän syrjään kuljettaa nuo kaikki suuren meren taakse. Toivossa eletään.

Mutta toivo pettää.

Tosin on maa suuri ja rikas, vaan mahtavammat ovat anastaneet kaiken. Viimeisillä kopekoillaan tulee siirto-

lainen "vapaaseen maahan" ja hän jää tuohon kamalaan, ihmishikeä ja vertaa janoavaan miljoonakaupunkiin, jossa ihmisliha on niin halpaa.

Ensi silmäykseltä tuntuu, että on se hinta mukiinmenevä, — dollarit lasketaan liiroiksi ja kruunuiksi ja saadaan ne mielessään kohoamaan neli- ja viisikertaisiksi, rupeissakin on dollarilla kaksinkertaisen voiman sointu. Mutta pian opitaan maan kova läksy, opitaan, että rahan arvo ei ole sillä määrätty, mikä on rahan nimi ja minkänäköinen se on, vaan riippuu se siitä, minkä verran sillä saa tarpeellisia tavaroita. Ja niinpä kutistuu dollari kokoon, niinpä vähitellen unohdetaan sen kertaaminen neljällä tahi viidellä ja näin alkaa lohduton, tylsä kohtaloon tyytymisen aika, jota vain muutamissa elvyttää heikko toivo joskus päästä takaisin "vanhaan maahan," jossa kärsitty kurjuus nykyisen tilan rinnalla jo alkaa tuntua vähäisemmältä ja lievemältä.

Mutta tylsä lohduttomuus ei voi kestää loppumattomiin, Kärsimykset saavuttavat huipun, jonka yli ne eivät voi mennä, ilman että koko olemus nousee niitä vastaan. Kieltä taitamattomien siirtolaisten lapset kasvavat naisiksi ja miehiksi, tutustuvat maan muihin työläisiin, alkavat ensin vais-
tomaisesti, sitten yhä tietoisemmin käsittämään asemansa. Taloudellinen puristus kaikkialla maassa nostaa työläisten mahtavat joukot liikkeelle, ja taisteluhalu leviää kaikkiin työläiskerroksiin. Niinpä alkaa noissa likaisissa kotikomeroissakin liikkua rohkeammat ajatukset. Ja taistelu alkaa. Taistelu leivän ja vapauden puolesta

* * *

Taistelun välittömät voitot eivät ole suuria. Hien ja veren hinta kohoaa hieman, päivä lyhenee tuokiolla mutta samalla kohoaa leipävarras korkeammalle ja olot jäävät ennalleen.

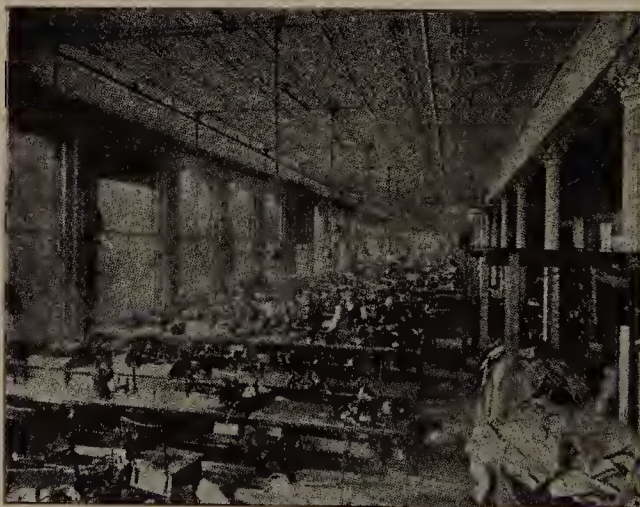
Ei kuitenkaan aivan ennalleen. Kaukana siitä. Suuri voitto on saavutettu, — ehkä tällä hetkellä näkymätön, mutta pian näkyvä ja tuhoa ennustava riistäväälle rahavallalle. Orjat ovat huomanneet voimansa. Huomanneet, että heidän kahleensa eivät ole murtumattomia, orjuus ei ole ikuinen. Huo-

maavat, että heillä on sittenkin valta käsissään. Ja pian he oppivat, millä tavalla järjestelmällisesti toimien, kooten työläiset — kaikki työläiset, ammateista ja kansallisuuksista huolimatta, — yhteen mahtavaan armeijaan, voidaan päästä yhteiskunnan aurinkoiselle puolelle. Ja se tietoisuuden saavutus on lakon suurin voitto.

* * *

Pukutyöläisten lakon yksityiskohdat ovat olleet tarkoin kerrottuna päivälehdissä. Niihin ei ole syytä kajota tässä yhteydessä. Merkille on pantava vain tapaus sellaisenaan.

Vuoden kuluessa on Yhdysvalloissa ollut enemmän työtaisteluita kuin koskaan ennen. Ja huomattavin piirre niissä on ollut ensinnäkin se, että niissä johtavana voimana ovat esiintyneet vasta tulleet siirtolaiset, jotka tähän asti ovat olleet niin vaikeasti liikkeelle saatavissa; toiseksi se, että kaikki nämä suuremmat taistelut ovat olleet ei vain ammattitaisteluita, vaan yhä täydellisemmin teollisuusaloja koskevia. Pukutyöläisten lakko ei ole vähäpätöisin esimerkki siitä. Huomattava piirre on ollut sekin, että nämä lakot ovat muodostuneet teollisuuslakoiksi sellaisissakin tapauksissa, jolloin niiden alueilla toimivat työläisjärjestöt ovat olleet teknillisesti ammatittain muodostuneita.

Pukutehtaan työhuone.

Tämä todistaa meille päivän selvästi, että nousseva työväen taisteluvoima puukehtuu sellaisiin ilmaismuotoihin kuin vallitsevat taloudelliset voimasuhteet vaativat ja siten rikkoo vuosikymmenien takaa, toisissa taloudellisissa oloissa muo-

dostuneet tavat ja toiminta muodot. Se todistaa siis sitäkin, että nykyisen taloudellisen järjestymisen puitteista voi kehittyä ja tulee kehittymään aikaa vastaava taistelujärjestö. Joukot pakottavat sitä siksi.

Eritoten tämä viimeinen seikka tuli hyvin näkyviin tuossa pukutyöläisten lakossa sen kautta, että kun järjestön valtuutetut joukkojen nimessä solmivat lakon lopettamisen ehtoilla, jotka joukot pitivät epäedullisinä ja heidän voimasuhdettansa vastaamattomina, niin joukko omalla joukkovoimallansa jatkoi lakkoa ja sai puristettua enemmän.

“Vaarallinen mies”

Kirj. Richard Pesola.

Opettajatar, neiti Annie Could, istui virkaten pientä pöytätuukia asuntonsa, Franklinen maakylän ainoan matkustajakodin verannalla, kun talon pihaan ajettiin hevosella, ja rattailta nousi pitkähäkö, solakkavartaloineen mies, kävellen suoraa päätä, pienehkö matkalaukku toisessa kädessä, taloa kohti.

Neiti Could katsoi häneen ja tämä vieras matkustaja noustessaan rappusia ylös kohotti leveäreunaista hattuaan ja hieman kumarsi hänelle.

Matkustaja käveli sisään.

— Ken on tuo matkustaja? — kysyi neiti Could itseltään. Matkustajan käytös oli heti herättänyt hänen huomionsaan. Se näytti niin varmalta, teeskelemättömän ehjältä ja hiotulta. Mikään tavallinen kauppatkustaja hän ei ole ja muita matkustajia aniharvoin Frankliniin poikkeaa. Ja jos jonkun maanviljelijän kaupungissa asuva tytär, poika tai sukulainen tulee Franklinin maaseudulle joksikin aikaa vierailemaan, tiedetään se ympäri kylää, puhumattakaan majatalosta, joka on kaikin puolin kylän keskusta, useampia viikkoja ennemmin.

Mutta samassa muisteli hän, että majatalon rouva oli joskus puhunut hänelle, että heidän vanhin poikansa, joka on ollut poissa kotoaan jo kymmenisen vuotta, pitäisi tulla piakkoin heitä tervehtimään.

— Olisiko hän, tuo matkustaja, tämän talon poika? — aprikoi neiti Could. Ei, se ei ole mahdollista — rouvahan on kertonut, että heidän poikansa on vaarallinen mies, kansan villitsijä, jumalankieltäjä ja sosialisti. Hän, tuo matkustaja ei voi olla sellainen raakalainen — hänen koko olemuksensahan jo osotti pelkkää sivistyneisyyttä

Neiti Could vihasi sydämestään sosialisteja. Hän oli Mainfieldin kauppalasta pikkuporvarin tytär ja oli häneen jo lapsuudesta saakka juurrutettu se käsitys, että sosialistit kaikki ovat varkaita, murhaajia, vapaarakastelijoita, sanalla sanoen: kurjimpia ihmisiä, mitä maa päällään kantaa. Siksi ei hän uskonut, että sosialisti voi muutenkaan olla ihmisen näköinen.

Opettajauralle antautuessaan oli hän päättänyt kaiken vointinsa mukaan terottaa lasten päihin, etteivät ne vain koskaan elämänsä aikana kallista korviaan sosialistisille villiopeille. Siten uskoi hän tekevänsä suurimman palveluksen ihmiskunnalle, mitä tehdä voi.

Franklinissä, pienessä maakylässä, tosin eivät sosialistiset opit olleet saaneetkaan jalan tilaa, jotenka ei hänen niitä vastaan ollut tarvinnut vielä tuntuvammin taistella. Mutta hänestä tuntui siltä, että jonakin kauniina päivänä tuo oppi alkaa täälläkin itää ja siltä varalta hän jo useita kertoja oli opetettaviaan lapsia varottanut.

Hän kiintyi työhönsä ja haihdutti siten ne ajatukset päästään, jotka siellä vieraan tulon johdosta olivat syntyneet. Juuri kun hän oli heittämisillään työnsä ja lähdössä sisälle tuli tuo vieras matkustaja rouvan seuraamana portaille. Rouva esitti:

— Neiti Could, kyläkuntamme opettajatar ja poikamme Ernst.....

Neiti Could oli juuri tarjoamaisillaan esitettävälle kätensä, mutta kuultuaan rouvan sanovan: "poikamme," ei hän tarjonnutkaan, vaan hieman kumarsi.

Ernst kumarsi vastaan.

— Onpa hauska tutustua niin tärkeässä toimessa olevaan henkilöön — alkoi Ernst puhua teeskentelemättömästi istuutuessaan verannan suojustalle. — Siinä samassa, koulussa missä neiti nyt on lasten opettajana, olen minäkin saanut alkuopetukseni. Monet silloin saamistani opetuksista ovat vieläkin päässäni, joskin niiden on täytynyt elämän koulussa paljon hiointua ja tivistyä. Sen tähden olisikin tärkeää mahdollisimman paljon huolehtia siitä, että lapsille annettaisi oikeita

opetuksia ja neuvoja, jotka kestäisivät elämän taistelussa. Mutta valitettavasti nykyaikana kovin vähän siitä huolehditaan. Monissa, lukemattoman monissa kouluissa ahdetaan lasten päihin aivan arvottomia tietoja — tietoja, jotka omistajaansa enempi vahingoittavat kuin hyödyttävät. Mutta kuinka muuten voisikaan olla nykyisessä luokkayhteiskunnassa laita? Jos haluaa mitä kysymystä tahansa perinpohjaisemmin tarkastaa, niin tulee huomaamaan aina, että syy siihen, mikä on vinossa, on vallitsevassa järjestelmässä — luokkayhteiskunnassa.

Neiti Could alkoi keinutella itseään hermostuneesti. Häntä ihmetytti se varmuus, millä Ernst puhui ja se tuntemus, minkä hän tähänkin kysymykseen näytti omaavan.

— Te siis väitätte — sanoi hän — että kouluissamme usein annetaan arvotonta opetusta lapsille? —

— Olette, neiti, ymmärtänyt minua aivan oikeen — myönsi Ernst.

— Mutta mihinkä te perustatte tuon väitteenne? — kysyi neiti Could.

Nyt alkoi Ernst seikkaperäisesti pohjustaa väitettään. Kuvasi suurella asiantuntemuksella lennokkaasti, mitenkä hallitseva kapitalistiluokka käyttää koulua välikappaleenaan valtansa säilyttämiseksi, pakottaen opettajat kouluissa työskentelemään sen eduksi. Ernst puhui varmasti, häikäilemättömästi ja asiallisesti. Neiti Could koetti väittää häntä vastaan puolustamalla vallitsevaa koulu- ja opetusjärjestelmää, mutta tuli aina alaslyödyksi.

Tässä väittämisessä kului myöhään ensi ilta. Kun vihdoinkin neiti Could joutui huoneeseensa yksikseen, oli hänen päänsä ristiriitaisia ajatuksia täynnä. Hän tiesi tuon miehen "vaaralliseksi mieheksi," mutta uskoi kuitenkin voivansa hänen mielipiteitään asiallisesti vastustaa. Siksi halusi hän Ernstin kanssa vastakin asioista keskustella.

Ernst oli ollut kymmenkunta vuotta poissa kotiseuduiltaan. Kulkiessaan eri seuduilla maata, oli hän tutustunut työväen kysymyksiin ja palkkatyöläisenä ollen, kiintynyt sosiaalisiin. Sittemmin oli hän joutunut sanotun liikkeen eturin-

tamaan, ollen vuoroin agitaattorina ja samalla sanomalehden toimittajana. Hän oli kyvykäs mies ja omasi laajat tiedot, jotka oli itseopiskelulla hankkinut. Viimeksi oli hän johtanut suurta lakkotaistelua. Sen onnellisesti päätyttyä, oli hänelle tullut halu käymään synnyinseuduillaan. Hän tiesi Franklinin maakylän olevan vielä erossa sosialistisesta liikkeestä. Kukaan ei ollut niillä seuduilla kylvänyt sosialismin siementä. Siksi olikin hän nyt iloinen sattumasta, joka oli johtanut hänet heti ensi iltana kotikylänsä ehkä vaikuttavimman henkilön kanssa hedelmälliseen keskusteluun.

Mutta monta päivää ei hän ehtinyt paikkakunnalla olla, ennenkuin huomasi, että maaperä sosialismille Franklinissa on jokseenkin karu. Vanhempiansa kanssa rikkoutuivat hänen välinsä ja kaikkialla puhuttiin hänen "vaarallisuudestaan."

Kuitenkin sai hän kerran tilaisuuden puhua Franklinin vähäväkisille pikkuviljelijöille. Kansakoululla oli joku maanviljelysyhdistyksen kokous. Siellä otti hän omavaltaisesti suuvuoron. Hän selitti laajasti ja asiallisesti sosialismin suhdetta maanviljelijään. Paljasti vallassaolevan hallituksen mädänäisyyden ja todisti, että ainoa liike maailmassa, joka auttaa vähäväkisiä maanviljelijöitä kuten teollisuustyöläisiäkin, on sosialistinen liike. — Tutkikaa sosialismia je te tulette huomaamaan siinä — ja ainoastaan siinä, — ihmiskunnan pelastuksen perikadosta — lopetti hän voimakkaan puheensa.

Neiti Could oli ollut m. m. kuulemassa tätä puhetta ja se oli antanut hänelle niin paljon miettimisen aihetta, että seuraavana yönä hän ei aikonut saada unta ensinkään. Tuo voimakas, ryhdikäs vartalo kuvastui yhtenäen hänen silmissään. Ja ne aatteet, joita tuo voimakas mies edustaa, ovat vastustamattomia. Niissä on voimaa ja kantavuutta. Onko sittenkin mahdollista, että sosialismi, josta olen niin kauhean käsityksen itselleni luonut, on tulevaisuuden liike, vai onko se vain tuon voimakkaan persoonan tenhovoima, joka minun entisiä katsomuksiani horjuttaa?

Seuraavana päivänä matkusti Ernst pois Franklinista. Hän oli tänne tullessaan toivonut saavansa hetkisen koto-

naan levätä, mutta nyt oli tuo toivomus jo rikkoutunut, sillä hänet oli kutsuttu takaisin entiselle työalalleen. Ei ollut muuta kuin sanoa hyvästit kotiseudulle ja riennettävä taistelun tuoksinaan, josta erillään ei tosin ollut saanut olla Franklinissakaan.

Vanha äitinsä ja neiti Could olivat häntä saattamassa rautatieasemalle. Siinä junaa odotettaessa puhui Ernst taisteluistaan ja kokemuksistaan maailmalla. Äitinsä seurasi häntä hartaasti ja neiti Could näytti nielevän jokaisen sanan, minkä Ernst suustaan heitti.

Kun lopuksi tuli hyvästien hetki, puristi Ernst lämpimästi saattajiensa käsiä. Äitiänsä sanoi hän aina hartaasti muistavansa ja neiti Couldista toivoi hän lähimmässä tulevaisuudessa tulevan toverin luokkataistelun rintamaan.

Neiti Couldin käsi vapisi antaessaan sen Ernstille. Ernst katsoi häntä silmiin ja huomasi niissä kyyneliä.

— Älkäähän nyt muistelko meitä kovin pahasti — sanoi hän vapisevalla äänellä Ernstin pidellessä hänen kättään. — Minä olisin jo toivonut teidän kauemminkin täällä viipymään, vaikka alussa teitä niin vastustin

Ernst nousi junaan, joka lähti häntä viemään suureen maailmaan.

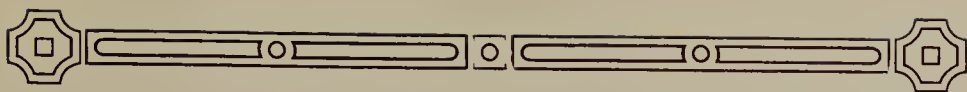
— Hyvästi kotiseutu! —

Neiti Couldin katse seurasi junaa kunnes se lakkasi näkymästä. — Siinä meni "vaarallinen mies," mutta mitään en toivo hartaammin kuin, että hän joskus palaisi takaisin ja saisin hänen kanssaan keskustella ja.....

Niin aprikoi neiti Could "vaarallisen miehen" mentyä.

Jacksonville, Fla., 3. 15. '13.

Kauniit sielut, hurskaat sielut

Kirj Robert Seidel.

Kauniit sielut, hurskaat sielut
mulle ammoin näin ne hoki:
"veljestymisuskostasi,
mokomasta luovu toki,
kukin itselleen on parhain"
kaikui suista hurskahista,
"itsensä kun autaa varhain,
luoja surkoon heikommista."

Kauniit sielut, hurskaat sielut
mulle haastoi sydämestään:
"ellös nosta kansaa tuota
taikauskost', tyhmyydestään.
Totuus varjoa on vainen,
ikuisesti erhe elää;
mustan valkoiseksi muuttaa
viisas, sanoineen kun helää."

Kauniit sielut, hurskaat sielut
väijyneet on vuotta monta,
oisko varustuksissani
kehnoa tai ponnetonta,
johon iskein nuoliensa
minut kuoliaaks' he suistais.
Silloin pyhän kinttujensa
ilotanssi varmaan luistais.

Kauniit sielut, hurskaat sielut—
odotitte suotta aivan.

VAPPU

Toivehenne harhakuvat
tuotti teille turhan vaivan.
Tehän palkkajoukkoinenne
tähtäsitte ilmaan ihan,
ja mun lensi ohitseni
vasamat ne hurskaan vihan.

Kauniit sielut, hurskaat sielut,
luopukaa ja vaanimasta,
sillä vihollista vastaan
säiläni on julma vasta.
Miekkaani tok' en mä tuhri
moisen väen voitannaksi.
Aasin leukaluukin riittää
heittiöiden kaatajaksi.

Suomensi Hilja Liinamaa.

Venäjä

Kirj. J. M—a.

Yksi maailman rikkaimpia maita on Venäjä. Venäjän maanalaiset aarteet ovat kansallisrikkautta, jota ei mitellä minkään muun maan aarteilla.

Venäjän viljelysmaat ovat satorikkaita ja niiden ääret ovat etäällä toisistaan. Koko laaja Venäjän valtio hehkuu kauttaaltaan antimia, joita ihmiskunta tarvitsee. Maa tunkee satoa, vuoret malmia ja kalarikkaat virrat halkovat maata. Lakeat tasangot tarjoavat laidunmaita. Niityt, laaksot ja rehevät metsät täydentävät maan rikkautta. Ilmasto on raikas sekä kasvillisuudelle suotuisa. Halla on harvinainen vieras, varsinkin Etelä-Venäjällä.

Vaikka Venäjä onkin rikas ja hedelmällinen maa, niin ei siellä ihmisillä elämä maan hedelmällisyyteen verraten ole hääppönen. Maaorjuus kahlehti Venäjän talonpojan turpeeseen aina vuoteen 1861, jolloin ruvettiin rajoittamaan orjuutta, joka oli painanut talonpojat perin alhaiselle tasolle. Venäjän koko kehitys seisoi paikallaan, jota vastoin länsimailla kulttuuri edistyi ja saavutti huimaavan askeleen samalla ajalla.

Syy, miksi näin kävi Venäjällä, ei ollut talonpoikain, vaan syy oli hallituksen. Venäjän tyrannihallitus ei ole hetkeäkään antanut rauhaa maan kehitykselle, vaan on lakkaamatta sortanut sitä luokkaa, joka luo rikkautta ja hyvinvointia maahan.

Venäjän talonpoika — jonka harteilla Venäjän valtakunta lepää — ei tunne vapautta, hänellä ei sitä koskaan ole ollut. Hallituksen veriset jäljet ovat tarkoin seuranneet talonpojan tehtäviä ja tarkoituksia. "Nagaikka" on säällittä vinkunut silloin, kun hallitus on edes aavistanut talonpoikain aikovan tehdä jotain itsensä vapauttamiseksi.

Näin on tyrannihallitus ehkäissyt Venäjän kehityksen pyörän pyörähtämästä.

Vaikka Venäjän talonpoika saikin persoonallisen vapauden, ei hän kuitenkaan saanut tarpeeksi maata. Usein täytyi maasta maksaa enempi kuin maan todellinen arvo olikaan. Suuimman osan niistä maista, joista oli ennen leipänsä saanut, omisti nyt tilanhaltija.

Valtio antoi kuoletuslainoja talonpojille, vaan kiskoi korkea verojen- ja kuoletusmaksujen kanssa, siten uuvuttaen talonpojan verojen alle.

Verot täytyi suorittaa rahalla ja rahaa sai talonpoika myömillä maansa tuotteita, viljaa. Oli seutuja, joissa viljeltiin vuodet pääksytysten samaa viljalajia, ilman että maata lannoitettiin. Maan muokkaaminen oli aivan pintapuolinen ja se uuvutti maan, sato tuli pieni ja niin supistui talonpojan tulotkin.

Verrannon vuoksi mainittakoon, että Venäjällä oli kutaakin tynnyrinalaa kohden vehnäsato keskimäärin 4 tynnööriä, Itävallassa sensijaan 5 tynnyriä ja Ranskassa lähes 7 tynnyriä.

Kaikesta huolimatta kesti Venäjän talonpoika tämän, niin kauan kuin viljanhinta pysyi korkealla; eli noin 1870 luvun loppupuolelle, jolloin amerikalainen halpa vilja tunkeutui Europan markkinoille ja pudotti Europan viljan hinnan alas. Nyt tuli Venäjän historiassa käännekohta ja alkoi talonpojan todellinen kuristus aika. Viljaa täytyi myydä suuremmat ja suuremmat määrät, saadakseen yhä kohoavat verot suoritettua ja siten säilyttää maatilkkunsa. Usein loppui vilja jo joulun tienoissa ja lopun vuotta saivat talonpojat elää mikin milläkin keinolla.

Taudit tulevat vieraaksi, rutto niittää surkastunutta kansaa ja nälkä riuvuttaa rikkaan Venäjän parasta voimaa, työväenluokkaa. Tyrannihallitus elää loistossa ja yhäti kuristaa vaan, vaikka veri tiukkuu kansan kärsimyksistä riutuneista raajoista hedelmällisen Venäjän pinnalle.

Hallitus kun näin syöksi talonpojat kurjuuteen, ei silti maa uupunut tykkänään, vaan alkoi toinen liike elättämään

laiskottelevia ylimyksiä. Kehityksen tempaava pyörä ei jättänyt Venäjääkään osattomaksi siitä huimaavasta kehityksestä, mikä riehui 19:sta vuosisadan lopulla kaikkialla. Rautatiet halkoi Venäjää, yhdisti kolkan toisensa jälkeen ja kauppa vilkastui; tehdas tehtaan perästä nousi pystyyn ja tehtailijat kokosivat rikkautta. Syntyi uusi luokka ja se oli: palkkatyöväenluokka. Maanviljelijät muuttivat tehdasalueille, sikäli kun heillä siihen oli mahdollisuutta.

Työväen asema ei parantunut entisestään, vaan teollisuusherrat riistivät yhtä räikeästi heitä kuin talonpoikiakin. Kesäti hetken kehityksen kulkua, mutta sitten alettiin tullin kautta riistää taas ja se kohosi huippuunsa v. 1891, jolloin täydellisesti uhrattiin maanviljelyksen edut teollisuuden hyväksi.

Tulli suojeli teollisuutta ja teollisuus kehittyi nopeasti. Etelä-Venäjällä, missä maa kätkee rikkaita aarteita, kivihiiltä ja rautaa, poveensa, kehittyi länsimainen teollisuus vastustamattomasti.

Teollisuustyöväestö kasvaa nopeasti Venäjällä. Vielä v. 1887 laskettiin Venäjällä tuskin olevan $1\frac{1}{3}$ miljoonaa teollisuustyömiestä, mutta 1897 yli 2 miljoonaa ja nyt yli kolmen miljoonan. Tästä voimme nähdä, kuinka nopeasti teollisuus voi paisuttaa työläisarmeijaa. Voimme myös nähdä Venäjän myöhemmistä vaiheista sen, että teollisuustyöväestö ei tyydy vaan piiskaan, mutta vaatii ihmisellisempiä oikeuksia. Monet vallankumousyritykset puhuvat meille selvää kieltä siitä, että on vaan ajan kysymys, milloin Venäjän kansa ravistaa verisen tyrannin pois niskastaan viimeisen kerran. Maan rikkaus takaa elämää suurimpienkin vaatimusten mukaan, Venäjän kansalle. Sortajat on vain poistettava.

Skääppi

Kirj. Emanuel Julius.

Suomensi M. N.

Se oli enään vailla vain alkavan merkin antoa, se Prestonin kaupungin päällä riippuva uhma, — uhma joka yavistutti työläisten vaimoja kuin sodan taikka ruton pelko, — uhma joka pelotti kauppalan pieniä, elämänsä puolesta kamppailevia kauppiaita, liikemiehiä, nousevan tuhomyrskyn tavalla, — uhma joka pani työläiset ajattelemaan nälkää, puutetta, kurjuutta ja veristä sortoa, väkivaltaisista vangitsemisista, poliisin nuijan iskuja. Se uhma liikkui ilmassa koko pikkukaupungin yli, — oli vaan alkavan merkin antoa vailla, että paikkakunnan taloudellisen elämän keskuksella vallitsisi lakko. Ja se merkin anto tuli.

Tehtaan koneiden valtava, yksimielisyyden ja yhteistoiminnan voimaa sarnaava pauhu hiljeni. Rautasulimot jäähdyivät, höyrypannuissa kuuma höyry muuttui jälleen vedeksi — voima, joka ennen hyrиси, pyöri, ja kipenöi muuttaessaan raaka-aineita hyödyllisiksi tavaroiksi, uinahti haudan hiljaiseen lepoon.

Neljä tuhatta kehnoihin pukuihin puettua työläistä käveli katuja pitkin kiihkeästi keskusteleviin joukkoihin ryhtymittyneenä. Työläisen opitulla kärsivällisyydellä odottivat he lähettämiensä edustajien palaamista yhtiön konttoorista, edustajien, joiden piti tuoda tieto siitä, haluaako yhtiö suostua työläisten asettamiin vaatimuksiin. Odottavien lauma kasvoi leikkiä laskevien lasten lisätessä joukkoa ja pitäen vallatonta iloa odottamattoman uudesta ilmiöstä sekä ahneesti kuunnellen oppipoikia, jotka liittyivät lakkolaisiin.

Naiset kiiruhtivat paikalle etsien leivänhankkijoitaan, kehoitellen heitä tulemaan kotiin ennen kuin joutuvat rettelöihin; puolitusinaa poliisia ajoi paikalle alkaen komennella lakkolaisia pysymään liikkeellä.

Lakko oli siis alkanut. Miehet olivat poissa työstä.

Ne kolme työläisten lähettämää saapuivat myöskin joukon luokse vakavannäköisinä päättään pudistaen.

— Mitä kuuluu? — kysyi joku joukosta.

Toinen kysyi, — antavatko he perään?

— Saammeko vaatimuksemme läpi? —

— Kertokaa joutuun!

— Sanokaa mitä tiedätte.

Huudot, kysymykset ja komennukset kuuluivat aivan kuorona edustajien ympärille kerääntyneen väkijoukon suusta.

Yksi läheteistä hyppäsi tyhjän laatikon päälle ja huusi: — Pojat, me puhuimme heille eikä meillä ole muuta keinoa kuin taistella! He sanoivat että: menkää laksoon jos tahdotte, te kiroitut laisukrit!

*

*

*

Kun Sam Hoops kuuli tuosta jättiläislakosta, pudisti hän päättään ja sanoi: — he eivät ikinä voita, tuhannessa vuodessa eivät he voita tätä lakkoa.

Hän oli noin kuudenkymmenen vuoden vanha mies, harmaatukkainen ja vähän kumara. Hänen käyntinsä oli horjuvaa ja pienimmästäkin ponnistuksesta hänen henkityksensä ihan salpautui. Jo poikasena, ja vieläpä aikuisenakin, oli Hoop hoitanut höyrykattiloita. Hän oli työskennellyt monta kymmentä vuotta Sullivanin konetehtaassa, mutta kun hänen hiuksensa alkoivat käydä harmaiksi, oli hänelle sanottu, että saa mennä muualle. Kalkkiutuneet verisuonet hidastuttavat jäsenten ja lihasten toimintaa ja palkkatyöläisen hidastuneista liikkeistä tavallisesti seuraa, että häntä ei enää tarvita työssä.

Vuosi-kymmeneen ei Sam Hoop ollut saanut vakituista työtä. Vuosi-kymmenen ajan oli hän saanut tehdä kaikenlaisia kaupungin tilapäisiä töitä: — kantaa paketteja, siivota tallia, tehdä sitä ja tätä pikkutyötä, ja sillä keinoin hän oli saanut pidettyä kurjan henkensä.

Mutta nyt, kun kaikki miehet olivat poissa työstä, Sam

Hoopsillekin näytti ilmenevän tilaisuus saada työtä. Hän pudisteli päätänsä ja mutisi: — “no koska ne kerran voivat käyttää näinkin vanhaa ja hidasta miestä, niin samahan se on.”

Sam-rukka ei ymmärtänyt lakon merkitystä, eikä sen tarkoitusta; hän tiesi vain sen, että työläiset olivat lakanneet työstä ja että se työ odottaa nyt tekijäänsä ja hän oli kyllin halukas pääsemään työhön, ansaitsemaan rahaa. Muuta hän ei ymmärtänyt. Lakko merkitsi hänelle vain työpaikkaa — hyvää työpaikkaa höyrypannuosastossa ja hyvää palkkaa.

Sam Hoop käveli tehtaalle päin. Hän meni työhön.

Nyt kohdeltiin häntä tehtaalla erilailla kuin ennen. Nyt ei sanottu: “ei tähän aikaan tarvita lisäväkeä,” nyt ei sanottu: “kaikki paikat ovat täynnä.” Tehtaan “supi” mr. Hillman otti hänet vastaan ystävällisesti.

Hän pudisti Hoopin kättä ja sanoi: — “Hauska tavata, Mr. Samuel Hoop. Tehän näytätte niin hyvin voivalta! Mr. Hoop, meillä on tapahtunut vähän häiriöitä, — miehet, — tuota, — päättivät pitää vähäsen lomahetken. Ei ole kysymyksessä mitkään erikoinen rettelö, se menee pian ohi. Me voisimme käyttää teitä konehuoneessa huomenna. Tulkaa varhain aamulla. Saatte neljä dollaria päivältä, niin kauan kuin miehet pysyvät taipumattomina. New Yorkista, Chicagosta ja Philadelphiasta tulee suuria miesjoukkoja työhön. He saapuvat jo tänä iltana.

Tätä ihmeellistä ilosanomaa, — 4 dollaria päivältä! Sehän oli niin paljon kuin hän on tienannut moneen viikkoon! 4 dollaria päivältä! Kun hän käveli kotiansa kohti, tunsu hän itsensä niin ihmeellisen reippaaksi. Hän kävelikin tavattoman sukkelasti, mutta hänen ruumiillinen heikkoutensa pian pakkotti hänet tasottumaan ja hänen täytyi hengittää, kuin olisi hän juossut pitkän matkan. Tyynnyttääkseen kiihkeästi lyövästä sydäntänsä hän istahti eräälle portaalle lepäämään. Mutta väsymyksestä huolimatta, tyytyväisyyden hymy väreili hänen kasvoillaan. Tämä oli hänelle ilon päivä. Hänellä oli nyt työ ja hän tulisi saamaan 4 dollaria päivältä!

Hän kyllä käsitti, joskin vaistomaisesti, että lakonrikku-

rit saavat lakkolaisilta osakseen usein hyvinkin kovaa koh-
telue, mutta hän luotti siihen, etteiväthän ne lyö näin van-
haa miestä. Ja tiesiväthän lakkolaiset, että hän on niin ko-
vin, niin äärettömän köyhä, ja kyllä ne antavat hänelle an-
teeksi.

* *

*

Tieto siitä, että Sam Hoop menee lakonrikkuriksi levisi
kuin kulovalkea. Jokainen tunsi Sam Hoopin.

— Minä lyön sinun kurjan naamasi rikki, sanoi eräs he-
ristäen nyrkkiä vihaisesti hänelle.

— Kyllä se on paras, että pysyt poissa tieltä huomenna
— sanoi toinen.

Uhkauksia tulvi ihan joka taholta. Hoopin vastaukset oli-
vat vältteleviä ja siksi enemmän vakuuttavia niille, jotka
tunsivat hänet, että hän aikoo mennä työhön. He eivät tien-
neet että Hoopin mielessä paloi toivo neljän dollarin päivä-
palkasta. Hän meni oikeaan eikä vasempaan, eikä välittänyt
heidän kirouksistaan ja uhkauksistaan.

Hoopin nukkuessa ja lakkolaisten levätessä kiihottavan
päivän jälkeen, kuljetettiin salaa kaupunkiin mies-armeija ja
vietiin se työpajoihin, jossa komppanian virkailijat selittivät
heille heidän tehtäviensä yksityiskohtia; vakuuttivat heille,
että mitään vaaraa ei ole olemassa ja että heitä tullaan turvaa-
maan riittävässä määrässä. Ja niin oli kaikki valmista huomis-
päivän varalle.

* *

*

Sam Hoop heräsi aikaiseen. Hetken hän epäröi, ennen
kuin meni tehtaaseen. Jokin ääni hänen sisässängönsä kertoi hä-
nelle, että vaara uhkasi häntä, että häneen kohdistetut uh-
kaukset eivät olleet kokonaan merkityksettömiä.

Joka kerta kun Sam Hoop kulki tehtaan portista, tunsi
hän sydämensä jyskyttävän ikäänkuin se olisi särkymäisil-
lään. Se tuntui jyskyttävän ikäänkuin höyryvasaran voi-
malla. Ja aina silloin kun hänen sydämensä noin hakkasi,
huimasi hänen päätänsä — häntä pelotti.

Södergren'in

Suomal. Ulkolä-
hetys Apteekin

Tukku ja vähittäis kauppa.

MINNEAPOLIS, MINNESOTA

Pitää täydellisen valikoiman kaikkia Suomessa käytännössä olevia Kotilääkkeitä, kuin myös Erikoislääkkeitä monenlaisiin eri tauteihin.

Meillä on paikallis asiamiehiä yli koko tämän maan suomalaisilla paikkakunnilla, joilla on suuri valikoima lääkkeitämme myötävänä, joten heiltä ostaessa säästätte sekä aikaa että rahaa.

Läakeluettelomme saatte vapaasti asiamiehiltämme tahi meiltä pyytäessä.

Erityisissä tapauksissa kirjoitakaa meille lääkkeitä tarvitessanne.

Lähetykset suoritetaan nopeasti ja kirjeisiin vastataan viipymättä.

Liikkeemme on monivuotisen olemassa olonsa aikana tullut yleisöltä tunnetuksi hyväksi ja taatuksi, joten luottamuksella voitte kääntyä puoleemme lääkkeitä tarvitessanne.

Erittäin huomautamme meidän kuuluisaksi tulleesta

Lapamatolääkkeestä

“Antenia”

joka varmasti ajaa ulos lapamadon elipinetin.

Meidän

Päänsärky pulverit

jotka poistaa pahimman päänsäryn

ja

Tunnetuksi tullut

Terveys suola

Pyytäkää

Läakeluettelomme

Osoitteemme on:

SODERGREN & COMPANY

(Suomalaiset Apteekarit)

18. Western Ave.,

Minneapolis, Minn.

Voiman Puutetta

Jos tunette Veren heikkous, Pääkivistystä...
Hermokipuja Innostuksen ja Ruokahalun puu-
tetta — Tilatkaa "Lignell'in Vahvistavia
Rautapillereitä." — Ne ovat helpot nauttia,
lisäävät voimaa ja painoa merkkillisen lyhy-
essä ajassa, sekä miehille, että naisille.....
— Tilatkaa — viivyttelemättä — postimaksui-
neen \$1 00 hinnalla... Kuukauden kestävä annos.
— Osote: P. A. Lignell Co... Superior, Wis.

Lignell'in Suom. Apteeki

Tallettakaa Rahanne

SUOMEN YHDYSPANKKIIN,
POHJOISMAIDEN OSAKEPANKKIIN,
WAASAN OSAKEPANKKIIN,
TURUN OSAKEPANKKIIN,
UUDENKAARLEBYYN OSAKEPANK-
KIIN HAARAKONTTORINEEN,
SEKÄ TYÖVÄEN SÄÄSTÖPANKKIIN,
HELSINKIIN,

Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön Asioimiston valityksellä-

Osoite: FINLAND STEAMSHIP CO. AGENCY

15 State St., New York

Suurin Suomalainen rahalähetys- ja pilettiliike, Ameri-
kassa. Ainoa New Yorkissa.

NIELSEN & LUNDBECK

24 State St., New York

Valtuutetut suomalaiset asiamiehet:

CUNARD LINJA,
WHITE STAR LINJA,
AMERICAN LINJA,
SCANDINAVIAN-
AMERICAN LINJA,
HAMBURG-AMERICAN
LINJA,
ANCHOR LINJA,
ALLAN LINJA,
CANADIAN-PACIFIC
LINJA.

Laivapilettejä

myydään aina halvempiin hin-
toihin täältä

Suomeen sekä Suomesta
tänne.

Vanhin ja Suurin Suomalainen Pankkiliike Amerikassa

RAHOJA lähetetään kaik- **SUOMESSA**
kin paikkoihin

Rahalähetykset ulosmaksavat

Suomen Yhdyspankki
Kansallis-Osake-Pankki

Pohjoismaiden
Osake-Pankki

Waasan Osake-Pankki

Me myymme vekseleitä lunastettavia kaikkien yllämai-
nittujen pankkien konttoreissa.

Rahoja yllämainittuihin pankkeihin sekä myös

Turun Osakepankkiin, Tampereen Osakepankkiin
voidaan sijoittaa meidän välityksellämme.

SUOMEN RAHAA

on konttorissamme aina saatavana halvimpiin hintoihin.

== T O V E R I ==

ainoa suomalainen päivälehti lännellä

maksaa Yhdysvalloissa ja Canadassa

1 vuosikerta \$3.50, puolivuosikerta \$1.75, 3 kuukautta \$1.00,
1 kuukausi 40c.

SUOMEEN JA MUUALLE ULKOMAILLE:

1 vuosikerta \$5.50, puolivuosikerta \$3.00

George Kirkpatrickin
KUULUISAA TEOSTA

Sota-Minkä tähden

ON VIELÄ SAATAVANA
HINTA \$1.00

Aku Päiviön
KIRJA UUTUUS

Sara Kivistö

on työnalla ja ilmestyy piakkoin
Toverin kustannuksella

Paras paikka hankkia hyviä kirjoja on
TOVERIN

Kirjakauppa

Pyytää uutta kirjaluetteloa osoitteella
BOX 99, ASTORIA, OREGON

TOVERIN

Kirjansitomo

on länteläisille paras paikka johon
voitte lähettää kirjanne
sidottavaksi
HYVÄ TYÖ.

TOVERIN

Kirjapaino

suorittaa kaikellaista kirjapainotyötä.
Kysykää hintojamme
BOX 99, ASTORIA, ORE.

== T O V E R I T A R ==

Ilmestyy kerran viikossa

TILAUSHINNAT YHDYSVALLOISSA:

1 vuosikerta \$1.00, puolivuosit. 60c.

CANADAAN: 1 vuosikerta \$125, puolivuosit. 75c.

SUOMEEN JA MUUALLE ULKOMAILLE: 1 vuosikerta
\$1.50, puolivuosit. 80c.